

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

2

Kotara 4

Puku ya Morutiši

2

Kotara 4

Sepedi

Leleme La Gae le Mabokgoni a Bophelo

Puku ya Morutiši

Ditebogo

Tšweletšo ya lenaneo le la go kopantšha Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo e dirilwe ke sehlopha sa Funda Wande ka tšhomišano le sehlopha sa ditsebi tša Thuto ya Motheo ya Kapa Bodikela, Kapa Bohlabela le Limpopo, dirutegi go tšwa diyunibesithing tša go fapafapana le barutiši dikolong.

Dipuku tše di kgonne go tšweletšwa ka lebaka la thekgo ya mašelang ya Allan Gray Orbis Foundation Endowment, FEM Education Foundation, Michael & Susan Dell Foundation le Zenex Foundation.

Diswantšho

Ditebogo go Anja Stoeckigt ka seabe sa gagwe ka diswantšho tše di hwetšagalago ka pukung ye.

Khabara: Anja Stoeckigt

Diswantšho tše dingwe di filwe ke:

Patrick Latimer: letlakala 51 le 64; Rassie Erasmus: letlakala 81;
Alex Latimer: letlakala 92 le 93; Crazy Cat: letlakala 106 le 107;
Jiggs Snaddon-Wood: letlakala 134.

Diswantšho tše dingwe ka boripana di filwe ke:

Patrick Latimer, Crazy Cat, Nelri Malan, Alex Latimer,
Jiggs Snaddon-Wood, Creative House le Rassie Erasmus.

Ditheto tša diswantšho

Funda Wande Media Team: diswantšho ka moka di tšerwe dikolong le di phapošing;

Letlakala 67 (mmepe founung);

WikiCommons: Letlakala 38: Picasa (Table Mountain Cable Car);

Letlakala 52: David Stanley (bokgabo bja maswika),

Letlakala 122: James St. John (mahlo a katse a go bonagatši);

Letlakala 140: kunjan detroja (lengalo la seHindu);

Shutterstock: Letlakala 38: Volodymyr Burdiak (Big 5);

iStock: Letlakala 38: HomoCosmicos (Ditora tša Soweto);

Letlakala 28: FrankRamspott (mmepe wa Afrika Borwa);

Letlakala 38: LaylaBird (mosadi wa go thaba);

Letlakala 42: ManoAfrica (Union Buildings);

Letlakala 56: Maica (mongwalo wa go goga wa quill);

Letlakala 84: Ig0rZh (letšatši ge le dikela);

Letlakala 112: Kim Marriott (leribiši la ntšhu la marontho);

Letlakala 38: South African National Government (Seka sa Setšhaba);

NASA: Letlakala 84 (ngwedi);

Letlakala 94 (Seteišene sa Lefaufau sa Boditšhabatšhaba);

Page 94: ESA/Hubble (dinaledi);

Letlakala 124: Vincent van Gogh (*Bošego bja dinaledi*).

Ditumišo tša diswantšho tša ditlhaka tša Sepedi

WikiCommons: Yathin S Krishnappa (dimpše); Franz Xavar (dithetlwa tša naga),
Prioryman (Sehlwaseeme sa Mandela), CSIRO (mohlwa), Chris Eason (ngwana wa nkwe);
Biodiversity Heritage Library (hlware).

Diswantšho tše dingwe ka moka di šomišitšwe ka boleng bja maemo a godimo ke
Freepik, Rawpixel le Pexels

www.fundawande.org

ISBN: 978-1-991225-25-2

Version 1: 2023

Motho mang le mang o dumeletšwe go **abelana** (go kopolla le go phatlalatsa sedirišwa se ka tshepedišo goba sebopego sefe) goba go **amantšha** (go hlakantšha, go fetola le go tšwetša pele ka morero wo mongwe le mongwe), ge fela a ka leboga mošomo wa rena ka tsela ye:
Funda Wande, Sepedi Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo, Puku ya Morutiši, Mphato 2, Košara 4, CC BY 4.0

O seke wa tlatša ka mantšu goba polelo yeo e ka ganetšago ba bangwe seo laesense e se dumeletšego.

Tshedimošo ya go tlaletša o ka e humana mo: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Maswao ao a šomišitšwego mo Lenaneong	iv
Dikhutsofatšo tšeo di šomišitšwego	iv
Lenaneo la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo 4	1
Lenaneo la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo 4	1
Diteng tša Kotara 4	2
Peakanyo ya Tekolo, Kotara 4	3
Thuto ya Ditlhaka	4
Mešongwana ya dithuto tša go bala	5
Go Namela Llere la Go Bala	11
Dithuto tša Mongwalo	12
Dithuto tša Go Ngwala	13
Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo	16
Beke 1 Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego	20
Beke 2 Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego	34
Beke 3 Go kgokagana	48
Beke 4 Go kgokagana	62
Beke 5 Na go direga eng bošego?	76
Beke 6 Na go direga eng bošego?	90
Beke 7 Diphoofole tša bošego	104
Beke 8 Diphoofole tša bošego	118
Beke 9 Nako ya go kgethega le ba lapa	132
Beke 10 Tiišetšo le Poeletšo	146
Tekolo Kotara 4	148
Leleme la Gae: Peakanyo ya tekolo ya go se be ya semmušo le tekolo ya semmušo ya Kotara 4	148
Go Theeletša le go Bolela: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	150
Ditlhaka: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	151
Go Bala le Kwešišo: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	152
Mongwalo: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	153
Go Ngwala: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	154
Letlakala la meputso la Leleme la Gae la Kotara 4	155
Mabokgoni a Bophelo: Go beakanyetša tekolo ya go se be ya semmušo le tekolo ya semmušo ya Kotara 4	156
Tsebo ya Go Thoma le BLTP: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	158
Menaneotekolo le Dirupuriki tša Tekolo ya Bokgabo bja Go Bonwa	159
Bokgabo bja go Dirwa: Dirupuriki le Mananeo Tekolo	160
Thuto ya Boitšhidullo: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo	161
Letlakala La Kotara 4 La Meputso Ya Mabokgoni A Bophelo	162

Maswao ao a šomišitšwego mo Lenaneong

Leleme la Gae

Go Balela Godimo
goba Bomolomo

Go Bala

Dithlaka

Go Ngwala

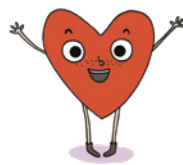

Go Bala Ka Go
Hlahlwa ka
Sehlophana

Mongwalo le Go
Šoma o Nnoši

Mabokgoni a Bophelo

Thutaphelo

Tsebo ya Go Thoma,
Botho, Leago le
Thutaphelo

Bokgabo bja
Boitlhamelo

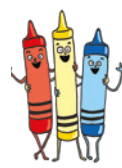

Thuto ya
Boitšhidullo

Diswantšho tšeo di šomišitšwego ka gare ga Puku ya Morutwana

Ngwala

Khalara
goba o thale

Ripa

Dikhutsofatšo tšeo di šomišitšwego

Puku ya Morutiši – PM

Puku ya Morutwana – PMM

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana – GBHS

Botho, Leago le Thutaphelo – BLTP

Tsebo ya Go Thoma – TT

Leleme la Gae – LG

Go Bala Mmogo – GBM

Go Šoma O Nnoši – GŠN

Dipuku tša Go šoma tša Rainbow: Dipuku
tša DBE

Lenaneo la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo 4

	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
1 iri 30 mets	Poloko ya Mmetse				
30 mets	Poloko ya Mabokgoni a Bophelo				
	Bomolomo (Leleme la Gae)	Bomolomo (BLTP)	Bomolomo (BLTP)	Bomolomo (BLTP)	Bomolomo (Leleme la Gae)
	Sengwalwa sa Tsebo ya go Thoma (TT)	Mošongwana wa TT*	TT Nyakišiša*	Mošongwana wa BLTP	Mošomo wa TT*
	Nako ya go khutša				
1 iri 20 mets	Poloko ya Go Bala le Go Ngwala (Kanegelo ya matlakala a 6 dibeke tše pedi tše dingwe le tše dingwe*)				
	Ditlhaka Modumo o mofsa*	Ditlhaka Mošongwana*	Ditlhaka Modumo o mofsa*	Ditlhaka Mošongwana*	Ditlhaka Piletšo/ Go Bala Mantšu ga go beelwa nako*
	Go Bala (Go Theeletša le Go Bolela)	Go Bala	Go Bala	Go Bala	Go Bala
	Mongwalo*	Go Ngwala Mmogo	Go Ngwala 1	Go Ngwala ka Kwešišo*	Go Ngwala 2 Ditaba*
	Go tsebiša mešongwana ya Bonoši le Mongwalo				
	GBHS/ Mongwalo/ Go Bala ka Bobedi/ DBE (30)	GBHS/ Mongwalo/ Go Bala ka Bobedi/ DBE (30)	GBHS/ Mongwalo/ Go Bala ka Bobedi/ DBE (30)	GBHS/ Mongwalo/ Go Bala ka Bobedi/ DBE (30)	GBHS/ Mongwalo/ Go Bala ka Bobedi/ DBE (30)
35 mets	Poloko ya EFAL				
	Nako ya go khutša				
30 mets	Poloko ya Bokgabo bja Boitlhamelo				
	Go Bonwa	Go Bonwa	Go Diragatša	Go Diragatša	
30 mets	Poloko ya Thuto ya Boitšhidullo				

*Laetša letlakala ka go PMM

Diteng tša Kotara 4

Beke	Kgwekgwe	Kanegelo ya go Balelwa Godimo	Kanegelo ya go Balwa Mmogo	Sengwalwa sa tshedimošo sa Mabokgoni a Bophelo	Tsebo ya go Thoma le BLTP	Nyakišiša	Kwešišo	Go Ngwala	Dithaka	Bokgabo bja Boithamelo	Thuto ya Boitšhidullo
1	Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego	Go ralala le naga ka bophara	Go ralala le naga ka bophara	A re ithuteng ka Afrika Borwa	Afrika Borwa e kgethegile ka lebaka la gore ... Sereto ka Naga ya rena	Dikhamphase		Go Ngwala Mmogo: le Co Šoma o Nnoši: Phousetara: Profense ya ka CW: Ditaba	S: Poeletšo ya: khw, kgw, tsh, tšh	Bokgabo bja Co Bonwai: Mmepe wa setšhaba sa molatladi, Lefelo le o nyakago go le etela mo Afrika Borwa Bokgabo bja Co Diragatša: Co bina mmimo wa setšo	Morutiši o kgetha mešongwana e mene ya beke
2	Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego	Kanegelo ya Koša ya Setšhaba ya Afrika Borwa	Co ralala le naga ka bophara	Papatšo ya go etela Afrika Borwa	Difolaga tša Afrika	Union Buildings	Tlatša sengwalwa sa sa dikarabo tše mmalwa le dipotšišo tša tšhaleletšo <i>Go ralala le naga ka bophara</i>	Co Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Dira papatšo Ditaba	S: psh le pšh	Bokgabo bja Co Bonwai: Fola ga ya phapoši Bokgabo bja Co Diragatša: Opelang Koša ya Setšhaba	
3	Co Kgokagana le ba bangwe	Histori ya go ngwala	Histori ya go ngwala	Ngwala bjalo ka MoEgepita wa Bogologolo	Melaetša ya sephiri Meropa ya go bolela	Ka tsela yeo go ngwala go fetogilego ka gona		Co Ngwala Mmogo: Lengwalo Ditaba	S: tlw le thw	Bokgabo bja Co Bonwai: Dira fene ya Sechaena Bokgabo bja Co Diragatša: Papadikekiši – go bolela o sa šomiše mantšu	
4	Go Kgokagana le ba bangwe	Jennilee le Zane, bagale ba sephiri	Histori ya go ngwala	Go fa ditaelo tša maleba	Kwešišo go se na mantšu Ditaelo	Mebepe	Dipotšišo tša dikarabo tše mmalwa le tša tšhepedišo ya kgaufši – <i>Efa ditaelo</i>	Go Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Sereto sa go latelana go ya ka go latelana ga dithaka Ditaba	S: nyw le ngw	Bokgabo bja Co Bonwai: Seswantšho sa maikutlo Bokgabo bja Co Diragatša: Co Diragatša Kanegelo ya go Bala Mmogo	
5	Na go direga eng bošego?	Toro ya Sipho	Toro ya Sipho	Go dira borotho	Boitekolo bja komelo Ditoro le dikholofelo tša ka	Leratadima godimo ga rena		Ditswakwi Ditaba	S: nts, le ntš	Bokgabo bja Co Bonwai: Dira lebotlelo la ditoro Bokgabo bja Co Diragatša: Opela košana ka go fapana	
6	Na go direga eng bošego?	Ngalindi Monna wa Ngwedi	Toro ya Sipho	Leratadima bošego	Na go na le eng leratadimeng bošego? Tsela ya go ya go robala	Lebelela ngwedi	Sengwalwa sa dikarabo tše mmalwa le dipotšišo – <i>Toro ya Sipho</i>	Co Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Taodišo – Toro ya ka Ditaba	S: nth le hlw	Bokgabo bja Co Bonwai: Co fapantšha – diswantšho tša bosole bošweu Bokgabo bja Co Diragatša: Co opela ka mafolofolo	
7	Diphoofolo tša bošego	Kanegelo ya leribiši	Kanegelo ya leribiši	Diphedi tša bošego	Tše dingwe ka ga diphedi tša bošego Bošego goba mosegare	Maribiši		Co Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Ditemana tše 2 ka diphedi tša bošego Ditaba	S: ntl le nkg	Bokgabo bja Co Bonwai: Seswantšho sa dikherayone Bokgabo bja Co Diragatša: Co binela mmimo	
8	Diphoofolo tša bošego	Ka tsela yeo dinoko di hweditšego meetlwa	Kanegelo ya leribiši	Go bona lefsifsing	Mahlo Dinnete ka dinoko	Bošego bja Dinaledi	Sengwalwa sa dikarabo tše mmalwa le dipotšišo – <i>Bala Dinnete ka ga dinoko</i>	Co Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Nnoši: Nonwane ya phoofolo Ditaba	S: ntlw le nk	Bokgabo bja Co Bonwai: Dira mmotiele wa noko Bokgabo bja Co Diragatša: Reta sereto	
9	Nako ya go kgethega le ba lapa	Letago wa go eta ngwetši pele	Letago wa go eta ngwetši pele	Nyakišiša ka meletlo	Meletlo ya go kgethega Tšhekatshoko ya mešomo ya ngwaga	Ditšo tša go fapana tša manyalo	Sengwalwa sa dikarabo tše mmalwa le dipotšišo – <i>Letago wa go eta ngwetši pele</i>	Co Ngwala Mmogo le Co Šoma o Nnoši: Ditemana – Co Ngwala Ditaba	S: psh le pšh	Bokgabo bja Co Bonwai: Diphaphete Bokgabo bja Co Diragatša: Tiragatšo ya diphaphete – Manyalo	
10											

Poeletšo le Tšheletšo

Peakanyo ya Tekolo, Kotara 4

- Mešomo ye e šišintšwego ya go ngwalwa ya tekolo ya semmušo e ka go Puku ya Morutwana ya Mešomo, kudu go dibeke 6–8.
- Mešomo ya Bomolomo ya tekolo ya semmušo e ka go Puku ya Morutiši kudu go dibeke 6-8. Barutiši ba ka dira mešomo a mengwe legatong la ye ge go hlokega.
- Tekolo ye e sego ya semmušo ya ditiragatšo tša barutwana di dirwa mo kotareng.
- Ka bobedi tekolo ya semmušo le ya go se be ya semmušo di a šetšwa go moputso wa mafelelo.
- Tshepetšo ya Tekolo, kheraetheria ya go swaya le letlakala la meputso tša tekolo ya semmušo di mafelelong a Puku ye ya Morutiši.
- Mananeotekolo a bobedi a tekolo ya go tšwetšwa pele le ya semmušo a beke ka beke a ka mafelelong a Puku ye ya Morutiši. Dikholomo di nomorilwe go laetša dibeke mo kotareng tšeo morero wa go ithuta di akareditšwego mo kotareng.

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo, Kotara 4 Beke 6			
Mošupologo	Tekolo 1 ya Mongwalo	PMM letl. 101	PM letl. 95
Mošupologo – Labobedi	Tekolo 1 ya Bokgabo bja Go Bonwa: 2D (seswantšho sa boso le bošweu)	TIRIŠO	PM letl. 95, 97
Labobedi	Tekolo 1 ya Tsebo ya Go Thoma: Go na le eng leratadimeng?	PMM letl. 102	PM letl. 96
Labob/Labor/Labon	Tekolo 1 ya Go Theeletša le Go Bolela: Tatelano ya kanegelo le Kwešišo	BOMOLO	PM letl. 96, 98, 100
Laboraro	Tekolo 1 ya Go Ngwala: Taodišo	PMM letl. 107	PM letl. 99
Labone	Tekolo 1 ya Go Bala le Kwešišo: Kwešišo ya go ngwalwa	PMM letl. 110	PM letl. 101
Labohlano	Tekolo 2 ya Go Ngwala: Ditaba	PMM letl. 113	PM letl. 102

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo, Kotara 4 Beke 7			
Labobedi	Tekolo 2 ya Tsebo ya Go Thoma: Go nyalantšha diswantšho le maina	PMM letl. 125	PM letl. 110
Labobedi – Labohlano	Tekolo 1 ya Thuto ya Boitšhidullo:	TIRIŠO	PM letl. 111, 113, 115, 117
Labobedi	Tekolo 3 ya Go Ngwala: Ditemana	PMM letl. 130	PM letl. 113
Labone	Tekolo 1 ya Bokgabo bja Go Diragatša: Binela dikoša	TIRIŠO	PM letl. 115
Labohlano	Tekolo 2 ya Go Theeletša le Go Bolela: Pego ka Go Nyakišiša	PMM letl. 128	PM letl. 116

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo, Kotara 4 Beke 8			
Mošupologo – Labohlano	Tekolo 1 ya Go Bala le Kwešišo: Go Balela Godimo le go araba dipotšišo	BOMOLOMO	PM letl. 123, 125, 127, 129, 131
Mošupologo – Labobedi	Tekolo 2 ya Bokgabo bja Go Bonwa: 3D (Mmotlele wa letsopa)	TIRIŠO	PM letl. 123, 125
Labobedi	Tekolo 1 ya Ditlhaka: Go Ngwala medumo	PMM letl. 141	PM letl. 124
Laboraro/Labohlano	Tekolo 2 ya Thuto ya Boitšhidullo: Dipapadi le dithaloko	TIRIŠO	PM letl. 127, 131
Laboraro/Labone	Tekolo 2 ya Bokgabo bja Go Diragatša: Reta sereto	TIRIŠO	PM letl. 127, 129
Labone	Tekolo 3 ya Tsebo ya Go Thoma: Kwešiši ka ga dinoko	PMM letl. 147	PM letl. 128
Labohlano	Tekolo 2 ya Ditlhaka: Piletšo	PMM letl. 150	PM letl. 130

Thuto ya Ditlhaka

Ka lebaka la eng?

- Tšweletšo ya tsebo ya tswalano ya tlhaka-modumo.
- Tšhomišo ya tsebo ya go bala le go ngwala mantšu
- Go kaonafatša thelelo ka go lemoga ka pela mantšu a go tšwelela gantši le dikarolo tša mantšu.

Bjang?

Tsebiša modumo o mofsa (Mošupologo) →
 Mošongwana wa go Itlwaetša (Labobedi) →
 Tsebiša modumo o mofsa (Laboraro) →
 Mošongwana wa go Itlwaetša (Labone) →
 Piletšo (Labohlano, beke 2, 4, 6, 8)
 Go Bala Mantšu ga go beelwa nako (Labohlano, beke, 1, 3, 5, 7, 9)

Go tsebiša modumo o mofsa

(Mošupologo le Laboraro)

- Ruta modumo le ka tsela yeo tlhaka e ngwalwago ka gona.
- Hlaola mantšu a modumo.
- Ka bobedi, barutwana ba bala dinoko le mantšu.
- Barutwana ba ngwala mantšu a diswantšho.

Kharikhulamo ya Ditlhaka Mphato 2

	Beke 1	Beke 2	Beke 3	Beke 4	Beke 5	Beke 6	Beke 7	Beke 8	Beke 9	Beke 10
Kotara 1	Poeletšo ya go thoma	a, e, i, o, u	l, b, n, m	k, t, s, p	r, f, g, d	h, w, j, y	š, s, ts, tš	ng, ny	Poeletšo	Poeletšo
Kotara 2	Poeletšo	hl, kg	th, kh	tl, ph	mm, nn	gw, lw	rw, sw	kw, hw	th, tl	Poeletšo
Kotara 3	Poeletšo	n, nt	šw, fs	mp, bj	mpš, tsw	tšw, tlh	kgw, tšh	tsh, khw	tsh, tšh	Poeletšo
Kotara 4	Poeletšo	psh, pšh	tlw, thw	nyw, ngw	nts, ntš	ntl, hlw	nth, nkz	ntlw, nkg	Poeletšo	Poeletšo

Go Itlwaetša go šoma ka medumo

(Labobedi, Labone)

- Go itlwaetša go bitša ditlhaka ka lebelo.
- Barutwana ba dira mošongwana, morutiši o sepela sepela a ba thuša.
- Lekola/swaya mošongwana.

Piletšo

(Labohlano, beke 2, 4, 6, 8)

- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe ka go kwagala le go nanya. Bušetša se gatee fela.
- Efa barutwana nako ya go ngwala lentšu le lengwe le le lengwe, ba ngwale ka mongwalo wa bona o mo kaone.
- Lekola o be o phošolle: Ngwala mantšu letlapeng gore barutwana ba a swaye.

Go Bala Mantšu ga go beelwa nako

(Labohlano, beke, 1, 3, 5, 7, 9)

- Ka Bobedi. Mogwera yo mongwe le yo mongwe o na le sebaka sa go bala gararo motsotso o 1.
- Morutiši o bea sekgala sa motsotso o 1 gomme a bolela gore 'thoma' le 'ema'.
- Barutwana ba dira sediko go lentšu la mafelelo leo le balwago nako ye nngwe le ye nngwe. Bagwera ba bala mantšu ao a sa balwago gabotse.
- Ba kgetha maetekelo a makaone gomme ba bala mantšu. Ba ntšha mantšu ao a sa balwago gabotse.
- Barutwana ba ngwala dintlha tša bona tša godimo mothalading.
- Hlohletša barutwana gore ba oketše dintlha tša bona. Laetša ka tsela yeo ba ka balago mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

Mešongwana ya dithuto tša go bala

Go Balela Godimo (Mošupologo) → Go Bala Mmogo (Mošupologo) →
Go Dira lefoko (Labobedi) →
Go Bala ka Bobedi (Laboraro) →
Tlotlontšu le Polelo (Labone) →
Lekola Go Šoma o Nnoši (Labohlano la mathomo)/
Go Bala o Nnoši (Labohlano labobedi)

GO BALELA GODIMO

(Mošupologo, nako ya
Bomolomo bja Mabokgoni a Bophelo)

Ka lebaka la eng?

- Go tsebiša kanegelo ya go Bala Mmogo.
- Go nyalantšha kanegelo le seo barutwana ba se tlwaetšego.
- Go theeletša ka kwešišo.
- Go tsebiša tlotlontšu ya go nona le ditlabakelo tša polelo.

Bjang?

Pele ga Go Bala

- Bala kanegelo le dipotšišo ka bo wena.
- Botšiša dipotšišo tše mmalwa go nyalantšha maitemogelo a barutwana le kanegelo.

Bala kanegelo

- Botšiša dipotšišo ge o dutše o bala kanegelo.
- Hlaloša tlotlontšu.
- Botšiša dipotšišo tša kwešišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Botšiša dipotšišo go hlotletša kgwekgwe.

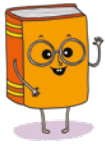

CAPS Reading Activities
Teacher Read Aloud

What is Teacher Read Aloud?

33

GO BALA MMOGO

(Mošupologo)

Ka lebaka la eng?

- Go tšweleletša polelo ya go hlaloša le bokgoni bja go akanya selo.
- Go bala ka thelelo le ka tlhagišo ka thekgo ya morutiši.
- Go tšweleletša bokgoni bja go kwešiša ka thekgo ya morutiši.
 - Botšiša dipotšišo go hlatha magato a go fapana a kwešišo.
 - Hlatha mantšu ao a itšego sengwalweng.
 - Nyalantšha sengwalwa le tsebo le maikutlo a barutwana.

Bjang?

Go bolela ka diswantšho

Lebelela letlakala le lengwe le le lengwe le barutwana. Ba botšiše ka seo ba se bonago letlakaleng le lengwe le le lengwe. Barutwana ba **hlaloša** seo ba se bonago gomme ba **akanya** gore go tla direga eng ka kanegelong. **LE SE KE LA TŠEA METSOTSO E 3–4 GO BOLELA KA DISWANTŠHO.**

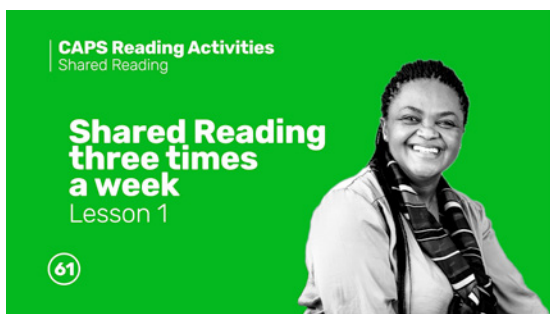
Go Bala

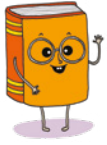
- Balela barutwana kanegelo. Barutwana ba šupa mantšu ka go PMM ya bona ge o bala.
- Bala kanegelo **le** barutwana. **Bala** ka thelelo le ka tlhagišo. Ge barutwana ba thoma go bala ka boitshepho, thoma go balela fase. Ge o kopana le mantšu ao a lego bothata goba ditlhotlo, iša lentšu la gago godimo.

Kwešišo

Botšiša dipotšišo tše mmalwa tšeo di kgontšhago barutwana go:

- hwetša mantšu ao a itšego sengwalweng (dipotšišo tša **mo**)
- Hlatha dikgopolo tšeo di lego sengwalweng efela di se molaleng (dipotšišo tša go **khuta**)
- Nyalantšha sengwalwa le tsebo ya bona (dipotšišo tša ka **hlogong**)
- Nyalantšha sengwalwa le maikutlo a bona (dipotšišo tša **pelong**)

GO DIRA LEFOKO

(Labobedi)

Ka lebaka la eng?

- Go bala ka go tsitsinkela lefoko le tee goba a mabedi.
- Go tšweletša bokgoni bja kwešišo ya go hlaola eng, Ka lebaka la eng?, mantšu a go ba noši, goba dihlopha tša mantšu.
- Go aga kwešišo ya tlhamo ya lefoko, tlotlontšu.

Bjang?

Setiripi sa lefoko

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko go letlakala la go Ripa la ka mafelelong a puku.

Balela barutwana setiripi sa lefoko o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa lentšu ka lentšu ge ba bala. Boeletša ga mmalwa.
- Botšiša dipotšišo ka ga tlhamo ya lefoko le maswaodikga.

Thuša barutwana go hlaola mantšu ao a itšego/dihlopha tša mantšu/dikarolwana tša mantšu

- Botšiša dipotšišo goba o fe mahlalosešagotee (mantšu a bonolo a go ba le tlhalošo ya go swana)
- Barutwana ba šupa mantšu goba dihlopha tša mantšu gomme ba a balela godimo.
- Ripa mantšu/dihlopha tša mantšu go setiripi sa lefoko.

Dipotšišo tšeo di ka botšišwago:

- **Mang?** le **Eng?** Di thuša barutwana go tseba maina (batho le dilo)
- **Dira eng?** di thuša barutwana go tseba madiri (ditiro, dilo tšeo batho ba di bolelago le tšeo ba di kwago).
- **Neng?** Di thuša barutwana go tseba nako yeo selo se diragetšego ka yona (lehlathi).
- **Kae?** Di thuša barutwana go tseba boemo bja selo goba lefelo (lehlathi).
- **Ka lebaka la eng?** Di thuša barutwana go tseba lebaka la tiro ye itšego (lehlathi).
- **Bjang?** Di thuša barutwana go tseba mokgwa wo selo se diragalago ka gona (lehlathi).

Go kopakopantšha le go bopa

- Barutwana ba hlakahlakantšha mantšu a go ripiwa/dihlopha tša mantšu.
- Ba bopa lefoko ka tsela ya go nepagala gomme ba le balela godimo.

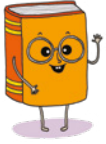
Barutwana ba kgorametša lentšu leo ba le bopilego go PMM

Funda Wande
Go Bopa mafoko

Sepedi

GO BALA KA BOBEDI

(Mošomo wa Laboraro
wa Go Šoma o Nnoši)

Ke ka lebaka la eng?

- Go tšweletša go bala ka go thelela le tlhagišo ge o bala ka thekgo.
- Go Bala o Nnoši.

Bjang?

Go Bala Mmogo

- Bala karolo ya kanegelo **le** barutwana le tsepeletše go bala ka thelelo le pitšo ya mantšu.

Go bala ka bobedi goba dihlopha tša ba bararo

- Barutwana ba bala letlakala le tee goba a mabedi, ba thekgana.
- Ba swara letsogo la mogwera ga bonolo ge ba hloka thušo.
- Mogwera o botšiša potšišo go lekola kwešišo. (Go Šoma o Nnoši, potšišo ye e gona go letlakala la Go Bala ka Bobedi).

Go Bala o Nnoši

- Bala ka go hwenahwena matlakala a mathomo a mararo a kanegelo.

GO BALA O NNOŠI

(Labohlano le lengwe
le le lengwe la bobedi)

Ka lebaka la eng?

- Go tšweleletša go bala ka thelelo (ka go nepagala, le ka lebelo) ka go itlwaetša go bala sengwalwa seo o se tlwaetšego ka setu.
GOBA
- Go tšweleletša boikemo mo go baleng ka go bala dingwalwa tšeo o sa di tlwaelago ka setu.

Bjang?

Kgetha sengwalwa

- Barutwana ba bala sengwalwa seo ba se tsebago (mohlala, Kanegelo ya Go Bala Mmogo goba kanegelo go tšwa go puku ya antholotši) goba sengwalwa seo ba sa se tsebago (mohlala, puku ya bokgabapuku).

Barutwana ba bala ka bonoši ka go šomiša mokgwa wa go hwenahwena

- Barutwana ba bala ka setu.

Morutiši o laetša barutwana mokgwa wa go bala o nnoši

- Morutiši o bala puku ya gagwe.

TLOTLONTŠU LE POLELO

(Labone)

Ka lebaka la eng?

Tlotlontšu

- Go lemoga le go bala mantšu ka ntle ga lefoko.
- Go nyalantšha le go tseba mantšu a itšego sengwalweng
- Ba tlaleletša mantšu a mafsa go tlotlontšu ya bona ka go hwetša mahlalasetšagotee, ditumotshwano, malatodi bj.bj. go mantšu a go tlwaelega sengwalweng.

Polelo

- Go šomiša mantšu ao a tlwaelegilego sengwalweng go tšweleletša kwešišo ya melao ya polelo, mohlala, diripa tša polelo, lebaka, bontši, bj.bj..

Bjang?

Go šomiša dikaratamantšu

- Emiša dikaratamantšu tša beke. Barutwana ba di balela godimo.
- Barutwana ba hwetša le go šupa mantšu kanegelong ya ka go PMM.
- Ba thuše ba ithute mantšu a mangwe a mmalwa a tlaleletšo ao a nyalelanago le dikaratamantšu, *mohlala*, ditumotshwano, mahlalasetšagotee, malatodi, mantšu a go swana ka dibopego.
- Ba ngwala mantšu a mafsa go dipukuntšu tša bona ka nako ya Go Šoma o Nnoši

Polelo

- Barutwana ba boeletša go bala lefoko leo ba le kgorameditšego ka go PMM ka Labobedi.
- Thuša barutwana go tseba mantšu goba sehlopha sa mantšu ao a nyalelanago le melao ya polelo, mohlala, lebaka.
- Barutwana ba swaya mantšu / dikarolo tša mantšu tšeo di laetšago melao ya polelo ka mothalo wo o tsepamego, mohlala, O/ ile/ a bolela.
- Botšiša dipotšišo tšeo di thušago barutwana go šomiša melao ya polelo mabakeng a mangwe.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

(Tšatši ka tšatši)

Ka lebaka la eng?

- Go fa thuto ya go fapana go dihlopha tše dinnyane tša barutwana ba mabokgoni le dinyakwa tša go swana
- Go šomiša dingwalwa tša go lekanetšwa gore barutwana ba kgone go itemogela go bala ka katlego.

Bjang?

Go Šoma o Nnoši

- Ngwala mešomo ya Go Šoma o Nnoši e seswai letlapeng gomme o e hlaloše mathomong a beke.
- E ba le setlwaedi go netefatšago gore barutwana ba ba le PMM go dira mošomo 1, dipuku tša go ngwalela go dira mešomo 2–4, puku ya mešomo ya DBE ya mešomo 5–7 le dipukuntšu tša bona tša mošomo 8.
- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši gomme o lebelele dipuku tša mongwalo tša sehlopha se tee ka letšatši.
- Barutwana ba fetša mešomo ye seswai ka beke, ba dira e mebedi ka letšatši. Ge ba na le GBHS le morutiši, ba dira mošomo o tee fela wa Go Šoma o Nnoši letšatši leo.

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana

- Arola barutwana ka dihlopha tše nnyane tša bokgoni bja go swana. Barutwana ba bangwe ba ka ba Legatong la Mathomong la Go Bala, efela ba bantši ba swanetše go ba babadi ba thelelo ge ngwaga o fela.
- Bitša sehlopha se sengwe le se sengwe go tlo šoma le wena metsotso e 15 ka nako, gabedi mo bekeng.
- Šomiša diantholotši goba dipuku tše dingwe tša go lekanetšwa.

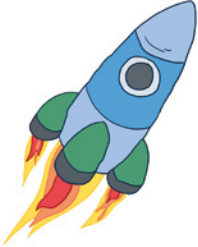
- Go hwetša mešongwana ya Legato la Mathomo la Go Bala, kgotla:

- Go hwetša mešongwana ya Legato la mathomo la Go Bala, kgotla:

Go Namela Llere la Go Bala

Mmadi wa ka pela ka thelelo	5 Naledi ya go bala 	Ke kgona go Bala dingwalwa tše di telele - Bala mafoko a 4 goba go feta - Balela godimo goba fase - Lemoga mantšu a go tšwelela gantši - Bolela medumo ya mantšu a wo a sa tsebjego - Bala ga bonolo, lemoga maswaodikga - Araba dipotšišo tše bothata	Ke hloka - Dilo tše ntši tša go bala. - Itlwaetše go bala go GBHS le ka bonoši
	4 Rokhete ya go bala 	Ke kgona go Kwešiša se ke se balago - Bolelela pele tlhalošo go tšwa leineng la kanegelo/diswantšhong - Lemoga maswaodikga - Bala ka go ka go tšweletša maikutlo - Araba dipotšišo	Ke hloka - Nthute, hle. - Itlwaetša go bala go GBHS le ka bonoši
Mmadi wa ka pela	3 Letšatši la go bala 	Ke kgona go Balela godimo - Dira medumo ya mantšu - Lemoga mantšu a go tšwelela gantši - Balela godimo mafoko a 1–3 a ma kopana - Bala ka lebelo le le botse	Ke hloka - Nthuše go dira modumo. - Mphe mantšu a bothata. - Itlwaetša go bala go GBHS.
	2 Nthšu ya go bala 	Ke kgona go Lemoga ditlhaka - Bala ditlhaka mantšung - Bolela gore ke ditlhaka dife tšeo di swanago - Efa maina a medumo-tlhaka - Hwetša ditlhakakgolo	Ke hloka - Nthute, hle. - Lebelela le nna dialefabete.
Mmadi yo a tšwelelago	1 Nonyana ya go bala 	Ke kgona go Kwa medumo mantšung - Phaphatha dinoko - Bala dinoko - Bolela medumo ya go thoma - Bolela medumo ya go fetša - Bala medumo lentšung - Ya go se tlwaelege ka ntle	Ke hloka - Nthute, hle. - Mphe mehlala. - Itlwaetše GBHS.

Dithuto tša Mongwalo

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša galatšhikatšhutišo, kwano ya letsogo le leihlo le go theeletša
- Go tšweletša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go šia sekgoba, go tliša pentshele le go se kgopamiše.
- Go tšweletša tsela ya go ngwala ka lebelo, go phethagala, le go balega

Hlokomela: Thuto ya mongwalo e ruta tsela ye botse ya go hlama ditlhaka (e theknikale). Dithuto tša mongwalo di ruta go hlama dikgopolo gomme wa di ngwala letlakaleng.

Bjang?

Ruta ka botlalo (Mošupologo)

- Barutwana ba bula PMM go letlakala la mongwalo.
- **5 mets:** Ekiša paterone le ditlhaka letlapeng. Barutwana ba ngwala paterone le ditlhaka.
- **5 mets:** Go tšweleletša go ngwala ka thelelo (nepagalo le lebelo), beela barutwana motsotso o 1 ge ba kopolla lefoko. Barutwana ba balela le go ngwala nomoro ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego. Ba fetša go kopolla lefoko.
- **5 mets:** Latela ditaello tša letšatši le lengwe le le lengwe go thuša barutwana go lemoga sekgoba, go kgopamiša le go bea ditlhaka.

Go lekola le go fa dipoele (Tšatši ka tšatši)

- Ge barutwana ba sa itokišetša mošomo wa Go Šoma o Nnoši, lebelela dipuku tša mongwalo tša sehlopha se tee. Efa thušo le tlhohleletšo.
- Gopotša barutwana ka kheraetheria ya mongwalo o mobotse.
 - Go swara phentshele gabotse
 - Go ngwala tlhaka gabotse (o thoma lefelong la maleba, o feleletša lefelong la maleba)
 - Go ngwala ka methalading (go lebeletšwe sekgoba)
 - Sekgoba magareng ga ditlhaka le mantšu
 - Go gatelela phentshele letlakaleng
 - Go se kgopamiše (go se kgaotše)

Go itlwaetša o Nnoši (GBHS/GŠN)

- Mongwalo o itlwaetšwa ka gare ga dipuku tša go ngwalela.
- Mathomong a beke, ngwala mešomo ya mongwalo letlapeng gammogo le mešomo e mengwe ya Go Šoma o Nnoši.
- Barutwana ba kopolla dipaterone, ditlhaka, mantšu le mafoko letlapeng. Ba tšwela pele go dira se metsotso e 15.
- Ba rute go lekola mongwalo wa bona le go thala sediko go ditlhaka tšeo ba ikgantšhago ka tšona gore morutiši a di lemoge.
- Mo letšatšing, morutiši o swanetše go hlokomela ka tsela yeo barutwana ba swarago phentshele ka gona le ka tsela yeo ba dulago ka gona ditiesekeng.

Dithuto tša Go Ngwala

HLOKOMELA: Mo kotareng, mešongwana ya mongwalo e akareditšwe go matlakala a Tsebo ya Go Thoma a PMM gomme barutwana ba lebeletšwe go šomiša se ba ithutilego sona ka ga sebopego sa lefoko, mopeleto le mehuta e mengwe go mešongwana ye.

Mongwalo (Mošupologo) →
Go Ngwala Mmogo (Labobedi) →
Go Ngwala o Nnoši (Laboraro) →

Go Ngwala ka kwešišo (Labone 2, 4, 6, 8, 9)
Go rulaganya le poeletšo (Labone, dibeke 1, 3, 5, 7) →
Go Ngwala ditaba tša gago – Ditaba (Labohlano)

MONGWALO

(Mošupologo)

Lebelela letlakala 12.

GO NGWALA MMOGO

(Labobedi)

Ka lebaka la eng?

- Go fa barutwana mmotlele wa gore sengwalwa se ngwalwa bjang (morutiši o tla sekiripola ge barutwana ba e fa dikgopolo)
- Go tšebiša barutwana ka diboepo tša dingwalwa tša go fapana
- Go fa barutwana mehlala e mebotse ya dipaterone tša polelo, diboepo tša sengwalwa le mopeleto, tšeo ba ka di šomišago ge ba ngwala.

Bjang?

- Kopolla foreimi ya Go Ngwala Mmogo letlapeng.
- Ge go kgonega, lebelelang gape sengwalwa seo le se badilego mmogo seo foreimi e theilwego go sona.
- Bala foreimi ya go ngwala le barutwana.
- Ahlaahlang dikgopolo mabapi le seo se sego gabotse go foreimi.
 - Ngwala ditšhišinyo lehlakoreng le lengwe la letlapeng.
 - Barutwana ba ka kgetha gore go ka šomišwa dikgopolo dife.
- Ngwala dikgopolo tšeo di kgethilwego go foreimi.
- Barutwana ba bala sengwalwa se sefsa mmogo.
 - Go katološa mošongwana, barutwana ba ka kopolla sengwalwa se sefsa ka pukung ya bona ya mošomo gomme ba e swantšha.
- Kopolla sengwalwa se sefsa tšhateng goba letlakaleng, goba o tšee seswantšho sa sengwalwa gomme le tle le se lebelele gape mo bekeng.

GO NGWALA O NNOŠI

(Laboraro)

Ka lebaka la eng?

- Go thuša barutwana go ngwala dingwalwa tšeo di sepelelanago le Go Ngwala ka Mmogo, go šomiša tlotlontšu ye ba šetšego ba e tlwaetše.
- Go tšebiša dingwalwa tša go fapafapana (mehuta).
- Go šetša popego ya lefoko le ditemana.

Bjang?

- Šomiša foreimi ya go ngwala mmogo ka dihlogotaba tša go fapafapana.
- Bala mošongwana ka go PMM ka tlhokomelo le barutwana, o hlaloše gore go nyakega eng.
- Barutwana ba feleletša lefoko goba temana e kopana.

GO RULAGANYA LE GO BOELETŠA

(Labone,
dibeke 1, 3, 5, 7)

Ka lebaka la eng?

- Go tšebiša barutwana go rulaganya go ngwala ga bona ga bonolo.
- Go kopanya maswaodikga, ditlhaka tše kgolo le mopeleto wa go nepagala.
- Go tšebiša dibopego tša sengwalwa go swana le tlhamo ya lefoko le botelele bja lona, le tlhamo ya ditemana.
- Go hlohleletša tšhomišo ya dikarolo tša polelo go swana le mahlaodi, mašala, mahlathi, bj.bj.

Bjang?

- Kgetha karolo ya mešongwana ya go Ngwalwa Mmogo.
- Hlaloša polelo goba sebopego sa sengwalwa sa beke yeo e kgethilwego go PM, mohlala, maswaodikga, mahlaodi, tšhomišo ya mašala, bj.bj.
- Laetša tsela ya go dira diphetogo.
- Barutwana ba kgetha mešongwana ya go Ngwalwa o Nnoši ya mo bekeng.
- Barutwana ba bala dingwalwa tša bona ka go hwenahwena ebile ba lemoga diphetogo tšeo ba swanetšego go di dira. Ba swaya diphetogo ka phentshele.
- . Ka bobedi, barutwana ba balelana sengwalwa sa bona seo ba se rulagantšego gomme ba dira ditšhišinyo ka go kaonafatša sengwala seo go ya pele.

GO NGWALA KA KWEŠIŠO

(Labone,
dibeke 2, 4, 6, 8)

Ka lebaka la eng?

- Go ruta baruwana go hwetša dikarabo sengwalweng
- Go tšebiša barutwana mehuta ya go fapana ya dibopego tša dipotšišo tšeo ba ka kopanago le tšona ge ba ngwala melekwanana, mohlala, ditafola, go kgetha go dikgetho tše ntši, lenaneoteko, go tlatša dikgoba, mafoko ao a feletšego bj.bj.

Bjang?

- Bala gape sengwala sa Go Balwa Mmogo le barutwana o be o ba balele sona.
- Hlaloša seo se hlokegago ge ba araba dipotšišo tša go fapafapana. Hlaloša fela mehuta ya dipotšišo tša beke.
 - **Go tlatša tafola:** ngwala tshedimošo ya go tšwa go sengwalwa ka gare ga tafola.
 - **Dipotšišo tša go kgetha karabo:** bala dikarabo ka moka tšeo di filwego gomme o swaye tša go nepagala.
 - **Lenaneotekolo:** bala dikarabo ka moka tšeo di filwego gomme o swaye tša go nepagala.
 - **Go tlatša sekgoba:** kgetha mantšu a mmalwa go feleletša lefoko
 - **Lefoko leo le feletšego:** araba potšišo o šomiša lefoko la go felela ka maswaodikga a maleba.
 - **Tatelano ya ditiragalo:** ngwala nomoro ya ditiragalo mo kanagelong.
- Laetša mehlala e mengwe letlapeng
- Barutwana ka bobona ba hwetša dikarabo sengwalweng gomme ba feleletša mošongwana ka kwešišo ya go ngwalwa ka go PMM. Ba swanetše gore ba hwetše dikarabo tšeo ba di bonago e sego tšeo ba inaganelago tšona.
- Ge go na le nako, swaya mošongwana le barutwana, o hlaloše gore ke ka lebaka la eng dikarabo tše itšego e le tša maleba.

GO NGWALA DITABA

(Labohlano)

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša go ngwala ditaba tša gago ka go ngwala ka ga dilo tša beke ya go feta.
- Hlahla go ngwala ga barutwana ka sethoma-lefoko, mohlala, Lehono ke ikwa ... Selo seo ke ipshinnego ka sona mo bekeng ye ke ...
- Tšweleletša bokgoni bja bomolomo ge o abelana ditaba.

Bjang?

- Hlaloša sethoma-lefoko ka bokopana
- Barutwana ba abelana dikgopolo tša bona le bagwera ka bokopana
- Ba ngwala ditaba tša bona, ba thoma ka sethoma lefoko.
 - Beke 1–5: Ngwala bonnyane bja temana e tee ya go ba le mafoko a mararo.
 - Beke 6–10: Ngwala bonnyane tenama e tee ya go ba le mafoko a mane.
- Barutwana ba ka swantšha ditaba tša bona.

Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo

Letšatši ka letšatši, latela paterone e tee ya dithuto.

Thuthaphelo/Bomolomo (15 mets) →
Tsebo ya Go Thoma (15 mets) →
Dithuto tša Leleme la Gae →
Bokgabo bja Boitlhamelo (30 mets) →
Thuto ya Boitšhidullo (30 mets)

THUTHAPHELO/BOMOLOMO

Go lenaneo la Funda Wandé, dithuto tša bomolomo di kopantšhwa le tša Mabokgoni a Bophelo le Leleme la Gae. Dithuto di latela tsela yeo e lego molaleng beke ka beke.

Kanegelo ya Go Balelwa Godimo (Mošupologo) →
Nna wa go ba le šedi (Labobedi) →
Ke nagana, ke ikwa (Laboraro) →
Sereto/koša (Labone) →
Bega ka potšišo ya Nyakišišo (Labohlano)

TSEBO YA GO THOMA

Ka lebaka?

- Tšweletša Bokgoni, Go nagana, Kgokagano le Tirišano
- Kgodišo ya dikgopolo le bokgoni
- Go tšea karolo go gobala ka kwešišo ka go katološa tsebo kakaretšo le tlotlontšu.

Bjang?

Ruta barutwana go:

1. **Lebelela:** Hlokomedišiša mmala, sebopego, bogolo, phopholego, go swana, diphapano ka go šomiša ditsebe le mahlo.
2. **Bapetša:** Dilo di swana goba di fapana bjang? Hlokomela mmala, sebopego, bogolo, phopholego, mengwaga, tšhomišo.
3. **Hlopha:** Beakanya dilo ka magoro go ya ka dipharologantšho tša go abelanwa.
4. **Kelo:** Bogolo, boteng, kgolo. botelele, boima, botelele, thempheretšha.
5. **Boitekelo:** Re dira boitekelo go lekola di ponelopele tša rena. Lebelela le go rekhota tše bohlokwa tše di diregago.
6. **Kgokagana:** Rekhota, laodiša, le go hlaloša ka go bolela, go thala, go ngwala, dikerafo, taekramo le go diragatša.

Ge barutwana ba dira selo, ba thuše go tsepelela go bobedi tshepedišo le setšweletšwa.

1. **Bothata/senyakwa:** Na bothata ke eng/re hloka eng? Na re ka rarolla bothata bjang?
2. **Nyakišiša:** Na re ka šomiša didirišwa dife? Na re ka dira eng ka tšona?
3. **Dira seswantšho:** Thala lenaneo le seswantšho sa selo seo o tla se dirago.
4. **Dira:** kgorametša, ripa, phikološa.
5. **Dira ditekolo:** Na setšweletšwa se dirilwe gabotse? Na re ka dira eng gore re se dire bokaone?

THUTO YA NYAKIŠIŠO

Ke ka lebaka la eng?

- Go tšweletša mabokgoni a bonolo a go dira dinyakišišo
- Go hlohletša gore ba ka gae ba be le seabe mererong ya bana ya sekolo
- Go hlotla dikgopolo tša barutwana ebile o tšweletša tsebo ya bona ya lefase

Bjang?

Dira tšhate ya TNI

(Laboraro)

Seo re se Tsebago	Seo re Nyakago go se tseba	Seo re ithutilego sona
Ngwala seo barutwana ba se tsebago.	Ka bobedi barutwana ba ahlaahla seo ba nyakago go se tseba. Ngwala dipotšišo tša bona mo.	Tlatša se ka nako ya pego ya ka Labohlano. Se se tla thuša barutwana go ngwala seo ba se hweditšego.

Bala o be o ahlaahle

(Laboraro)

- Barutwana ba ya le mošomo gae go yo nyakišiša dikarabo ka thušo ya batswadi le bahlokomedi.

Go fa dipoelo

(Labohlano)

- Bega dipoelo ka Bomolomo
- Ngwala seo o ithutilego sona

BOKGABO BJA BOITLHAMELO

Bokgabo bja Go Bonwa

(Mošupologo le Labobedi)

- Tšweletša mabokgoni bjalo ka mothalo, mmala, phopholego bj.bj., go penta, go thala, kgoboketšo ya diswantšho, bj.bj.
- Go Bokgabo bja Go Bonwa, morutiši o swanetše go fa barutwana letlakala, dikherayone, pente, bj.bj.
- Ruta barutwana go itekola ka mošomo wa bona wa bokgabo ka go dira sediko go sefahlego sa maleba ka go PMM.
- Bonagatša mošomo wo o feleletšego ka phapošing.
- Dira kgoboketšo ya didirišwa tša go se šome tšeo di tlo dirišwago go bokgabo bja 3D.

Bokgabo bja Go Diragatša

(Laboraro le Labone)

- Go Bokgabo bja Go Diragatša, ke kakanyo e botse gore phapoši e kgoboketše ditlabakelo tša go swana le dikhafo, mengatse le maekerofone ya go raloka.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Mošupologo

Lokiša

- Kgetha mešongwana e mene ya go fapana letlakaleng la?? la beke.
- Lokiša didirišwa tša go dira mošongwana
- Arola barutwana ka dihlopha tše nne tša beke

Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Bontšha didirišwa o be o hlaloše mešongwana ya beke
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Ralokang papadi ya go swana le , go fošetšana, go dikologa le swarana ka diatla le go khuta le nyakana.

Labobedi–Labohlano

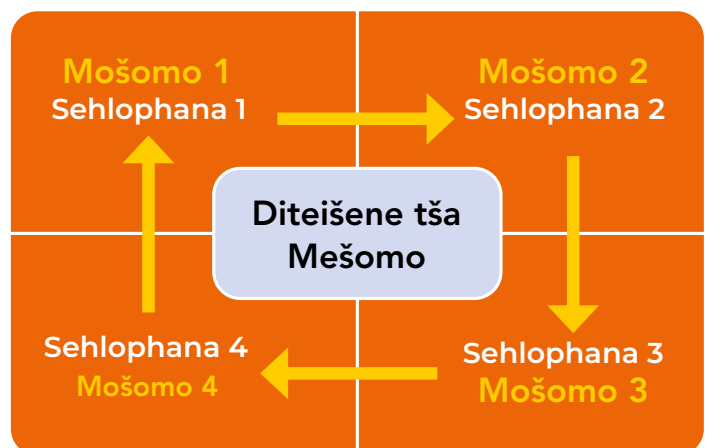
Itokiše

- Kitima ka dinalantlhana bjalo ka modimothwana/ kiba fase bjalo ka sebata/fofa bjalo ka lepidibidi
- Latela ditaelo tša ka: Sepelang ka mathoko, fapogelang ka letsogong la ngele, fapogelang ka letsong la go ja, tsoramang, fofelang godimo
- Phaphathang ka morethetho/ thwantšhang menwana/mešongwana ya go tula, e etilwe pele ke barutwana ba go fapana.

Diteišene tša mešongwana

- Dihlopha di šielana go ya go diteišene tša mešongwana, ba dira mošomo o tee ka letšatši, Labobedi–Labohlano. Bona letlakala 19 go hwetša dikgopolo ka ga mešongwana.
- Morutiši o ya go sehlopha se sengwe le se sengwe a lebelela mošomo wa sona le go se eletša.

Khutšang

- Hemelang godimo
- Le eme goba le dutše, otlolang ditho tša go fapana tša mmele.
- Tiiša goba o lokolle ditšhika, o thome ka menwana o nyoga o e ya hlogong.

Mešongwana ya diteišene tša Thuto ya Boitšhidullo

Kgetha mešongwana e mene ya beke, o šeditše mabokgoni a go fapafapana.

HLOKOMELA: Mešongwana ya go rutha e akareditšwe mo kotareng ye. Le ge e le gore sekolo sa lena ga se na letamo la go rutha go a kgonega go ekišetša se ka go šomiša dipakete tša meetse goba barutwana ba ekišetše mehuta ya go fapana ya go rutha ka mebele ya bona. Dula o gopola ka polokego. Go ba le bokgoni bja go bolokega meetseng go bohlokwa kudu.

1. Go šikenyegele ka mahlakoreng ka moka

- Fofela godimo kudu, sepela ka dikgato tše kgolo, sepela ka dikgato tše nnyane, tlola,
- Diatileletiki – go kitima
- Diatileletiki – lebelo la go neeletšana

2. Go kgona go itšhikinya

- Nako ya go bapala ka go lokologa le nako ya boitekelo ka mekgwa ya go fapana ya go šomiša mokotlana wa dinawa
- Dipapadi tša go itšhikinya o latela paterone – o bea dilo ka tatelano, go kitima le go bea maswao mafelong ao a beakantšwego, o šomiša tatelano ya maleba
- Dikaratamantšu tša go ba le mantšu a tiro a go fapana mo go wona – fofa, tlola, kitima, sepela, ema.
- Mešongwana ya thenisi le khrikhethe goba tše dingwe tša go šomiša kgwele.

3. Moretheto

- Ala moswinki go tlhako ya go namelwa o swareletše ka go kgwahliša
- O šomiša go swarelela ka go kgwahliša, kadiela ka kota ya go rapama ya tlhako ya go namelwa
- Namela ditepisi o e ya fase le godimo ka dikgato goba o lekanyetša – ga 10
- Go rutha, boitšhidullo bja go hema o šomiša dipakete tša meetse.

4. Tšhomišo ya mahlakore ka moka a bjoko goba lehlakore la go ja la mmele

- Dirang sediko gomme le foše kgwele go ya go la go ja le go ya go la ngele
- Go foša kgwele ka mathoko LA NNGELE/LA GO JA go swana le go papadi ya rakbi.
- Go otlogola o e ya godimo le ka mathoko.

5. Lekanyetša

- Go lekanyetša ka leoto le tee
- Mesepelo ya go lekanyetša go dithapo, mapolanka, dikota tša go ithekga (lekanyetša ka leoto le tee, matsogo a rapame)
- Diatileletiki – dipapadi tša go tlola thapo e telele
- Diatileletiki – dipapadi tša go tlola thapo ya godimo

6. Go kgona go latela

- Go dira sediko ka go kitimela go la go ja le la ngele.
- Boitšhidullo bja go rutha – patlama ka mokotlo o rage maoto
- Boitšhidullo bja go rutha, patlama ka dimpa
- Boitšhidullo bja go rutha – raga maoto o sepediša matsogo okare o a rutha.

7. Dipapadi le dithaloko

- Raloka dipapadi tša mehutahuta
- Kherikhethe ya bana
- Boitšhidullo bja go rutha – boitšhidullo bja go hema. Itlwaetše go butšwetša dipudula ka meetseng ka lehlaka.
- Barutwana ba lokela difahlego ka meetseng gomme ba budula dipudula

8. Go itlwaetša sekgoba

- Go latelo ditaello tša molomo, mohlala, 'Sepela go ya pele ka dikgato tše 6, eya morago ka dikgato tše 10, eya ka go la ngele ka dikgato tše 3, bj.bj.
- Go tlola kgati go dikologa lefelo la boralokelo o nnoši goba le mogwera.

KAKARETŠO YA BEKE

Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego

Bekeng ye kgwekgwe ke **Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego**. Re lebelela mafelo a go kgahliša diprofenseng tša go fapafapana le go ithuta go bala phousetara ka ga Afrika Borwa.

Mešomo ya Bokgabo bja Boitlhamelo e ka ga kgwekgwe. Barutwana ba thoma go ithuta mantšu a Koša ya Setšhaba.

Medumo le ditlhaka: re boeletša ditlhaka tše: **khw/kgw** le **tsh/tšh**. Mošomo wa Labohlano ke wa Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako.

Dipapadi tša Thuto ya Boitšhidullo le mešongwana di tsepelela go go šoma mmogo le tšhomišano.

BITIO

Funda Wande
Beke 1

Sepedi

5 METS

LEBELELA BITIO

DITOKIŠETŠO**Dikaratamantšu**

itiriša

kgahliša

bobotse bja tlhago

musiamo

bogologolo

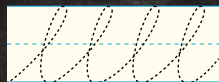
Setiripi sa lefoko

Re ka itiriša okare re swara leeto la go dikologa Afrika Borwa?

MEŠOMO YA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi **PMM Letlakala 22**

② Mongwalo 1

Ss Ff

③ Mongwalo 2 **Lekhwadu o swere ke lekhwekhwe.**

④ Mongwalo 3 **Kapa Bodikela, Foreistata, Gauteng, Mpumalanga, Lebowa Bodikela**

⑤ DBE Leleme la Gae **Letlakala 42**

⑥ DBE Leleme la Gae **Letlakala 43**

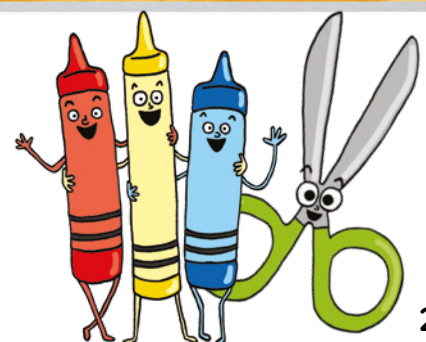
⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo **Letlakala 34**

⑧ Pukuntšu

**itiriša kgahliša bobotse bja tlhago
musiamo bogologolo**

DIDIRIŠWA TŠA MEŠONGWANA

- Mmepe wa Afrika Borwa wa Go Balela Godimo
- Pente, dikherayone, letlakala
- Didirišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana yeo e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

Go ralala le naga ka bophara

Na ke dilo dife tša go kgahliša tšeo re ka di bonago ge re ka etela diprofense tša Afrika Borwa?

A re itirišeng o kare re thoma Kapa Bodikela. Kapa e ka Borwa bja naga ebile e na le dilo tše dintši tša go kgahliša tšeo re ka di bonago. E tsebega kudu ka **bobotse bja yona bja tlhago** le mehlare e mentši ya go fapafapana yeo e melago go yona.

Le tee la mafelo a tlhago leo le tumilego ke Table Mountain yeo e lego Kapa Bodikela. E tumile lefaseng ka bophara.

Kapa Lebowa ke e kgolo kudu. Lefelo le tee leo le tumilego leo re ka le etelago ke Big Hole yeo e elego Kimberley. Mengwageng ye 150 ya go feta, ditaemane di ile tša hwetša go la Kimberley. Batho ba ile ba tla go tšwa lefaseng ka bophara ba thoma go epa ditaemane. Go tšere mengwaga e 40 go epa ditaemane ka moka ga tšona. Ga bjale seo se šetšego ke molete o mogolo mo fase wo o dikologilego ke **musiamo**.

Lebowa Bodikela e ka bohlabana tšatši bja Kapa Lebowa. Go na le mafelo a mantši a mabotse ao o ka a etelago. Letamo la Hartebeespoort le agilwe ka ngwaga wa 1896. Matšatši a lehono lefelo le le tumile ka go ba la maikhutšo. O ka dira **dipapadi tša meetse** bjalo ka *water ski* le *jetski*.

Ka lebowa la Limpopo, kgauswi le mollwane wa Zimbabwe go na le lefelo la go bitšwa Mapungubwe moo re ka ithutago ka batho bao ba phetšego mo Afrika Borwa mengwaga ye e ka bago 1000 ya go feta. Go agilwe toropo e kgolo moo. Matšatši a re bona **marope** fela.

Selo sa go tuma kudu go marope a e be e le tšhukudu ya gauta. Ga bjale e ka gare ga musiamo.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

Na ke diprofense dife tšeo o ilego wa di etela? O bone eng?

Bobotse bja tlhago – dilo tše botse tšeo e sego tša go dirwa ke batho

musiamo – moago wo o buletšwego setšhaba, mo dilo di kgoboketšwago gomme tša laetšwa batho.

Na ke moepo wa mohuta mang wo re o hwetšago go la Kapa Lebowa?

papadi ya meetse – dipapadi tšeo re di dirago ka meetseng goba godimo ga meetse, mohlala, go rutha, papadi ya sekepe, go *thelela lehlweng* le *jetski*

Tlhabologo ya Mapungubwe ke ya kgale go feta tše dingwe mo Afrika Borwa.

marope – meago ya kgale kudu yeo e welego gomme o no bona fela gore go kile gwa ba le meago

Go la Mpumalanga o ka etela Kruger National Park, lešoka **la diphoofolo** le legolo mo Afrika Borwa. Serapa se se na le mehuta e 147 ya diphoofolo tša go fapafapana, go akaretša le Diphoofolo tše tlhano tše kgolo (tau, nkwe, tlou, nare, tšhukudu) gape le diphoofolo tše dingwe go swana le (tshepe, thutlwa, kubu, pitsi le diphoofolo tše dingwe tše nnyane le dinonyana.

Gauteng ke profense e nnyane efela e na le batho ba bantši kudu. Ditora tša meetse go la Soweto e be e le seteišeni sa go fehla motlakase. Ge seteišene se se tswalelwa, rabotaki o ile a penta diswantšho tše kgolo go tšona. Ge o le bogale o ka **kadiela** ditoreng wa dira seo ba se bitšago *bungee jump*.

Freistata yona e dikologile ke diprofense tše dingwe. Ka bohlabatšatši bja Freitata o ka etela Golden Gate National Park. Dithaba tša gona di dirilwe ka lesikwa le serolana leo le bitšwago mogohlo. Maswikana a a phadima bjalo ka gauta e le letšatšing.

KwaZulu-Natal e lebopong la ka Bohlabela bja Afrika Borwa gomme e na le dikhwiti tša lewatle tše botse. Kgauswi le Howick go na le **sebetlwa** sa go kgethega sa moporesidente wa rena wa mathomo, Nelson Mandela. E dirilwe ka dikota tše kgolo tša tshipi gomme o ka kgona le go bona sefahlego sa Madiba ge o ka ema lefelong la maleba.

Kapa Bohlabela e na le histori ya go kgahliša. Batho ba bantši ba go tsebega mo Afrika Borwa ba belegwe go la Kapa Bohlabela. Gape go na le mafelo a mantši a go ba le bobotse bja tlhago. Dikhwiti tša Gqeberha ke mafelo a mabotse a go iketla.

Re ka kgona go ithuta tše dintši ka histori ya Afrika Borwa ka go etela sehlakahlaka sa Robben Island. Pele ga 1990, **bagolegwa ba dipolotiki** go swana le Nelson Mandela, ba be ba golegilwe sehlakahlakeng se. Lehono ke musiamo.

Na ke diphoofolo dife tša lešoka tše o ka re botšago maina a tšona?

Lešoka la diphoofolo – lefelo leo diphoofolo tša lešoka di kgonago go phela ka go iketla ka gore di šireleditšwe ka terata ka gare ga lešoka le legolo

Na go na le selo seo o tsebago Gauteng e tsebega ka sona?

Go **kadiela ka thapo** – go fofa go tloga lefelong la godimo ka thapo ya go otloga yeo e kgokelelwago mo dinokeng gore o se wele fase

Bagolegwa ba dipolotiki – batho bao ba išitšwego kgolegong ka lebaka la gore ba le kgahlanong le mmušo

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Pela ga Go Bala

- Botšitša barutwana go fa maina a diprofense tša Afrika Borwa.

Go Bala

- Balela kanegelo godimo o botšitše dipotšišo.
- Laetša diprofense tša ka go kanagelo mmepeng.

Go ralala le naga ka bophara

Ka Morago ga Go Bala

- Na Afrika Borwa e na le diprofense tše kae?
- Na ke mafelo afe mo kanegelong ao o ka ratago go a etela? Ka lebaka la eng?
- Na o nagana gore go ka tšea nako e kaakang go etela mafelo ka moka a mo kanegelong? Na o ka dira se ka letšatši le tee?

PM LETL 22-23

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tsebo ya Pele

- Na o kile wa bona National Coat of Arms ya (Sefoka sa) Afrika Borwa?
- Bala ka yona ka go puku ya gago ya mešomo ya Mabokgoni a Bophelo go letlakala 39.

Tsebo e Mpsaha

- Phousetara ka Afrika Borwa efa tshedimošo e mpsha ka dintlha tše kopana le ka diswantšho.

A re ithuteng ka Afrika Borwa

- Tshedimošo ka ga: diprofense, ditoropo-kgolo le ditoropo tše dingwe tše bohlokwa, maleme, ditšweletšwa, le maemo a boso.
- Ahlaahla maleme a 11 a semmušo a Afrika Borwa. E re barutwana ba go thuše go dira lenaneo la wona.

Balela barutwana letlakala o be o bale le bona

LETL 8

15 mets

DITLHAKA Poeletšo ya ditlhaka: kgw le khw

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Lemoga molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

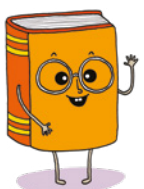
Go Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL 9

15 mets

GO BALA

Go ralala le naga ka bophara

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona eng go seswantšho se sengwe le se sengwe?

Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

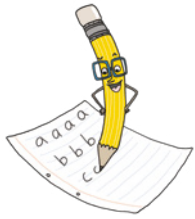
Kwešišo

- Letlakala 3** šupa lentšu leo le re botšago gore batho ba tseba ka Table Mountain.
- Letlakala 4** šupa mantšu ao a re botšago gore batho ba be ba dula Mapungubwe kgale kgale.
- Na ke mantšu afe ao a bolelago gore se se diragetše kgale neng?
- Letlakala 5** šupa mantšu ao a re botšago gore ditora tša meetse tša Soweto ga di sa šomišwa go fehla motlakase.

LETL 2-7

15 mets

MONGWALO Mongwalo

Dipaterone le Ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala dipaterone le ditlhaka.
- Efa dipoelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga mothladi.

Lefoko

- Barutwana ba kopolla lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).

- Ba balela palo ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego

Lekola sekgoba

- Barutwana ba ngwala di 000 ka kherayone go sekgoba seo se lego gona magareng ga mantšu.
- Na sekgoba magareng ga mantšu se a lekana?

LETL 10

15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go ithuta tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona ye kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Mmepe wa naga ya molalatladi

30 mets

Ahlaahla

- Efa maina a mebala ya molalatladi ka tatelano: perese, talalerata ya go topela, talalerata, talamorogo, serolana, namune, khubedu.
- Bolela ka tsela yeo Bishopo Desmond Tutu a biditšego Afrika Borwa "Setšhaba sa Molalatladi".

Dira dikgatišo ka menwana

- Ripa mmepe ka go letlakala 179.
- Efa barutwana dipente tša mebala ka moka ya molalatladi.
- Barutwana ba lokela dintlha tša menwana ya bona ka gare ga pente gomme ba dira kgatišo ya menwana ya mebala ya go fapana mmepeng.
- Bontšha mebepe ka phaphošing.

Itekole

- Tlatša rupuriki ya PMM letlakala la 13 (dintlha 1-3).

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

Ditokišetšo

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ya beke go letlakala la 19.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

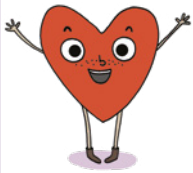
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Raloka papadi ya go swana le go fošetšana, go swarana ka diatla le go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

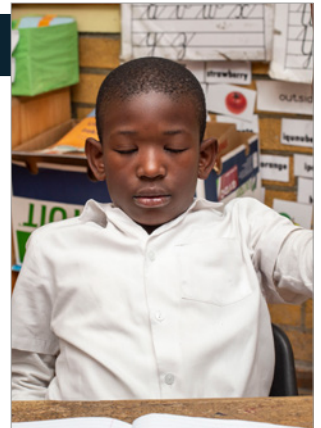

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 mets

- Barutwana ba ithuta go hema gore ba kgone go iketla.
- Ba hemela godimo ba balela ga hlano le fase ba balela ga hlano. Bušetša.
- Ba bula mahlo gomme ba bolela gore ba ikwa bjang.
- Ba botšiše ge e ba ba ile ba leka go dira se ka nako yeo ba bego ba ikwa ba nyamile.

TSEBO YA GO THOMA

Afrika Borwa e kgethegile

LETL 11

15 mets

Kgokaganya le thuto ya maabane

- Bolela ka seo barutwana ba ithutilego sona ka Afrika Borwa.
- Balela barutwana dipego ka moka o be o bale le bona le be le lebelele diswantšho.

Dira mošongwana

- Nyalantšha diswantšho le mafoko.
- Feleletša lefoko la mo fase ga letlakala.

Ka Bobedi: Lekola mošomo

- Lekola dikarabo.

DITLHAKA

Kgetha lentšu la maleba

LETL 12

15 mets

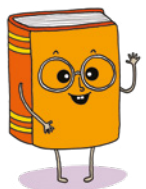
Go itlwaetša modumo

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela modumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/ swaya mošongwana

GO BALA

Go bopa mafoko

LETL 177

15 mets

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letl 177).

Balang mmogo

- Na ke ka lebaka la eng go na le leswao la potšišo mafelelong a lefoko?

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/dihlopha tša mantšu

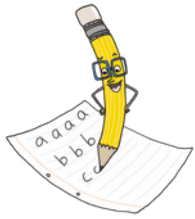
- **Dira eng?** Re ka itiriša
- **Mang?** Rena

- **Re dira eng?** Re a swara leeto
- **La go dira eng?** la go ralala
- **Kae?** Afrika Borwa

Hlakahlakantšha lefoko o le bope gape

Kgorametšha lefoko la ka go PMM letlakala 13.

GO NGWALA MMOGO

Profense ya Afrika Borwa

15 mets

Lebelela motlolo

- Lebelela sengwalwa sa Tsebo ya Go Thoma sa go tloga ka Mošupologo.

Laetša foreimi ya go ngwala

- Dinnete ka dikarolo tša go fapana tša profense.

Akanya

- Na re ka ngwala ka profense efe? (E sego profense ya gago – e re barutwana ba kgethe profense e nngwe).
- Na ke dinnete dife tšeo re di tsebago.

Go Ngwala Mmogo

- Šomiša mokgwa wa maleba le dikgopolo tša barutwana.

Tšohle ka ga

Ditoropo tše bohlokwa:

Maleme ao a tlwaelegilego kudu:

Tseo re di tšweletšago:

Boso bja rena:

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go ithuta tsela ya go hlama ditlhaka, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBH: Dihlophana: Go bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Mo o nyakago go etela gona mo Afrika Borwa

30 mets

Beakanya

- Barutwana ba beakanya seo ba tla go se thala. Ba ka kgetha go tšwa go diswantšho ka go sengwalwa sa Go Bala Mmogo.

Hlama

- Barutwana ba thala le go khalaria seswantšho.

Laetša

Itekole

- Tlatša ruburiki ya PMM go letlakala la 13 (ntlha 4).

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

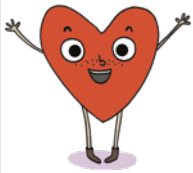
Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABORARO

THUTAPHELO**Ke nagana, ke ikwa ...**

15 mets

Potšišo

- Na ke ikwa bjang ka naga ya gešo?

Ka Bobedi

- Ahlaahla potšišo
- Lemoga gore barutwana ba bangwe ba ka abelana ka naga ye nngwe ye e fapanego.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (efa barutwana ka moka sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA**Khamphase**

LETL 14

15 mets

Dira tšhate ya TNI ka ga dikhamphase

- Tlatša dikarolo tša Tšeo re di tsebago le Tšeo re nyakago go di tseba.
- Tlogela tšhate letlapeng le e feleletše ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo ka gae?
- Barutwana ba tle le dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA**Poeletšo ya ditlhaka: tsh le tšh**

LETL 15

15 mets

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

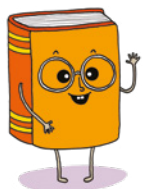
- Barutwana ba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Go Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko**GO BALA****Boramahlale ba mobu**

LETL

2-4

15 mets

Go Bala Mmogo

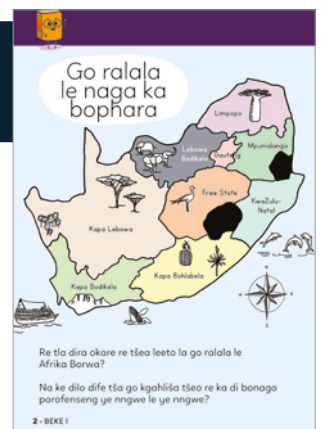
- Bala o be o bale karolo ya bobedi ya *Go ralala le naga* ka bophara le barutwana.

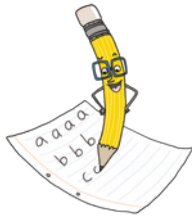
Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, šielanang go bala letlakala le lengwe le le lengwe.

Bala o nnoši

- Bala matlakala a mararo a mathomo ka go hwenahwena.

GO NGWALA Profense ya ka

Sekaseka sebopego sa sengwalwa sa tshedimošo

- Dintlha ka dikarolo tša go fapafapa tša profense.
- Bala sengwalwa sa Go Ngwala Mmogo gape.

Ahlaahla tlotlontšu ka ga profense ya geno

- Maina, ditoropo, maleme, ditšweletšwa, boemo bja boso.

Ngwala

- Tlatša foreimi ya go ngwala.
- Thala diswantšho.

LETL 16

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ka ga

Efa tshedimošo ka Profense ya gogo.

Ditorapo tše bohlokwa:

Maleme oo a tlwaelegilega:

Tseo re di tšweletsaga:

Boemo bja rena bja boso:

16 - BEKE 1 - LABORARO

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nlofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balela godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA A re bine

Itokiše

- Raloka papadi ya go kgahla le barutwana.

Ruta mmimo

- Ruta mmimo wa setšo sa Afrika Borwa – kgetha meragelo yeo ba ka kgonago go e bina.
- Thuša barutwana go ithuta boitšhikinyo.

Dihlopha

- Barutwana ba ithuta boitšhikinyo bja mmimo wo o kgethilwego.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

LABONE

BOMOLOMO Opela/Reta

15 min

Ke rata naga ya gešo!

E swana le folaga ya rena.

E talalerata bjalo ka mawatle le leratadima.

Talamorogo bjalo ka dimenerale tša meepong ya rena.

Khubedu, ntsho, tšhweu bjalo ka bogale bja setšhaba sa gešo.

Se tšwela pele ka go ba le kwano.

TSEBO YA GO THOMA Naga ya gešo**Tsebo ya Pele**

- Bušetša sereto go tšwa go thuto ya Bomolomo.

Bala letlakala

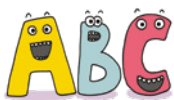
- Bala o be o šupe mantšu ge o a bolela.

Dira mošongwana

- Araba dipotšišo ka go ngwala.

LETL 17

15 mets

DITLHAKA Ngwala mafoko a gago

LETL 18

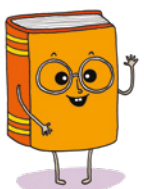
15 mets

Go itlwaetša medumo ya ditlhaka

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana mo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana**GO BALA** Tlotlontšu le polelo

15 mets

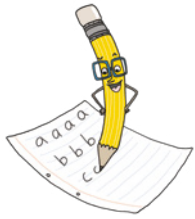
Dikaratamantšu

- Laetša o be o bale lentšu.
- Hwetša o be o šupe mantšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu go leboto la mantšu gomme o le bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko go PMM letlakala 13.
- Ke mantšu afe ao a bontšhago gore se sedirega gona bjale? (swara)
- Lebelela lentšu *itiriša*. Ke lediri lefe le re ka le šomišago sebakeng sa lona? (re, akanya, raloka, diragatša)

MONGWALO

Go kaonafatša dingwalwa tša rena

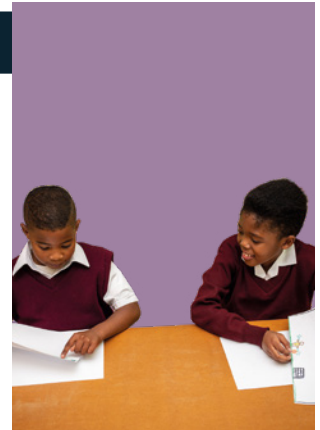
15 mets

Ahlaahla Go Ngwala Mmogo

- Balela barutwana lentšu la go tšwa go go ngwala mmogo ga Labobedi.
- Kgetha lentšu lefokong gomme o laetše gore o ka šomiša lehlalošetšagotee lefe le lengwe la go kgahliša sebakeng sa lona. Mohlala, *kganya* e ka ba *phadima*, *leratadima* la go *apoga*, *bj.bj*.

Ka Bobedi: Bala lefoko o be o le kaonafatše

- Barutwana ba balela bagwera lefoko go tšwa go tšeo ba di ngwadilego maabane.
- Lekolang mopeleto le tšhomišo ya maswaodikga mo lefokong mmogo.
- A o ka dira gore lefoko la gago le kgahliše le go feta ka go šomiša lehlalošetšagotee la lentšu le tee?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Tekolo ya Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, le balela godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diragatša

30 mets

Dihlopha

- Dihlopha di itlwaetša mmimo wo ba o tšweeditšego letšatši la go feta.

Diragatša

- Dihlopha di diragatša mmimo wa bona ka phapošing.
- Tiiša dihlopha o swayaswaye.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO Dikhamphase

Maina a diprofense tše dingwe a akaretša ditaeletšo tša khamphase, mohlala, Kapa Bohlabela, Kapa Bodikela, Kapa Lebowa, le Lebowa Bodikela. Hlaloša gore taeletšo ya Lebowa Bodikela e magareng ga Lebowa le Bodikela.

Letšatši le dula le hlaba Bohlabela le sobela ka Bodikela go sa kgathalege gore o mo kae lefaseng.

Ka Bobedi

- Bolela seo o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala go tšhate ya TNI.
- Ahlaahla le go fa tshedimošo ya tlaeletšo.

LETŠATŠI-KGWEDI

Ka ga
Efa tshedimošo ka Profense ya gaga.

Ditoropo tše bohlokwa:

Maleme oo a tšwaegilega:

Tšeo re di tšweletšaga:

Boemo bja rena bja baso:

16 • BEKE 1 • LABOHLANO

LETL 14

15 mets

TSEBO YA GO THOMA Dikhamphase

Ngwala le go thala seo o se hweditšego

- Ngwala seo o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL 19

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Dikhamphase
Na o hweditše eng?

BEKE 1 • LABOHLANO • 19

DITLHAKA**Go Bala Mantšu ga go beelwa nako**

Go bala mantšu ka bobedi

- Balela mogwera motsotso o 1.
- Morutiši o beela barutwana motsotso o tee.
- Dira sediko go lentšu la mafelelo leo o le badilego gomme mogwera o balela mantšu ao a badwilego bošaedi.
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o na le dibaka tše tharo.

Balela mantšu

- Kgetha bao ba itikelego bokaone. Ntšha mantšu ao a se a balwago ka maleba.
- Barutwana ba ngwala meputso ya bona ya godimo mothalading.
- Laetša ka tsela yeo o ka balago mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

LETL 20

15 mets

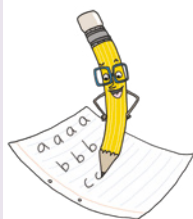
LETŠATŠI-KGWEDI

Go Bala Mantšu ga go beelwa nako
Na o ka bala mantšu a makae ka motsotso o tee?

diriku	hlapi	sasi	mmutla	folage
khwaere	phuti	labotela	namune	lehwana
kata	sengane	khudu	merwala	dibjana
tswalela	garafa	kgogo	kwena	tšhela
ditsebe	matlaba	langana	jama	lwala
lenti	tsawala	kgwete	thipa	lefiselo
lehlokwa	khunama	emere	potata	segwagwa
swana	morwa	segwagwa	naka	dieta
mahlare	nkadima	kgabo	dirikata	matjeng
tarapong	lentšati	lenyalo	kgwete	letsuwa

Maputso wa godimo, mantšu a _____

20 • BEKE 1 • LABOHLANO

GO NGWALA Ditaba tša ka

Tsebiša mantšu a go thoma lefoko

Ka Bobedi

- Abelanang dikgopolo ka seo le tla ngwalago ka ga sona.

Ka Bonoši

- Ngwala *bonnyane* bja temana e tee ya mafoko a mararo.

LETL 21

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ditaba tša ka
Ngwala selo seo o ithutilego sona ka Afrika Borwa.

O _____

O _____

BEKE 1 • LABOHLANO • 21

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

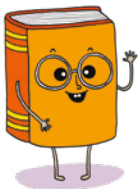
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya go dirwa o nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, le balela godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le go fa dipoelo

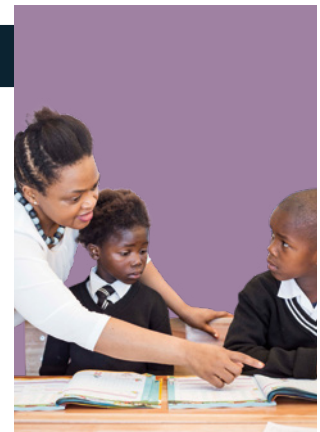
Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang mešongwana ya ka gare ga dipuku tša mešomo tša DBE mmogo.
- Barutwana ba a lokiša goba ba a feleletša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

Afrika Borwa, legae la rena le le kgethegilego

Mo bekeng ye re tšwela pele le go tsepelela go Afrika Borwa. Barutwana ba theeletša sengwala sa histori ka ga Koša ya Setšhaba. Dingwala le mešongwana ya Mabokgoni a Bophelo di šetša dipapatšo ka Afrika Borwa, folaga ya Afrika Borwa le ka tsela yeo e swanago le go fapana le difolaga tša dinaga tše dingwe tša Afrika.

Barutwana ba tšwela pele ka go šoma ka dingwalwa tša go bonwa, ba bala le go hlama papatšo. Barutwana ba tšwela pele ka mošomo wa lefoko le lentšu ka ga sengwalwa sa Go Bala Mmogo.

Medumo le ditlhaka: re ithuta ka psh le pšh. Ka Labohlano re dira mošongwana wa Piletšo. Mantšu a Piletšo ke: **pshikologa, pshio, pšhatla, dipshešamare, mpšhe**

Mešongwana ya Bokgabo bja Boitlhamelo e ka ga dikemedi tša setšhaba bjalo ka folaga le koša ya setšhaba. Dipapadi tša Thuta ya Boitšhidullo le mešongwana di tsepelela go go šoma mmogo le tšhomišano.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

seteišene sa go fehla motlakase

dithaba

sebetlwa

iketla

histori

Setiripi sa lefoko

Re ka ithuta tše ntši ka histori ya Afrika
Borwa ka go etela Robben Island.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi **PMM Letlakala 38**

② Mongwalo 1

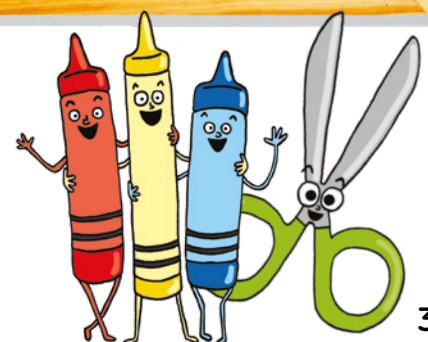
③ Mongwalo 2 **Bana ba Pshire ba ipshina ka go pshikološa leswika.**④ Mongwalo 3 **Limpopo, Kapa Bohlabela, Kapa Lebowa, KwaZulu-Natal**⑤ DBE Leleme la Gae **Letlakala 47**⑥ DBE Leleme la Gae **Letlakala 49**⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo **Letlakala 36**

⑧ Pukuntšu

seteišene sa go fehla mohlakase dithaba
sethalwa iketla histori

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Matlakala a magolo a pampiri le dipente goba dikherayone tša go dira folaga ya phapoši
- Didirišwa tšeo di hlokegago go mešongwana yeo e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

Kanegelo ya Koša ya Setšhaba ya Afrika Borwa

Ka moka re opetše **koša ya setšhaba** ya rena gantši. ○

Ge o e opela a na o a ipotšiša gore ke ka lebaka la eng dinaga di na le dikoša tša go bitšwa tša setšhaba? Na o a ipotšiša gore ke ka lebaka la eng re na le maleme mahlano go koša ya rena?

Na o a ipotšiša le gore ke mang a ngwadilego koša ye?

Ye ke kanegelo ka ga koša ya rena ya setšhaba.

Koša ya setšhaba ke koša yeo e opelwago ke naga goba sehlopha se itšego sa batho. Dikoša tše ke dikoša tša kholofelo le go tumiša naga goba badudi ba yona.

Dikoša tša setšhaba gantši di opelwa ka nako yeo batho ba nyakago go laetša lerato la bona go naga ya bona.

Karolo ya mathomo ya koša ya rena ya setšhaba e tšwa go koša yeo e bitšwago *Nkosi Sikele' iAfrika*. Yona e hlaloša gore, "Morena boloka Afrika".

Koša ye e ngwadilwe ke monna yo monnyane wa Lethosa yo a bego a bitšwa Enoch Sontonga mengwaga ye makgolo ya go feta. Sontonga o goletše kgauswi le toropo ye ga bjale e bitšwago Qgeberha. O ile a ithutela borutiši gomme a thoma go ruta sekolong sa kgauswi le Gauteng.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

Koša ya setšhaba – koša yeo naga e e tšeago bjalo ka koša ya semmušo ya naga

Na o ile wa bona batho ba opela Koša ya Setšhaba kae?

O ile a bona gore batho ba Afrika Borwa ba a tlašega gomme a ngwala *Nkosi Sikelel' iAfrika* bjalo ka **thapelo**.

thapelo – kholofelo goba tumo yeo o e išago go Modimo

Ge nako e eya, Sotonga o ile a ngwala mmimo ka thapelo ye gomme e ile ya ba **sefela**. Sefela ke koša yeo e opelelwago Modimo.

sefela – koša ya sedumedi

Bjalo ka morutiši, Sotonga o ile a hlahlā **khwaere** ya sekolo gomme a sepela maeto le kwaere go ya go opela mafelong a go fapana. Gohle moo kwaere e bego e eya gona go be go opelwa *Nkosi Sikelel' iAfrika*. Dikwaere tše dingwe di ile tša rata koša ye gomme le bona ba thoma go e opela.

khwaere – sehlopha sa baopedi bao a opelago mmogo

Go kweša bohloko gore Sotonga o hlokošetša ka 1905 e sa le monna yo mofsa, pele ga ge koša ya gagwe e tuma.

Ka 1912 koša ye e be e tsebea kudu e bile e ratwa moo e ilego ya opelwa kopanong ya mathomo ya South African Native National Congress, yeo e ilego ya tla ya ba Africa National Congress (ANC).

Ka 1923, monna yo **bohlale** wa Motswana yoo a bitšwago Sol Plaatje o ile a kgona go dira gore koša ya *Nkosi Sikelel' iAfrika* e **gatišwe** go la London. Mosadi wa MoAfrika Borwa wa mothomošweu yoo a bego a bitšwa Sylvia Colenso o ile a bapala piano go kgatišo ye.

bohlale – go tseba dilo tše ntši

gatišwa – go e gatiša gore batho ba kgone go e theeletša gape.

Ka 1942, monna wa go bolela Sesotho, Moses Mphahlele o ile a tšweletša karolo ya Sesotho.

Bjale re kgona go bona gore le mengwageng ya pele ya go feta, koša ye e ile ya kopantšha batho ba Afrika Borwa ba go fapafapana. E ngwadilwe ke monna wa Lethosa, ya opelwa ka SeZulu, ya tšweleletšwa ke monna wa Motswana a **sepedišana** le sebakadi sa piano sa Moisemane gomme ya fetolelwa ke monna wa Mosotho.

sepedišana – go bapala piano mola motho yo mongwe a opela

Dinaga tše dingwe tše nne le tšona di ile tša e šomiša bjalo ka koša ya bona ya setšhaba.

Zambia (molodi wa go swana efela ka mantšu a go fapana), Tanzania (e fetoleletšwe go Kiswahili), Zimbabwe (go fihla ka 1994), Namibia (go tloga go 1994 go fihla ka 1997)

Ka 1994 re ile ra hloka koša ya setšhaba ya Afrika Borwa e mpsha ka morago ga **kgethologanyo**. Ka nako yeo Nelson Mandela e be e le mopresidente. O ile a nyaka go kopanya karolo ya *Nkosi Sikelel' iAfrika* le karolo ya *Die Stem*, koša ya kgale ya nako ya kgethologanyo mo Afrika Borwa go dira koša e mpsha ya setšhaba.

kgethologanyo – mmušo wo o arogantšhitšego bathobaso le bathobašweu

Ga bjale karolo ya mathomo ya koša ya rena ya setšhaba e tšwa go *Nkosi Sikelel' iAfrika* yeo e opelwago ka Sethosa, SeZulu le Sesotho gomme karolo ya bobedi e tšwa go *Die Stem*, gomme e opelwa ka Seafrikanse le Seisemane.

Na o rata koša ya rena ya setšhaba?

Ka 2017, koša ya rena e ile ya kgethwa bjalo ka koša ya setšhaba e kaone lefaseng.

MOŠUPOLOGO

GO BALELA
GODIMO

Pela ga Go Bala

- Botšiša: Na go na le barutwana bao ba tsebago Koša ya Setšhaba ya go fapana le ye?

Go Bala

- Balela kanegelo godimo o botšiše dipotšišo.

Kanegelo ya Koša ya
Setšhaba ya Afrika BorwaPM LETL
36-37
15 mets

Ka Morago ga Go Bala

- Ke mang a ngwadilego seripa sa mathomo sa Koša ya Setšhaba ya rena?
- Na o be a tseba gore koša ya gagwe e tlo tuma?
- Na koša ya rena e na le maleme a makae?
- Na o swanetše go ema bjang ge o opela koša ya setšhaba? Ka lebaka la eng?

TSEBO YA GO THOMA

Tsebo ya Pele

- Ge o nyaka gore yo mongwe wa go tšwa moše wa mawatle a etele Afrika Borwa, o ka mmotša eng?

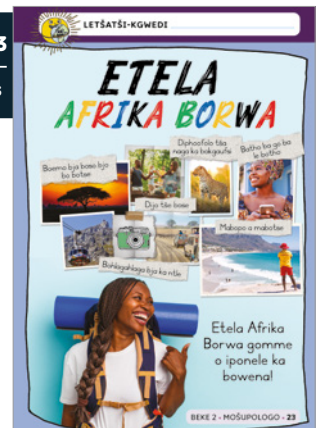
Bala letlakala

- Lebelela dipapatšo o be o bale sengwalwa.

Etele Afrika Borwa

Ahlaahla papatšo

- Na o nagana gore papatšo ye e diretšwe bo mang? Badudi ba Afrika Borwa goba batho bao ba dulago mafelong a mangwe? Ka lebaka la eng?
- Na papatšo ye e go dira gore o nyake go dira eng?
- Na o nagana gore batho ba moše wa mawatle ba tla ikwa bjang ge ba bala papatšo ye?

LETL 23
15 mets

DITLHAKA PSH psh

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

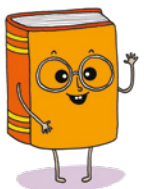
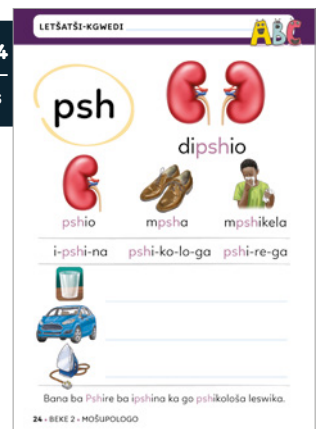
Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL 24
15 mets

GO BALA Boramahlale ba mobu

Go bolela ka diswantšho

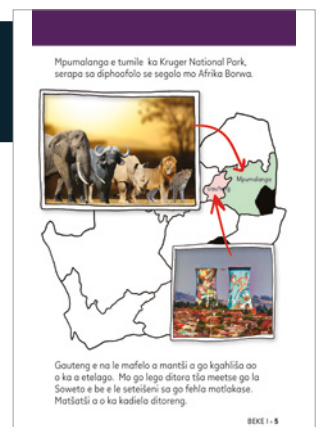
- Na o bona eng go seswantšho se sengwe le se sengwe? Go direga eng?

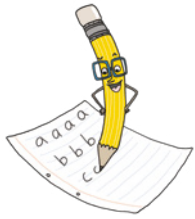
Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona.

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

Kwešišo

- **Letlakala 5:** šupa lentšu leo le re botšago gore batho ba bantši ba tseba ka Kruger National Park.
- **Letlakala 6:** šupa mantšu ao a re botšago gore re otlela re le ka Freistata.
- **Letlakala 7:** šupa lentšu leo le re botšago gore re mo re thomilego gona.

LETL
5-7
15 mets

MONGWALO Mongwalo

LETL 25
15 mets

Dipaterone le Ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala dipaterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipoele ka ga dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

Lefoko

- Barutwana ba kopiša lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).
- Ba balela palo ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego.

- Ba fetša go kopolla lefoko.

Lekola sekgoba

- Barutwana ba ngwala di 000 ka kherayone go sekgoba seo se lego gona magareng ga mantšu.
- Na sekgoba magareng ga mantšu se a lekana?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoele.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Ahlaahla

- Re tlo dira folaga ya phapoši.
- Botšiša barutwana gore ba ka rata sešupo sefe go folaga ya bona ya phapoši, mohlala, nomoro ya phapoši, seo ba ratago go se dira (kgwele, dikherayoni).
- Ke mebala efe yeo ba nyakago go e šomiša le gona ke ka lebaka la eng?

Dihlopha: Beakanya

- Ka dihlopha, phethang seo le ka se ratago go folaga ya lena ya phapoši.
- Dihlopha di kgetha mebala le dibopego tšeo ba di nyakago go folaga.
- Ge dihlopha e le tše nnyane, morutwana yo mongwe le yo mongwe a ka no dira karolo ya gagwe ya folaga.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO Matseno

30 mets

Ditokišetšo

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ya beke go letlakala la 19.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne mo bekeng.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

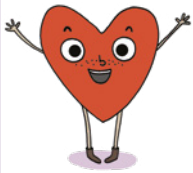
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Raloka papadi ya go swana le go fotšetšana, go swarana le go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 mets

- Gopotša barutwana gore go sega go dira gore motho a ikwe a le kaone ge a nyamile.
- Barutwana ba šoma ka bobedi. Ba lebelelana ka mahlong gomme ba leka gore ba seke ba sega.
- Botšiša barutwana gore go bile bonolo naa go se sege?

TSEBO YA GO THOMA

Bapetša difolaga

LETL 26

15 mets

Tsebo ya Pele

- Botša barutwana ba hlaloše folaga ya Afrika Borwa ba sa e bone.

Bala

- Lebelelang difolaga mmogo.
- Hlaloša gore methaladi ya go rapama le ya go putla e ra eng. Thuša barutwana go fa diswantšho tšeo di lego folageng maina (nonyana, letšatši le mongatse).

- Botšiša gore ke difolaga dife tšeo di fapanago le folaga ya Afrika Borwa. Ahlaahlang difolaga tšeo di fapanago kudu le folaga ya Afrika Borwa.
- Bala o be o balele barutwana maina a difolaga tšeo di ngwadilwego.

Araba

- Lebelela folaga ye nngwe le ye nngwe o tlatše sethalwa.
- Araba dipotšiša ka lefoko la go felela.

Lekola

- Lekola dikarabo le mogwera.

LETŠATŠI-KGWEDI			
Bapetša difolaga			
	Mebala	Dibopego	Diswantšho
Afrika Borwa		☐ Methaladi ☐ ya go rapama ☐ ya go putla ☐ Khutlothara ☐ Naledi	
Zimbabwe		☐ Methaladi ya go rapama ☐ Methaladi ya go putla ☐ Khutlothara ☐ Naledi	
Namibia		☐ Methaladi ☐ ya go rapama ☐ ya go putla ☐ Khutlothara ☐ Naledi	
Lesotho		☐ Methaladi ☐ ya go rapama ☐ ya go putla ☐ Khutlothara ☐ Naledi	

26 - BEKE 2 - LABOBEDI

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 27

15 mets

Go itlwaetša modumo ya ditlhaka

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela modumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

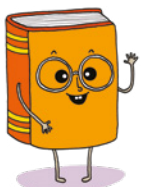
Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

LETŠATŠI-KGWEDI			
Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego.			
	1 M pshi		5 di ila
	2 ele		6 du
	3 m ikela		7 m a
	4 elete		8 ipa

BEKE 2 - LABOBEDI - 27

GO BALA

Go bopa lefoko

LETL 177

15 mets

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letl 177).

Go Bala Mmogo

- Na leswaodikga ' le ra go reng? Re le bitša eng?
- Ke mantšu afe a mangwe ao o ka a naganago a go šomiša lenalana (').

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/dihlopha tša mantšu

- **Mang?** Re
- **Dira eng?** ka ithuta

- **Tše kae?** ntši
- **Ka eng?** ka histori
- **Ya kae?** ya Afrika Borwa
- **Bjang?** ka go etela
- **Kae?** Robben Island

Hlakahlakantšha mantšu o bope lefoko gabotse

- Kgorametša lefoko.
- Barutwana ba kgorametša lefoko la bona ka go PMM letlakala 28.

Re ka ithuta tše nti ka histori ya Afrika Borwa	ka go etela Robben Island.	Re ka itiriša o ka re swara leeto la	go ralala Afrika Borwa?
---	----------------------------	--------------------------------------	-------------------------

GO NGWALA MMOGO

Mobu le dikwi tša ka

Matseno

- Dipapatšo di hlohloetša batho go reka le go dira se sengwe (lebelela PMM letlakala 23).

Laetša Foreimi ya go ngwala

- Hlogotaba ya seswantšho: e bolela gore papatšo e ka ga eng.
- Mabaka a mararo: e swanetše gore e kgahliše gape e dire gore batho ba nyake go eta. šomiša mantšu a go hlaloša,

mohlala, maeto a go tsoma a **bohlagahlaga**, dipapadi tša meetse tša go **thabiša** le histori ya go **kgahliša**, le tše dingwe.

- Moeno: sekafoko se sekopana sa go hlohloetša batho gore ba ete.

Ahlaahla

- Na re ka ngwala ka profense efe?
- Na ke dilo dife tše tharo tseo re nyakago gore batho ba ye go di bona?
- Na ke meeno efe ya bohlae ye re ka bago le yona?

Go Ngwala Mmogo Ngwala papatšo e mpsha letlapeng o šomiša dikakanyo tša barutwana.

15 mets

Etela _____

Seswantšho

Caption

Moeno

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading le go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/holofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Hlama

- Efa sehlopha se sengwe le se sengwe pampiri e kgolo goba le kgorametše mmogo matlakala a A4 gore le dire letlakala le legolo.
- Barutwana ba šoma mmogo go thala le go khalara/ penta folaga yeo ba e beakantšego letšatši la go feta.

Laetša

- Dihlopha di bontšha phapoši le go hlaloša folaga ya bona.

Itekole

- Tlatša rupuriki go PMM letlakala la 28.

Dira folaga ya phapoši (E tšwela pele)

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela gomme o ba fa maele.

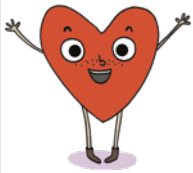
Khutšang

Diteišene tša mešongwana

30 mets

LABORARO

THUTAPHELO

Ke nagana, ke ikwa ...

15 mets

Dipotšišo

- Na go na le naga ye nngwe yeo o ratago go e etela?
- Na o ka rata go bona eng go yona?

Bobedi

- Ahlaahla potšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi gore ba abelane (efa mongwe le mongwe sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA

Union Buildings

LETL 29

15 mets

Dira tšhate ya TNI ka ga Union Buildings

- Tlatša dikarolo tša Tšeo re di tsebago le Tšeo re Nyakago go di tseba.
- Tlogela papetla letlapeng le e tlatše ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo ka gae?
- Barutwana ba tle le dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA

PŠH pšh

LETL 30

15 mets

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

GO BALA

Go ralala le naga ka bophara

LETL 5-7

15 mets

Go Bala Mmogo

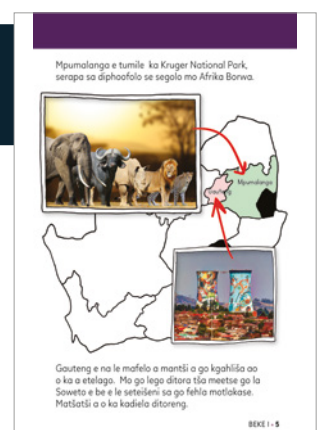
- Bala o be o bale karolo ya bobedi ya *Go ralala le naga ka bophara* le barutwana.

Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, šielanang go bala letlakala le letee yo mongwe le yo mongwe.

Go Bala o Nnoši

- Bala matlakala a mararo a mafelelo a kanegelo ka go hwenahwena.

GO NGWALA Dira papatšo

LETL 31
15 mets

Ahlaahla

- Ahlaahla gore papatšo ke eng?
- Gopotša barutwana ka papatšo ya boeti yeo ba e dirilego ka Labobedi ka nako ya Go Ngwala Mmogo.
- Barutwana ba tla dira papatšo ya bona ya boeti bja lefelo le lengwe la go fapana.

Akanya tlotlontšu

- Akanya mantšu a go hlaloša lefelo la bokgabo (mohlala, kgahliša, botse kudu, goga šedi)

Ngwala

- Tlatša foreimi ya go ngwala.

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

5 mets
+
30 mets

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Opelang Koša ya Setšhaba

30 mets

Itokiše

- Opela o tswaletše molomo gomme o bule molomo go dira medumo ya godimo.

Ruta

- Ruta barutwana mantšu a Koša ya Setšhaba.
- Thuša barutwana go swara mantšu ka kgopolo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABONE

BOMOLOMO

Opela/Reta

15 mets

O tšwa kae? (*otlolla diatla*)
O tšwa kae?
O mo kae, o tšwa kae?

Ke tšwa Kapa Bodikela! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Kapa Bohlabela! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Kapa Lebowa! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Lebowa Bodikela! (*šupa mmepeng*)

Ke tšwa Limpopo! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Mpumalanga! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Foreistata! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa KZN! (*šupa mmepeng*)
Ke tšwa Gauteng! (*šupa mmepeng*)

Gomme ka moka re rata diprofense
tša rena.

TSEBO YA GO THOMA

Koša ya rena ya
Setšhaba

Tsebo ya Pele

- Na o gopola mantšu ao o ithutilego wona a Koša ya Setšhaba go fihla ga bjale?

Bala letlakala

- Bala mantšu o be o bale le barutwana.

Dira mošongwana

- Barutwana ba opela bontši bjo ba bo gopolago bja koša ya setšhaba, ba šupa ditemana ge ba opela.

LETL 32

15 mets

DITLHAKA

Ngwala mantšu gabotse

Go itlwaetša modumo ya ditlhaka

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya ditlhaka.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

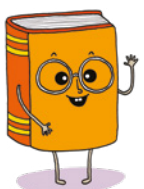
Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

LETL 33

15 mets

GO BALA

Tlotlontšu le Polelo

15 mets

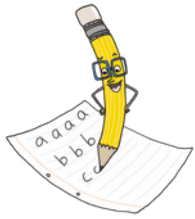
Dikaratamantšu

- Laetša o be o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Hwetša o šupe mantšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu lebotong la mantšu gomme o a bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko ka go PMM letlakala 28.
- Na ke mantšu afe ao a re botšago gore ke lebjale? (*kgona*)
- Na o ka bolela se ka lefitile? (*Re kgonne go ithuta tše ntši ka ga*)

GO NGWALA

Kwešišo ya Go Ngwala

15 mets

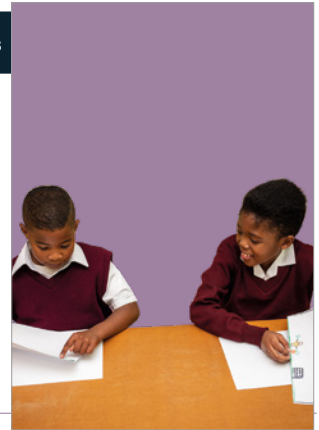
Bala ka setu

- Barutwana ba bala kanegelo ya *Go ralala le naga ka bophara* gape.

Araba dipotšišo

- Barutwana ga ba swanela ke go dira se ka go inaganela fela. Ba swanetše go lebelela sengwalwa go hwetša dikarabo.

Lekolang dikarabo mmogo

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Opelang Koša ya Setšaba

30 mets

Diragatša

- Dihlopha di diragatša Koša ya Setšhaba.

Lekanyetša

- Reta o be o lebogise dihlopha ka moka.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO**Union Buildings**

Union Buildings e toropong ya Tshwane. Le ke lefelo la Semmušo moo mmušo wa Afrika Borwa o kopanago gona. Dikantoro tša moPresidente wa Afrika Borwa di gona Union Buildings. Ditiragalo tše bohlokwa tše dintši di diragetše gona mo. Ge o lebelela diswantšho, o tla bona gore moago o lekanetše – lehlakore la ngele le la go ja a lekana ebile a

swana efela a lebega bjalo ka diswantšho tša seipone.

Ka Bobedi

- Bolela seo o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba abelane le phapoši. Ngwala ka gare ga tšhate ya TNI.
- Ahlaahla o be o fe tshedimošo ya tlaleletšo.

LETL 29

15 mets

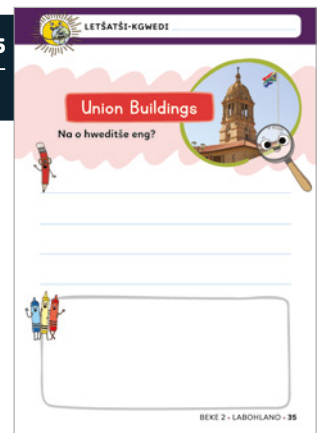
TSEBO YA GO THOMA**Union Buildings**

Ngwala o be o thale seo o se hweditšego

- Ngwala seo o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL 35

15 mets

DITLHAKA**Piletšo**

Biletša mantšu

- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe ka go kwagala le go nanya.
- Le bušetše gatee fela.

Ngwala

- Efa barutwana nako ya go ngwala lentšu le lengwe le le lengwe.
- Ba swanetše go šomiša mongwalo wa bona o mo kaone.

Lekola o be o swaye

- Ngwala mantšu letlapeng gore barutwana ba swaye.

LETL 36

15 mets

GO NGWALA**Ditaba tša ka**

Ka Bobedi

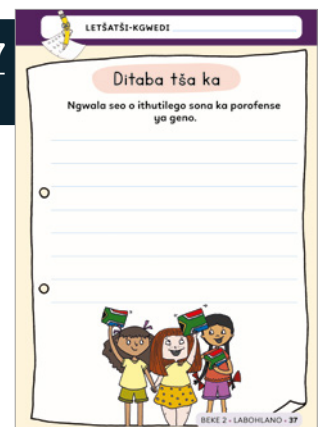
- Ahlaahlang hlogotaba. Nagana ka seo le tla go se ngwala.

Ka Bonoši

- Ngwala temana e tee ya *bonnyane bja* mafoko a mararo.

LETL 37

15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ya go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

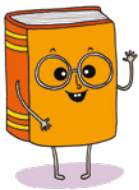
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le go fa maele

Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.
- Botša mogwera wa gago seo o se ratilego ka mongwalo wa gagwe.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Dirang mešongwana ya ka gare ga dipuku tša mešomo tša DBE mmogo.
- Barutwana ba a tlatša goba ba feleetša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

Go kgokagana

Mo bekeng ye re tlo lebelela go ngwala bjalo ka mokgwa wa kgokagano. Go sengwalwa sa Go Bala Mmogo re lebelela kgolo ya mongwalo go dingwaga-kgolo tše di fetilego le go thoma go kwešiša gore ke ka lebala la eng mongwalo o le bohlokwa.

Go dira gore hlogo ye e kgahliše, barutwana ba na le monyetla wa go ngwala ka go šomiša mekgwa ya kgale ya go ngwala le dikhoutu tša sephiri. Re lebelela gape le mekgwa ye mengwe ya go kgokagana ntle ga go šomiša mekgwa ya go ngwalwa go swana le tšhomišo ya temošī ya moropa.

Go Go Ngwala Mmogo goba Go Ngwala o Nnoši, barutwana ba ngwala lengwalo le lengwe, ba šeditše kudu go ngwala aterese.

Medumo le ditlhaka: re ithuta ka: **tlw** le **thw**. Mošomo wa Labohlano ke wa Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako.

Ka Bokgabo bja Go Bonwa, barutwana ba dira fene ya Sechaena ya go ba le maswao a Sechaena gomme ka Bokgabo bja Go Diragatša ba ithuta ka go bapala papadi ya kekišo. Dipapadi tša Thuto ya Boitšhidullo le mešongwana di tsepelela go go šoma mmogo le tšhomišano.

BITIO

Funda Wandé
Beke 3

Sepedi

5 METS

LEBELELA BITIO

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

pele ga

diswantšho

maswao

letsopa

medumo

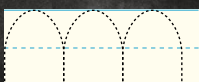
Setiripi sa lefoko

Pele ga ge go e ba le mongwalo, batho ba be ba botšana dilo ka moka tšeo ba bego ba nyaka go di tseba. Gape ba be ba swanetše ba gopole tšeo ba di kwelego

MEŠOMO YA GO ŠOMA O NNOŠI

❶ Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 60

❷ Mongwalo 1

Rr Mm

❸ Mongwalo 2 Mothekgeng o thwasitše, bjale ke thwadi ka tša bongaka.

❹ Mongwalo 3 kgokagana, sella-thekeng, lengwalo, alefabete, haeroklifiki

❺ DBE Leleme la Gae Letlakala 50

❻ DBE Leleme la Gae Letlakala 51

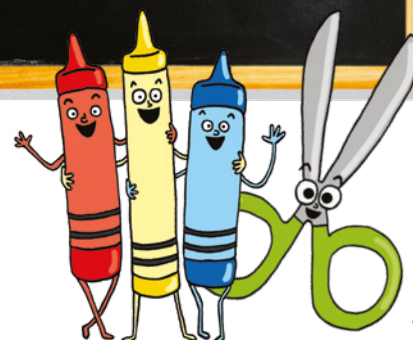
❼ DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 44

❽ Pukuntšu

pele go diswantšho maswao letsopa medumo

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Pente ya meetse ya mebala ya go fapapafapana le e ntsho ya go loya (koto)
- letlakala la A4 la go pentela
- Didirišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana yeo e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

Histori ya go ngwala

Na ke ka lebaka la eng re abelana dikgopolo ka go ngwala? Na o ka akanya mabaka a mangwe ao a dirago gore batho ba ngwale dilo fase?

Pele ga ge go e ba le mongwalo, batho ba be ba botšana dilo ka moka tšeo ba bego ba hloka go di tseba. Gape ba be ba swanetše gore ba gopole tšeo ba di kwelego. Se se ra gore ka nako e nngwe melaetša e be e fetišwa ka go **fošagala**, gape ka dinako tše dingwe dikgopolo le melaetša di be di fetolwa.

Ge nako e eya pele, batho ba be ba thala diswantšho go ba thuša go gopola tšeo di diragetšego. Diswantšho tše re sa kgona go di bona ka maweng. Gantši diswantšho tše di laetša ditiragalo le mafelo a go tsoma. Diswantšho di be di pentiwa ka go šomiša diporaše tša go dirwa ka dipatla le meriri gomme pente e be e le leraga la go tswakantšhwa le dimela tšeo di šitšwego tša go kopantšhwa le makhura a diphoofolo.

Go thala diswantšho go be go tšea nako e ntši ka fao batho ba ile ba thoma go dira **maswao** a bonolo ao a emelago dikgopolo. Ge ba be ba nyaka go botša motho ka phišo goba seetša, ba be ba ka thala seswantšho sa letšatši. Ge ba be ba nyaka go botša motho ka meetse, ba be ba ka šomiša **sethalwa** sa hlapi.

Mengwageng ye e ka bago ye 5 000 ya go feta, badudi ba Mesopotamia ba šomišitše dipatla tša dintlha go dira maswao godimo ga letsopa. Letsopa le le be le bopša ka sebopego sa dikhutlonnethwii tšeo di bitšwago *tablets*. La mathomo di ile tša šomišwa go balela gore balemi ba na le puno e kaakang yeo ba ka e rekišago. Ba be ba thala diswantšho tša korong goba garase gomme ba bea marontho go laetša gore batho ba rekile diroto tše kae.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

fošagala – go ba le phošo

Na o kile wa bapala papadi ya “difounu tše di robegilego” mo e lego gore motho o go hwenahwenela molaetša gomme wena wa hwenahwena seo o naganago gore o se kwele go tšwa go yo a dutšego kgauswi le wena? Na go direga eng ka molaetša?

maswao – a emela dilo tše itšego go swana le ge tlhaka e emela modumo

sethalwa – seswantšho se bonolo sa go emela selo

BaEgepita ba bogologolo ba ile ba thoma go thala maswao ao a sepelelanago le medumo ya polelo. Go be go na le maswao ao a bego a emelwa ke ditlhaka. Mohuta wo wa go ngwala o be o bitšwa **haeroklifi**. Ba be ba ngwala go pampiri ya go dirwa ka mohlaka yeo e bitšwago papirase.

Go la Chaena batho ba thomile go šomiša mongwalo mengwaga ye dikete tša go feta gomme le lehono ba sa šomiša mokgwa wa go swana wa go ngwala. Ba šomiša maswao go emela dikgopolo. Machaena a ngwala go tloga bogodimo bja letlakala go ya fase ga lona. Ba šomiša diporaše le enke.

Arabiki ke mongwalo o mongwe wa go ngwala wo e sego wa fetoga mengwageng ye dikete. Arabiki e ngwalwa le go balwa go tloga letsogong la go ja go ya go la ngele. Mongwalo wa Arabiki o na le ditlhaka tše 28 tšeo di emelago medumo.

Maleme a mantši a ngwalwa ka go šomiša **dialfabet** tšeo di šomišitšwego la mathomo go la Roma ya Bogologolo. Go na le ditlhaka tše 26 go dialfabet tše. Tlhaka e nngwe le e nngwe e emela modumo. Re bala tlhaka ye go tloga ka letsogong la ngele go ya go la go ja, go tloga bogodimo bja letlakala go ya fase ga lona.

Dialfabet tše di ka ngwalwa ka mekgwa e mentši ya go fapafapana. Batho ba bangwe ba šomiša mongwalo wa kgatišo, ba bangwe ba ngwala ka **motatetšosekamo**, mola ba bangwe ba kopantšha ditlhaka tša bona ka dihuku tše nnyane. Dibaledi di re laetša mehuta e mentši ya go ngwala. Mehuta ye ya go fapana e bitšwa **difonte**.

Go ngwala go bohlokwa kudu. Batho ba kgona go bala dilo tšeo di ngwadilwego go gongwe le go gongwe mo lefaseng. Ba ka bala dilo tšeo di ngwadilwego mengwaga e makgolo ya go feta. Go ngwala go re thuša go abelana dikgopolo tša rena le mantšu le batho bao ba ka tlogo ka morago ga rena.

haeroklifi – mokgwa wa go ngwala ka diswantšho wo o bego o šomišwa ke Baegepita

Sengwala sa Arabiki se ka hwetšwa ka gare ga puku ye kgethwa ya Islam.

Alfabet – ditlhaka ka tatelano ye e kgethegilego, dialfabet tša rena ke tše 26 go tloga go a–z

mosekamo – mongwalo wa go kopantšhwa moo lentšu le ka ngwalwago ntle ga go emiša pene

difonte – mohuta wa mongwalo wa go gatišwa (ga o ngwalwe ka letsogo).

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Histori ya go ngwala

PM LETL
50–51

15 mets

Pele ga Go Bala

- Laela barutwana gore ba bolele seo ba ratago go se ngwala.

Go Bala

- Balela sengwalwa godimo gomme o botšiše dipotšišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Na go diragetše eng pele go ka ba le mongwalo ofe goba ofe?
- Efa mehuta ya mengwalo yeo o kwelego ka ga yona sengwalweng.
- Na ke ka lebaka le eng mongwalo o le bohlokwa?

TSEBO YA GO THOMA

Ngwala bjalo ka MoEgipita wa Bogologolo

LETL 46

15 mets

Tsebo ya Pele

- Na matšatšing a lehono batho ba sa šomiša mkgwa wo wa go ngwala?

Tsebo e Mpsa

- Maswao a go fapana a emela ditlhaka tša go fapana.
- Na o ka hwetša ditlhaka tša leina la sekolo sa gago?

Balela barutwana letlakala o be o bale le bona

Mošongwana

- Barutwana ba ngwala maina a bona ba šomiša diswantšho ka go PMM.
- Barutwana ba abelana maina a bona a haeroklifi le bagwera.

DITLHAKA

TLW tlw

LETL 47

15 mets

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

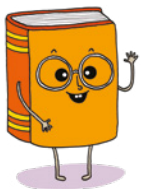
Ka bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

GO BALA

Histori ya go ngwala

LETL
40–45

15 mets

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona eng go seswantšho se sengwe le se sengwe?

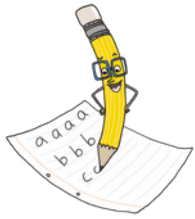
Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

Kwešišo

- Letlakala 40**, barutwana ba šupa mantšu a nako, mohlala, *ka morago ga, pele ga*.
- Letlakala 41**, barutwana ba šupa lentšu leo le hlalošago selo se tee le leswao la go emela kgopolo.
- Letlakala 42**, barutwana ba šupa lentšu leo le re botšago gore ga ba tsebe gore mongwalo o thomile neng Mesopotamia (*ka bago*).

MONGWALO

Mongwalo

LETL 48
15 mets

Dipaterone le ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala dipaterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipoelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

Lefoko

- Barutwana ba kopiša lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako)
- Ba balela palo ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego.

Lekola sekgoba

- Barutwana ba ngwala di 000 ka kherayone go sekgoba seo se lego gona magareng ga mantšu.
- Na dikgoba magareng ga mantšu di a lekana?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Fene ya Sechaena

LETL 183
30 mets

Ahlaahla

- Lebelela diswantšho tša Machaena go letlakala leo le ripilwego. O bona eng?
- Ahlaahla ka tsela yeo bokgabo bja kgale bja Machaena bo bego bo laetša tlhago le go fela di akaretša go ngwala
- Rabokgabo a ka ba a pentile batho ba ka go diriša poraše ya go penta le enke.

Itlwaetše go šomiša poraše

- Go letlakala la go ripiwa, kopolla mongwalo wa Sechaena. Šomiša poraše ya go penta ge e le gona goba dikherayone

Laetša

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

Ditokišetšo

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ya beke go letlakala la 19.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša ditešene tša mešongwana

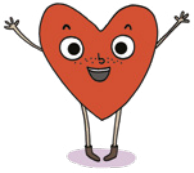
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše mešongwana ye mene ya beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošomo wa phapoši ka moka

- Raloka papadi ya go swana le go fošetšana, go swarana ka diatla le go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 mets

- Gopotša barutwana ka leswao la Sechaena la go theeletša (PMM letlakala 43).
- Bolela gore ge re theeletša, ga re šomiše ditsebe tša rena fela efela re šomiša mahlo a rena gammogo le pelo.
- Ka bobedi, barutwana ba botšana ka malapa a gabo bona.
- Ba botše ba theeletše ka ditsebe tša bona efela ba lebelele mogwera gomme ba nagana gore mogwera wa bona o ikwa bjang.
- Morutwana o tee goba ba babedi ba abelana gore ba ikwele bjang ge ba be ba theeditše.

TSEBO YA GO THOMA

Melaetša ya sephiri

LETL 49

15 mets

Ahlaahla

- Bolela gore ke ka lebaka la eng o ka rata go romela molaetša wa sephiri/poraebete wo o tla go kwešiša ke mong wa ona fela?

Dira mošongwana

- Tlatša sethalwa ka go ngwala dinomoro tša dipoloko ka tatelano.
- Ngwalang melaetša ya sephiri le šomiša dinomoro le phaphoši, mohlala, Ke ka go mphato wa bobedi = 9 1_13 9_14 7_18_1_4_5 20_23_15

- Barutwana ba ngwala molaetša ba šomiša khoutu.

Ka Bobedi

- Abelana le mogwera molaetša.
- Šomiša sethalwa go leka go hwetša tlhalošo ya molaetša.

Bala

- Bala sengwala ka ga dikhoutu tše dingwe le barutwana.

LETŠATSI-KGWEDI

Melaetša ya sephiri

Efa lentšu le lengwe le le lengwe nomoro gomme ngwale molaetša ka go šomiša khoutu ye.

a	b	c	d	e	f
g	h	i	j	k	l
m	n	o	p	q	r
s	t	u	v	w	x
y	z				

Molaetša:

Tše ke ditšela tša go swagwa tša go ngwala molaetša wa sephiri:

- Ngwala molaetša ka sa morago, mohl.
- Sethalwa tše.
- Šomiša mangwari le juu ya swiri go ngwala go pampiri. Molaetša o ka se bonatse go fihla o a bea letšatšing la go fika.

BEKE 3 • LABOBEDI • 49

DITLHAKA

Kgetha lentšu la maleba

LETL 50

15 mets

Go itlwaetša modumo

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

LETŠATSI-KGWEDI

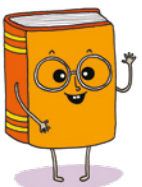
Kgetha lentšu leo le nepagetšego.

Mošupologo bookelongo thutiwa
posong Sontaga thelebišene

thelebišene

1. Koko o rata go lebelela mosegare.
2. Bana ba ya sekolong wa mongwe le wa mongwe.
3. _____ ke phoofoto ya malata o matelele.
4. _____ ke fao re romelago mangwala a go ya kgale.
5. Moretiwa ba mo ripile leato ka bja Polokwane.
6. Ke ya kerekeng ka _____ se sengwe le se sengwe.

50 • BEKE 3 • LABOBEDI

GO BALA

Go bopa lefoko

LETL 181

15 mets

Ripa Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letl 181).

Go Bala Mmogo

- Na ke lefe lentšu la nako go lefoko 1?
- Na re bolela ka mang ge re re bona

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/sehlopha sa mantšu

- **Neng?** pele ga ge
- **Go eba le eng?** go e ba le mongwalo
- **Batho ba be ba dira eng?** ba be ba botšana

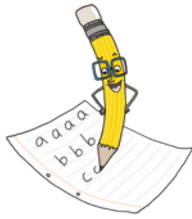
- **Eng?** dilo ka moka
- **Dife?** tšeo ba bego ba nyaka
- **Go di dira eng?** go di tseba
- **Na ba be ba swanetše go dira eng** go gopola
- **Eng?** tšeo ba di kwelego

Hlakahlakantšha mantšu o hlame lefoko gape

Kgorametša lefoko ka go PMM letlakala 51.

Pele ga ge go e ba le mongwalo, batho ba be ba botšana dilo ka moka tšeo ba bego ba hloka go di tseba. Gape ba be ba swanetše gore ba gopole tšeo ba di kwelego.

BEKE 3 • 181

GO NGWALA MMOGO

Matseno

- Na o gopola eng ka go ngwala mangwalo? (madume mo mathomong, mafetšo).

Laetša foreimi ya go ngwala

- Aterese
 - Aterese/nomoro ya seterata
 - Toropo
 - Khoutu ya poso
 - Letšatšikgwedi
- Madume le mafetšo

Ngwala lengwalo

Akanya

- Re ngwalela mang?
- Na re ithutile eng sekolong mo bekeng ye?
- Ke ka lebaka la eng re ipshinne ka se?

Go Ngwala Mmogo

- Šomiša mokgwa wa maleba gape le dikakanyo tša barutwana.

15 mets

[Aterese] _____
[Toropo] _____
[Khoutu ya poso] _____
[Tšatši-kgwedi] _____

Dumela _____

Mo bekeng ye re ithutile ka _____

Karolo ya mmamoratwa ya ka e bile _____

Mogwera wa gago, _____

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

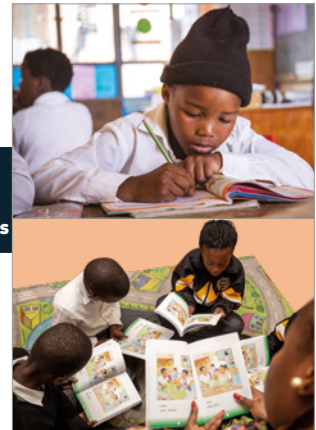
- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/nlofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Fene ya Sechaena

Peakanyo

- Ka pente e tshesane goba dikherayone, barutwana ba thala dithaba le mehlare letlakaleng la A4.
- Barutwana ba ngwalollela leswao goba maswao a Sechaena mo morumong wa letlakala.

Hlama

- Mena pampiri o dire fene.
- Kgorametša mo mafelelong a fase.

Laetša

Itekole

- Tlatša ruburiki ya PMM letlakala la 51.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

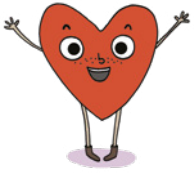
- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

LABORARO

THUTAPHELO**Ke nagana, ke ikwa ...****15 mets****Potšišo**

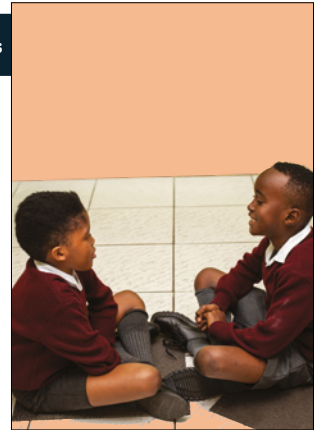
- Na nka rata go romela mang molaetša wa sephiri? Ke ka lebaka la eng o swanetše go ba sephiri?

Ka Bobedi

- Ahlaahlang potšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi gore ba abelane (efa mongwe le mongwe sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA**Ka tsela yeo go ngwala go fetogilego ka gona****LETL 52****15 mets****Dira tšhate ka ga dirunya**

- Tlatša dikarolo tša Tšeo re di tsebago le Tšeo re nyakago go di tseba.
- Tlogela tšhate letlapeng le e tlatše ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo ka gae?
- Barutwana ba tle le dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA**THW thw****LETL 53****15 mets****Tsebiša modumo**

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

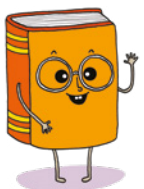
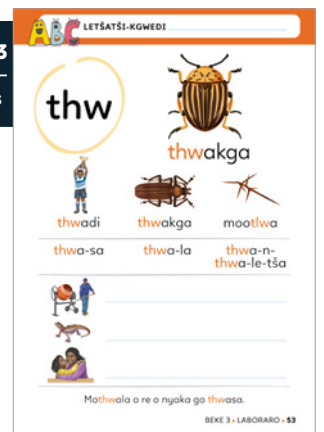
- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko**GO BALA****Histori ya go ngwala****LETL 40-42****15 mets****Go Bala Mmogo**

- Balela barutwana matlakala a mararo a mathomo a *Histori ya go ngwala* o be o bale le bona.

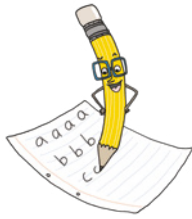
Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, šielanang go bala letlakala le lengwe le le lengwe.

Go Bala o Nnoši

- Barutwana ba bala matlakala a mararo ka go hwenahwena.

GO NGWALA **Lengwalo**

Lekola mokgwa wa go ngwala lengwalo

- Maswaodikga.

Ahlaahla tlotlontšu

- Ngwala leina la sekolo, aterese, khoutu ya poso, tlotlontšu ka dikhoutu/melaetša ya sephiri, gobaneng o ipshinne.

Ngwala

- Tlatša foreimi ya go ngwala.
- Tlatša molaetša wa sephiri o šomiša e tee ya dikhoutu tšeo ba ithutilego tšona.

LETL 54
15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Lengwalo

Ngwala lengwalo ka go mongwalo wa sephiri

[Leina la sekolo] _____

[Teropo] _____

[Khoutu ya poso] _____

[Letšatši-kgwedi] _____

○ Rategago _____

Beke ye re ithutile ka _____

Karolo ya mmamoratwa wa ke ebile _____

○ Lekola ge o ka bala molaetša wa: _____

Mogwera wa gago. _____

54 • BEKE 3 • LABORARO

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Tekolo ya mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

5 mets
+
30 mets

Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go bolela go se na mantšu

30 mets

Laetša

- Hlaloša tsela ya go papadi moo o diragatšago lentšu goba sekafoko ntle ga go bolela, mohlala, maina a mananeo a thelebišene goba difilimi.
- La mathomo, laetša nomoro ya mantšu ka menwana.

- Diragatša lentšu le lengwe le le lengwe, mohlala, gatsela-ikgokare o thothomela okare o kwa phefo.
- Babogedi ka akanya leina.
- Bontšha mohlala.

Ka Bobedi

- Barutwana ba šoma ka bobedi go dira papadikekiši ya bona.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABONE

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**

Ke kgona go bapala meropa!
Ke kgona go bapala meropa!

Hlogong ya ka, pha-pha!
Mo mpeng ya ka – pha-pha!
Mo dikhurung tša ka – pha-pha!

Ke kgona go bapala meropa!
Ke kgona go bapala meropa!

Mo marameng a ka – pha-pha!

Mo magetleng a ka – pha-pha!

Mo diropeng tša ka – pha-pha!

Ke kgona go bapala meropa!
Ke kgona go bapala meropa!

Mo sejabaneng sa ka – pha-pha!

Mo seledung sa ka – pha-pha!

Mo diropeng tša ka – pha-pha!

Ke kgona go bapala meropa!
Ke kgona go bapala meropa!

TSEBO YA GO THOMA**Meropa ya go bolela****Tsebo ya Pele**

- Lekola košana ka ga meropa go thuto ya Bomolomo.

Bala letlakala

- Na seswantšho se laetša eng?
- Na batho ba dira eng?
- Na o nagana gore monna yo o leka go romela molaetša o fe?

Dira mošongwana

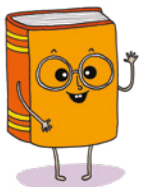
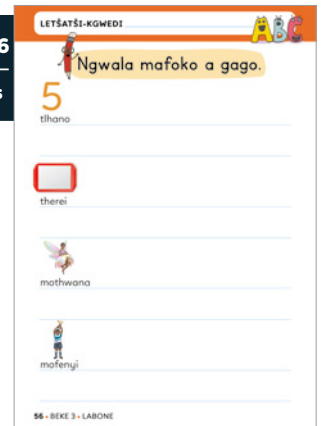
- Šoma le mogwera.
- Dira merethetho ka moropa o bolela selo sa go thabiša, sa go nyamiša, sa kotsi, bj.bj.

LETL 55**15 mets****DITLHAKA****Ngwala mafoko a gago****Go itlwaetša modumo**

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokagago.

Lekola/swaya mošongwana**LETL 56****15 mets****GO BALA****Tlotlontšu le polelo****15 mets****Dikaratamantšu**

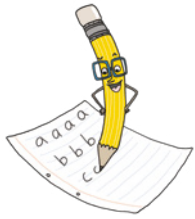
- Laetša o be o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Hwetša o be o šupe mantšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu go leboto la mantšu gomme o di bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko ka go PMM letlakala 51.
- Na ke mantšu afe ao a bontšhago gore se se diregile kgale? (e be e swanetše, hlokile, kwele)

- Na "Pele go e ba le go ngwala" ke lefoko la maleba? (aowa)
- Na "batho ba be ba swanetše go botšana se sengwe le se sengwe seo ba bego ba hloka go se tseba" ke lefoko la maleba? (Ee, efela o tla hloka go šomiša tlhakakgolo mo mathomong a lefoko)
- Ge o be o tlogetše mantšu "Pele go e ba le go ngwala", na lefoko le be le sa tlo kwagala? (Ee, efela re be re ka se tsebe gore gore se se diregile neng)

GO NGWALA

Go kaonafatša mongwalo wa rena

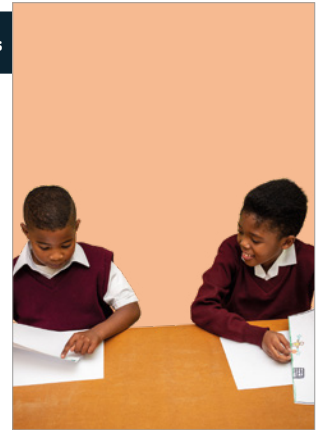
15 mets

Ahlaahla Go Ngwala Mmogo

- Balela barutwana lentšu la go tšwa go go ngwala mmogo ga Labobedi.
- Kgetha lentšu lefokong gomme o laetše gore o ka dira bjang gore le kgahliše ka go bea mahlaodi pele ga lona, mohlala, Re ithutile ka dikhoutu tša sephiri. Seo ke se ratilego kudu ke melaetša yeo re e ngwadilego ya go thabiša le yeo e makatšago.

Ka bobedi: Bala, lekola o be o kaonafatše

- Barutwana ba bala lefoko go tšwa go tšeo ba di ngwadilego maabane le bagwera.
- Lekola mopeleto le tšhomišo ya maswaodikga mo lefokong, mmogo.
- Na o ka dira gore lefoko la gago le kgahliše le go feta ka go šomiša mahlaodi?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

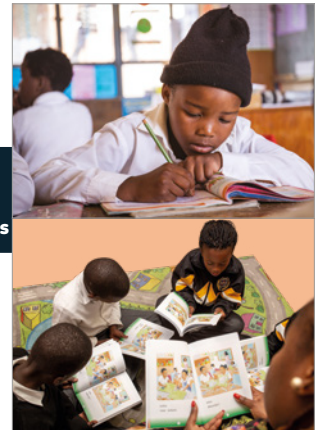
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešongwana ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana ye mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ka lebelo le ka go nanya

30 mets

Diragatša

- Ka bobedi barutwana ba diragatša papadikekišo yeo ba itlwaeditšego yona ka phapošing maabane.
- Phapoši ka moka e leka go akanya gore ke lenaneo lefe la thelebišene goba filimi leo ba le diragatšago.

Lekanyetša

- Retang le go phaphathela dihlopha ka moka diatla.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO

Ka tsela yeo go ngwala go fetogilego ka gona

Ge batho ba bangwe ba bagolo ba sa le sekolong, ba be ba ngwalela godimo ga seleiti ka tšhoko goba pene ya go kgethega ya seleiti. Go be go se bonolo ka lebaka la gore dileiti di be di le boima go ka di rwala. Gape o be o swanetše o phumole dilo tšeo o di ngwadilego ge o be o ka felelwa ke sekgoba sa go ngwalela.

Batho ba bangwe ba bagolo ba be ba šomiša dipene tša go ba le ntlha ya tshipi yeo ba bego ba e lokela ka gare enke. Diteseke tše dingwe tša sekolo di be di na le mašoba a mannyane moo go bego go dula pitšana ya enke gona. O be o swanela ke go tipa enke ka gare ga pitšana morago ga go ngwala lentšu le lengwe le le lengwe. Se se be se tšea nako e ntši. Enke e be e thapile ka fao go be go le bonolo go kgamathiša.

Barutiši ba be ba laola ka kgonthe ka fao ka nako e nngwe ba be ba betha barutwana bao ba bego ba tlotša matlakala a bona ka enke. Ka nako e nngwe go be go na le pampiri ya boleta yeo e bego e kgona go thibela enke gore e se ke ya ela.

Ka Bobedi Bolela seo o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala go tšhate ya TNI.
- Ahlaahla le go fa tshedimošo ya tlaletšo.

LETL 52
15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ka tsela yeo go ngwala go fetogilego ka gona

Ngwala o thale seo o se hweditšego

- Ngwala seo o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL 57
15 mets

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go beelwa nako

Go Bala mantšu ka Bobedi

- Balela mogwera motsotso o 1.
- Morutiši o beela barutwana motsotso.
- Thala sediko go lentšu la mafelelo leo o le badilego gomme mogwera a bale mantšu ao a badilwego bošaedi.
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o na le dibaka tše tharo.

Balela mantšu

- Kgetha bao ba itikelego bokaone. Ntšha mantšu ao a se a balwago ka maleba.
- Barutwana ba ngwala meputso ya bona ye mekaone mothalading.
- Laetša ka tsela yeo o balago mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

LETL 58
15 mets

GO NGWALA

Ditaba tša ka

Tsebiša mantšu a go thoma lefoko

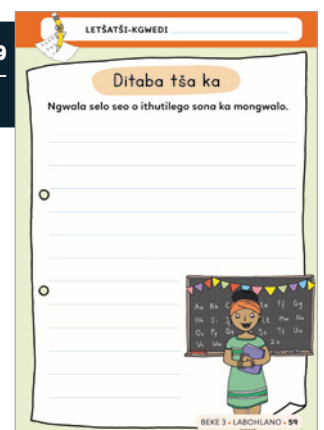
Ka Bobedi

- Abelanang ka dikakanyo tša tšeo le tla go di ngwala.

Ka Bonoši

- Ngwala temana e tee ya go ba le *bonnyane bja* mafoko a mararo.

LETL 59
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Tekolo ya Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

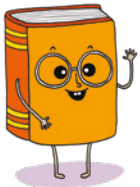
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha D le B

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Tekolo le dipoelo

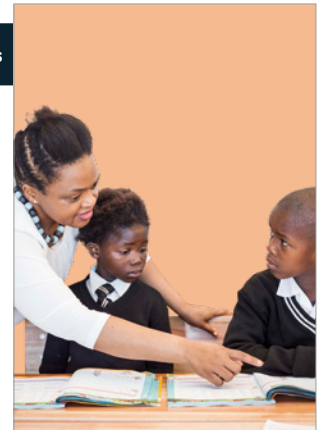
Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Dirang mešongwana ya ka gare ga dipuku tša mešomo tša DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba ba feleetša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

Go kgokagana

Mo bekeng ye re tšwela pele go tsepelela go Kgokagano moo kgwekgwe ya rena e lego Go kgokagana le ba bangwe. Mešomo ya dingwalwa tša Mabokgoni a Bophelo e tsepelela ditaelo ka molomo le mebepe. Kanegelo ya Go Balelwa Godimo e bolela ka go romela melaetša o šomiša khoutu ya Morse. Go bohlokwa go laetša barutwana ditlhaka tša khoutu ya Morse. Kanegelo e tsepeletše go temoši ya SOS. Ka morago ga dibeke tše pedi, barutwana ba tšwela pele ka lefoko le lentšu ba lebeletše sengwalwa sa Go Bala Mmogo, ba ngwala le sereto ka maina a bona.

Medumo le ditlhaka: re ithuta ka: **nyw** le **ngw**. Ka Labohlano re dira mošongwana wa Piletšo. Mantšu a Piletšo ke: **seenywa, ngwala, lengwalo, dienywa, rangwane**

Mešongwana ya Bokgabo bja Go Bonwa e bušetša se barutwana ba ithutilego sona kotareng ya go feta ka mebala ya go ruthela le ya go fola le ka tsela yeo e amago maikutlo. Mešongwana ya Bokgabo bja Go Diragatša e theilwe godimo ga kanegelo. Dipapadi tša Thuto ya Boitšhidullo le mešongwana di tsepelela go go šoma mmogo le tšhomišano.

A ●—	J ●— — —	S ●●●
B —●●●	K —●—	T —
C —●—●	L ●—●●	U ●●—
D —●●	M — —	V ●●●—
E ●	N —●	W ●— —
F ●●—●	O — — —	X —●●—
G — — ●	P ●— — ●	Y —●— —
H ●●●●	Q — — ● —	Z — — ●●
I ●●	R ●—●	

Morse code

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

dikgopolo

alfabete

maleme a Arabic

abelana

Setiripi sa lefoko

Go ngwala go re thuša go aba dikgopolo tša rena le mantšu le batho bao ba tlo go tla ka morago ga rena.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 76

② Mongwalo 1

③ Mongwalo 2 Ngwako o ja dienywa e bile o a myemyela.

④ Mongwalo 3 mebepe, khouto, melaetša, poledišano, diswantšho

⑤ DBE Leleme la Gae Letlakala 54

⑥ DBE Leleme la Gae Letlakala 56

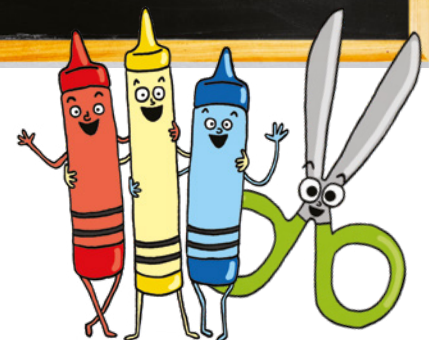
⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 46

⑧ Pukuntšu

dikgopolo alfabete maleme a Arabikic abelana

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Dikherayone goba pente tša Bokgabo bja Go Bonwa
- Didirišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana yeo e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo
- Seswantšho/tšhate ya Khoutu ya Morse (lebelela letlakala la go feta) kanegelo ya Go Balelwa Godimo
- Go beke 5, barutwana ba tle le lebotlelo la go bulega la polasitiki la go se be le selo. Ba kgopele gore ba tle le mabotlelo

Lehumo le Zane

"Bjale lehono le ithutile eng sekolong?" gwa botšiša mmago mafahlana. "Mohumagadi Moloto o re laeditše go romela molaetša ka go šomiša totšhe" gwa realo Lehumo. "Go swana le khoutu ya sephiri!"

"Seo se a thabiša!" gwa realo Zane. "E re ke le bontšhe mma" O ile a tšea totšhe a e pekentšha.

Leina la ka le ngwalwa ka tsela ye ka totšhe, a realo "Z, o gadimiša totšhe o kare o dira mothladi gabedi gomme wa dira lerontho gabedi. Ge o dira mothladi, o swanenetše o pekentšhe nako e telele mola ka lerontho o **pekentšha** nako e kopana. ○

...A...ke khutlo, thaledi

...N... ke thaladi, lerontho

...E...ke lerontho fela"

Rakgolo wa bona o ile a tla a bogela. "Ke khoutu ya Morse naa! Na le tseba gore temošī ya Khoutu ya Morse ya go tuma ke efe? "Ee, gwa goelesa mafahlana," Ke **SOS!**" ○

Mohumagadi o re e hlaloša gore 'Save Our Souls' ka Seisemane," gwa realo Lehumo, "Bona"

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

pekentšha – go thumaša totšhe le go e tima

Go pekentšha ga tee nako e kopana go emela khutlo mola go gadimiša nako e telele go emela thaladi, o ka bitša ditlhaka ka go phaphatha diatla – go phaphatha go go telele le go go kopana.

Go na le alfabete ka moka ya go dirwa ka marontho le dithaladi. Lebelela tšhate ye.

Rakgolo – koko wa monna

Na o nagana gore Rakgolo o tsebile bjang gore ke khoutu ya Morse

SOS – Batho lefaseng ka bophara ba šomiša temošī ye go laetša gore ba mathateng. E bitšwa temošī ya tlalelo

O ile a pekentsha gararo gape. "Ye ke O," a realo, gomme a gadimiša ka go šuela gararo gape.

"Ee, gwa realo Zane," SOS ke temoši yeo batho ba e šomišago ge ba le lefelong le itšego gomme ba le **tlalelong** ba hloka thušo. ○

"Ka fao, ke tsela ya go goeletša o kgopela thušo ge go se na motho yo a ka go kwago".

"Ka nnete, gwa realo Rakgolo. "Le hlalefile" gwa realo mmago mafahlana, "Ke holofela gore re ka se ke ra tsoga re hlokile go e šomiša" ka moka ba ile ba sega.

Ka morago ga matšatši a mmalwa, go ile gwa direga selo sa go makatša. Kua mafelelong a seterata sa bona, mafahlana a ile a bona seetša sa go pekentshwa go tšwa ntlong ye nngwe ya kgale ya go senyega.

Ke nagana gore se ke, "lerontho, lerontho, lerontho, thaladi, thaladi, thaladi, lerontho, lerontho, lerontho".

"Mma", ba goelela, "Ke SOS".

"Go na le motho yo a hlokago thušo!" gwa realo mmago bona.

O ile a founela maphodisa. Ka pela dikoloi tše pedi tša maphodisa ke ge di lebile seterateng seo. Dikoloi di ile tša ema. Mafahlana ke ge a lebeletše. Ba bone maphodisa a tsena ka ntlong yeo go bonagetšego go pekentshwa lebone. Ba ile ba no tšwela pele le go lebelela.

"Okare ke filimi!" go hwenahwena Lehumo. Lebone le ile la emiša go pekentsha.

Bošego bjoo monna wa lephodisa o ile a leboga mmago mafahlana ge a ba biditše. "Re swanetše re go leboge ka sephiring," a realo, "ka lebaka la gore o phološitše motho yo mongwe go bosenyi bjo **šoro** ○ kudu. Ga re nyake **disenyi** di tsebe gore ke mang a re boditšego." ○

O ile a re morwa wa moraloka papadi ya rakbi wa go tuma o be a **tšerwe bothopša** gomme ba mo notleletše ka ntlong yeo ya kgale. ○

Mošemane o ile a bona seripana se sa seipone sa go thubega. O ile a gopola seo a ithutilego sona ka Khoutu ya Morse le SOS. O ile a bea seripana sela sa seipone letšatšing gomme a gadimiša ka monga wa lefesetereng, a holofela gore motho yo mongwe o tla e bona.

Tatago mošemane o ile a rekela lapa la bo mafahlana dithekethe tša go ya go bogela papadi ya rakbi e le ge a ba leboga gore ba phološitše morwa wa gagwe. Ge a bona ka tsela yeo ba bego ba ipshina ka yona go bogela, o ile a ba rekela dithekethe tša go bogela dipapadi tša rakbi tša sehla ka moka.

Ge e le Rakgolo o be a thabile go ba fetiša ka moa. "Dithekethe tša sehla ka moka sa rakbi!" a realo, "le bagale ba ka sephiri!"

tlalelong – goba kotsing goba o le mathateng

itlwatše go dira temoši ya SOS xxx XXX xxx

Na o nagana gore ke mang a boga a romela temoši?

šoro – mpe kudu

disenyi – batho ba go tshela molao

Na ke ka lebaka la eng maphodisa a be a sa nyake disenyi di tsebe gore ke mang a ba sebiditšego?

tšerwe bothopša – ge motho a swere ntle le tumelelo ya gagwe.

Na o nagana gore mošemane yo o bile bogale?

Na ke bo mang bagale ba sephiri?

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

**Lehumo le Zane,
bagale ba sephiri**

PM LETL
64-65

15 mets

Pele ga Go Bala

- Ahlaahla mehuta ya dikgokagano yeo barutwana ba ithutilego yona beke ya go feta.
- Ba gopotše ka melaetša ya moropa.

Go Bala

- Balela kanegelo godimo o botšiše dipotšišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Na temoši ya SOS e botša batho eng?
- Na o ka ikwa bjang ge o ka phološa motho ka lebaka la go gopola seo o ithutilego sona sekolong.

TSEBO YA GO THOMA

**Go fa ditaelo tša
maleba**

LETL 61

15 mets

Tsebo ya Pele

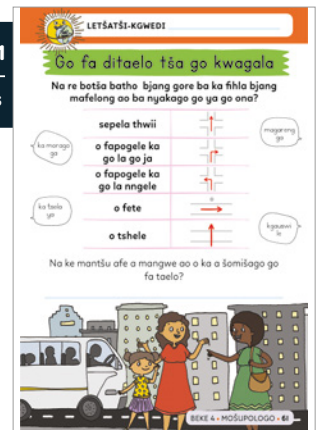
- Na o kile wa laetša motho tsela ya go fihla lefelong le itšego? Mohlala motho yo mongwe o go botšiša gore o ka fihla bjang kantorong ya Hlogo ya sekolo?
- Na go be go le bonolo go hlaloša?

Bala letlakala

- Lebelela mehlala ya ditaelo gomme o bale sengwalwa.

Ahlaahla diswantšho

- Laetša gore taelo e nngwe le e nngwe e hlaloša eng.
- Barutwana ba sepela go ya le ka taelo yeo ba e fiwago.
- Barutwana ba ngwala mantšu a ditaelo tše dingwe gomme ba a ngwala letlakaleng.

DITLHAKA

NYW nyw

LETL 62

15 mets

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

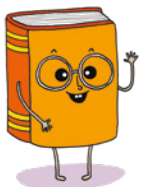
Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

GO BALA

Histori ya go ngwala

LETL
43-45

15 mets

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona eng go seswantšho se sengwe le se sengwe?

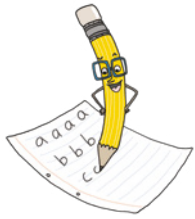
Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

Kwešišo

- Letlakala 43** šupa lentšu leo le re botšago mo mongwalo wa Sechaena o thomago le lentšu leo le re botšago ka mo mongwalo wa Arabiki o thomago gona.
- Letlakala 44** šupa lentšu leo le re botšago gore maleme a mantši a šomiša ditlhaka tša go swana.
- Letlakala 45** šupa mantšu ao a re botšago gore batho bao ba sego ba hlwa ba belegwa ba tlo kgona go bala mantšu a rena.

MONGWALO

Mongwalo

LETL 63

15 mets

Dipaterone le ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala dipaterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipoelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

Lefoko

- Barutwana ba kopolla lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).
- Ba balela palo ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego.
- Ba feleletša go kopolla lefoko.

Lekola boemo

- Ka phentshele ya mmala, barutwana ba dira sediko lefelong le lengwe le le lengwe mo tlhaka e sa dulego gona.
- Na ditlhaka di dutše gabotse mothalading?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Ahlaahla

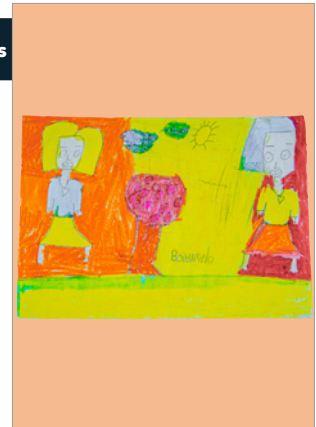
- Ahlaahla ka tsela yeo diswantšho di ka šomišwago go bolela le batho ba bangwe.
- Gopotša barutwana ka mebala ye borutho le ya go fola le ka tsela yeo e ka amago maikutlo a seswantšho.
 - Mebala ye borutho bjalo ka serolana, namune, khubedu di ka dira gore re thabe.
 - Mebala ya go fola bjalo ka talalerata, talamorogo, le perese e ka dira gore re iketle goba re kwe re nyamile.

Seswantšho sa maikutlo

Hlama

- Barutwana ba phutha letlakala la bona ka bogare.
- Ka letsogong la ngele ba thala seswantšho sa selo seo se ba thabišago.
- Ba šomiše mebala ya boruthu gantši (ntsho le tšhweu di ka šomišwa seswantšhong sefe goba sefe).
- Bea letlakala gabotse le tlo le feleletša ka Labobedi.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

Ditokišetšo

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ya beke go letlakala la 19.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

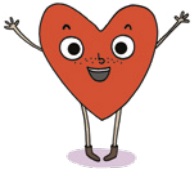
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošomo wa phapoši ka moka

- Raloka papadi ya go swana le go fošetšana, go swarana ka diatla, go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 mets

- Bobedi bo dula fase ba lebana.
- Barutwana ba šielana go dira tlhagišo ya difahlego tša bona go laetša maikutlo a go fapafapana, mohlala, go myemyela go laetša lethabo, go sekamiša molomo go laetša go nyama, bj.bj.
- Mogwera o akanya maikutlo.
- Kgetha barutwana ba mmalwa go abelana tlhagišo ya difahlego tša bona.
- Bolela ka tsela yeo re šomišago ditlhagišo go bolela ntle ga go šomiša mantšu.

TSEBO YA GO THOMA

Kwešišo go se na mantšu

LETL 64

15 mets

Bala

- Lebelelang seswantšho mmogo.
- Hlaloša gore batho ba diswantšhong ba boledišana ka go diriša dika tša mmele.
- Barutwana ba itlwaetša ditemoši tša go fapafapana, mohlala, go emiša monwana wa mogogorupa.
- Bala sengwalwa le mantšu a kgauswi le seswantšho.

Araba

- Barutwana ba nyalantšha mantšu le karolo ya go nepagala ya seswantšho.

Lekola

- Lekola dikarabo le mogwera.

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

LETL 65

15 mets

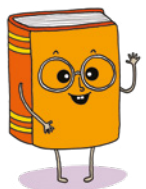
Go itlwaetša modumo

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dirang mošomo

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

GO BALA

Go bopa lefoko

LETL 185

15 mets

Ripa Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letl 185).

Go Bala Mmogo

- Na mantšu *re* le *rena* a re botša eng?
- Na lentšu *batho* le re botša eng?

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/ sehlopha sa mantšu

- **Eng?** go ngwala
- **Go dira eng?** thuša
- **Mang?** rena

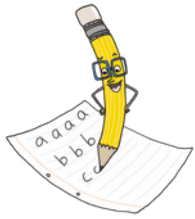
- **Go dira eng?** abelana
- **Eng?** dikgopolo tša rena le mantšu
- **Le bo mang?** le batho
- **Ba bafe?** bao ba tla go tla ka morago ga rena

Hlakahlakantšha mantšu o hlame lefoko gabotse

Kgorametša lefoko

- Barutwana ba kgorametša lefoko la bona ka go PMM letlakala 66.

GO NGWALA MMOGO

Matseno

- Botšiša barutwana ge e ba ba gopola sereto se sengwe se ba ithutilego sona.
- Hlaloša gore direto di ka ngwalwa ka mekgwa ya go fapana.
- Sereti se kgetha mantšu a itšego go hlaloša dikgopolo tša gagwe le go laetša maikutlo a gagwe.

Laetša foreimi ya go Ngwala

- Se ke sereto sa go phekega. Go ngwala sereto sa go phekega, kgetha lentšu, e ka ba leina la motho goba kgopolo.

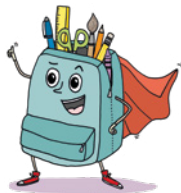
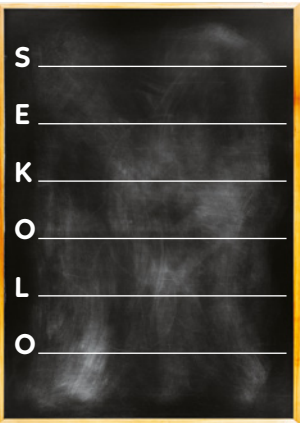
Ngwala sereto

15 mets

- Ngwala tlhaka e nngwe le e nngwe ya lentšu mothalading o mofsa gomme o ngwale lentšu goba sekafoko seo se hlalošago leina leo le lego kgauswi le tlhaka ye nngwe le ye nngwe.
- Mohlala: **Sega**
Ekiša
Ka nako
Opela
Lerato
Obamela

Ahlaahla Mantšu a go hlaloša SEKOLo a go thoma ka tlhaka e nngwe le e nngwe.

Go Ngwala Mmogo Ngwala sereto letlapeng ka go šomiša dikgopolo.

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Hlama

- Barutwana ba thala seswantšho ka letsogong la go ja la letlakala ba šomiša mebala ya go fola.
- Diswantšho di swanetše di laetša go iketla.

Laetša

- Bontšha diswantšho ka phapošing.

Itekole

- Tlatša ruburiki ya letlakala la PMM la 66.

Seswantšho sa maikutlo

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

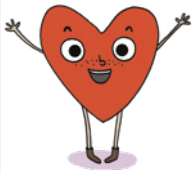
Khutšang

Diteišene tša mešongwana

30 mets

LABORARO

THUTAPHELO**Ke nagana, ke ikwa ...****15 mets****Dipotšišo**

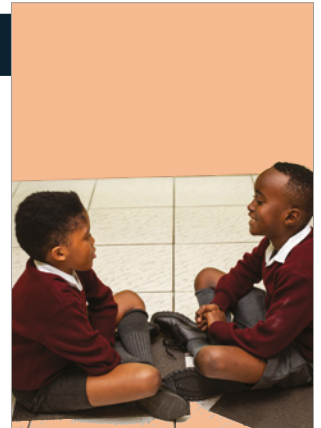
- Na o kile wa thuša motho yo a bego a le mathateng?
- Na wena motho yo mongwe o kile a go thuša ge o be o le mathateng?

Ka Bobedi

- Ahlaahla potšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (efa barutwana ka moka sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA**Mebepe****LETL 67****15 mets****Dira tšhate ya TNI ka ga Union Buildings**

- Tlatša dikarolo tša Tšeo re di tsebago le Tšeo re nyakago go di tseba.
- Tlogela papetla letlapeng le e feleletše ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo ka gae?
- Barutwana ba tla le dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA**NGW ngw****LETL 68****15 mets****Tsebiša modumo**

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

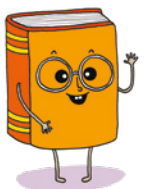
- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko**GO BALA****Histori ya Go Ngwala****LETL 43-45****15 mets****Go Bala Mmogo**

- Bala le go balela phapoši karolo ya bobedi ya *Histori ya Go Ngwala*.

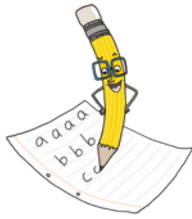
Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, šielanang go bala letlakala le le tee yo mongwe le yo mongwe.

Bala o Nnoši

- Bala matlakala a mararo a mathomo a kanegelo ka go hwenahwena.

GO NGWALA

Ngwala sereto

Sekaseka

- Bala sereto gape seo le se ngwadilego le le phapoši.

Ahlaahla tlotlontšu

- Ahlaahla dikgopolo tša mantšu a barutwana ao a ka hlalošago lentšu le, mohlala, segišago, thabilego, bj.bj.
- Barutwana ba hloka lentšu goba sekafoko se se kopana sa go thoma ka tlhaka e nngwe le e nngwe ya lentšu.

Ngwala

- Tlatša foreimi ya go ngwala.

LETL 69

15 mets

LETSATSI-KGWEDI

Ngwala sereto

Semiša ditlhaka go ngwala sereto.

L _____

E _____

E _____

T _____

O _____

BEKE 4 • LABORARO • 69

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Tekolo ya Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoele.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go diragatša

30 mets

Matseno

- Ikgopotšeng kanegelo ya *Lehumo le Zane*, bagale ba sephiri

Ahlaahla

- Na baanegwa ba kanegelo e be e le bo mang?
- Na ka kanegelong mogale ke mang? Na balwantšhi ke bo mang?
- Na o nagana gore bana ba be ba lebelelega le go bolela bjang?

- Na o nagana gore mmago bona le Rakgolo ba be ba lebelelega le go bolela bjang?
- Na o nagana gore lephodisa le be le lebelelega le go bolela bjang?

Dihlopha

- Barutwana ba diragatša kanegelo ka dihlopha.
- Yo mongwe le yo mongwe o swanetše go hwetša sebaka.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

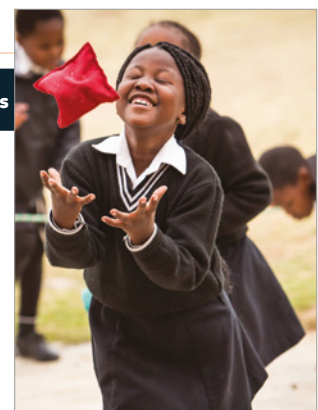
30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABONE

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**Molodi wa *Incy wincy spider*

Bagale-gale ba tlile go phološa letšatši?
 Bagale-gale ba tlile go hwetša tsela?
 Ba thuša batho ka moka bao ba hlokago
 thušo
 Bagale-gale, nageng ya rena ka moka.

Bagale-gale ba tlile go phološa letšatši?
 Bagale-gale ba tlile go hwetša tsela?
 Na ka moka ba swana le Superman goba
 Spiderman goba Hulk?
 Aowa! Bagale-gale ka nako tše dingwe ba
 swana le rena.

TSEBO YA GO THOMA**Ditaelo****Tsebo ya Pele**

- Na ke dikafoko dife tšeo re ka di šomišago ge re efa ditaelo?

Bala letlakala

- Bala lenaneo la ditaelo.
- Lebelela mmepe.

Dira mošongwana

- Barutwana ba šoma ka bobedi.
- Latela le go fa ditaelo.

LETŠATŠI-KGWEDE

Ditaelo

Bala ditaelo. Na Paul o ya kae?

- Thoma ka lapeng la ba Paul. Sepelo ka tsela e kgolo.
- Tshela mmila wa lešatš le Haceda Avenue.
- Ge o se na feta lefelo la bojelo, leba ka letsohong la nngwe.
- Sepelo ka mmila wa Sekolo.
- O feta ntle go ba Makwena le setšitšene sa maphodisa.
- O tla bona mo o yago ka letsohong la go ja. O mo kae?

Efa magwera wa gaga ditaelo gore a tloge sekolong a ye lefelong le lengwe mo mmepe.

70 • BEKE 4 • LABONE

DITLHAKA**Ngwala mantšu gabotse****Go itlwaetša medumo**

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

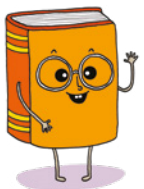
Lekola/swaya mošongwana**LETL 71**
15 mets

LETŠATŠI-KGWEDE

Ngwala mantšu ka go nepagala.

- longwale lengwalo
- tšingwe
- nanyanengwa
- langwa
- nangwa
- dingwe
- kongwa
- nakwangwa

BEKE 4 • LABONE • 71

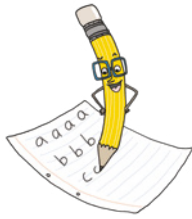
GO BALA**Tlotlontšu le Polelo****15 mets****Dikaratamantšu**

- Laetša o be o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Hwetša o be o šupe mantšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu go leboto la mantšu gomme o le bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko ka go PMM letlakala 66.
- Ke mantšu afe ao a re botšago gore o bolela ka go feta motho o tee? (*re, rena, batho*)
- Re bolela se ka bontši. Na ke eng bontši bja *ke* (*Re*)

GO NGWALA

Kwešišo ya go ngwala

Bala ka setu

- Barutwana ba bala kanegelo ya *Histori ya Go Ngwala* gape.

Araba dipotšišo

- Barutwana ga ba swanela ke go dira se ka go inaganela fela. Ba swanetše ba lebelele sengwalwa go hwetša dikarabo.

Lekolang dikarabo mmogo

LETL 72

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kwešišo

Lebelela mmepe wa ka go letlakala 70.

1. Lebelele le go
☐ Mmila wa Jabu Nalovu ☐ Mmila wa Protea

2. Ntlo ya ba Makwena e go
☐ Mmila wa Sekalo ☐ Mmila wa West

3. Ntlo ya ba Paul e go
☐ Mmila wa Madiba ☐ Mmila o Mogolo

4. Setešene sa maphodisa se go
☐ Hadede Avenue ☐ Mmila wa Madiba

5. Setešene sa maphodisa se
☐ bahlabela bodikela tja sekola.

6. Sekola se go
☐ Mmila.

7. e khoneng ya
 Mmila wa Sekalo le Mmila o Mogolo.

8. Ge o le Phakeng ya TuTu, o swanetše go sepele ka
 Mmila goba ka
 Mmila wa Protea gore a fihle sekalong

72 • BEKE 4 • LABONE

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diragatša

Diragatša

- Dihlopha di itlwaetša gape go diragatša tiragatšo ye di ithomilelgo letšatši le le fetilego.

Lekanyetša

- Retang le go bethela dihlopha ka moka diatla.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Ditšeisene tša mešongwana

Itokiše

Diteisene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go setešene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

LABOHLANO

BOMOLOMO Mebepe

Mebepe e šomišwa go mabaka a go fapafapana. E ka go laetša tswalano ya dinaga le ditoropo. E go laetša mo go lego dithaba, maganata, mawatle le dinoka. Mebepe gape e thuša gore o hwetše tsela ya go ya lefelong leo o nyakago go ya go lona.

Mebepe ya sebjalebja ya dillathekeng goba ka gare ga dikhomphuthara e bitšwa mebepe ya titšitale. Batho ba šomiša mebepe ye go hwetša

mo ba yago gona. Ka nako e nngwe ebile go na le lentšu leo le go botšago gore o ye kae.

Ka Bobedi

- Bolela seo o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala ka go tšhate ya TNI.
- Ahlaahla le go fa tshedimošo ya tlaleletšo.

LETL 67
15 mets

TSEBO YA GO THOMA Mebepe

Ngwala o be o thale seo o se hweditšego

- Ngwala seo o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL 73
15 mets

DITLHAKA Piletšo

Biletša mantšu

- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe ka go kwagala le ka go nanya.
- Le bušetše ka gatee fela.

Ngwala

- Efa barutwana nako ya go ngwala lentšu le lengwe le le engwe.
- Ba swanetše go šomiša mongwalo wa bona o mobotse.

Lekola o be o phošolle

- Ngwala mantšu letlapeng gore barutwana ba swaye.

LETL 74
15 mets

GO NGWALA Ditaba tša ka

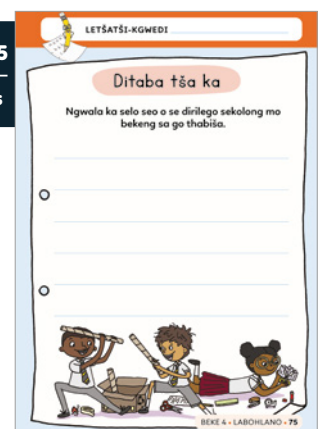
Ka Bobedi

- Ahlaahlang hlogotaba. Nagana ka seo le tlogo se ngwala.

Ka Bonoši

- Ngwala temana e tee ya go ba le *bonnyane* -bja mafoko a mararo.

LETL 75
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go hlaola tlhaka ya bona e kaone.

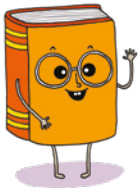
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ga ba na le GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le go fa dipoelo

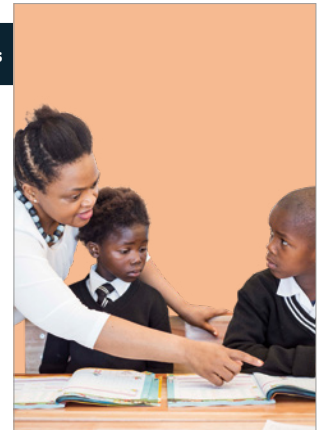
Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.
- Botša mogwera wa gago se o se ratilego ka sengwalwa sa gagwe.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Dirang mešongwana ya ka gare ga puku ya mešongwana ya DBE mmogo.
- Barutwana ba tlatša goba ba feleletša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mešongwana.
- Barutwana ba dira mešongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

Na go direga eng bošego?

Mo bekeng ye, re tsepelela go kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo **Go direga eng bošego**. Re lebelela bapaki ba go šoma bošego le gore ke ka lebaka la eng ba swanetše go thoma go paka marotho bošego. Se ke ka lebaka la gore komelo ka gare ga borotheo e tšea nako e telele go šoma. Se se dira gore go be le boitekolo bja komelo. Barutwana ba swanetše go nagana gore go tlo direga eng, ba lebelela gomme ba rekhota tšeo ba di bonego. Mešomo ya Go Bala Mmogo le Go Ngwala ka Bonoši e theilwe godimo ga motswako wa borotheo.

Re bala kanegelo ya toro, ra šoma ka mafoko le mantšu, ra ithuta ka go ngwala metswako le ditaba.

Medumo le ditlhaka: re ithuta ka: **nts** le **ntš**. Mošomo wa Labohlano ke wa Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako.

Bokgabo bja Boitlhamelo bo theilwe go kakanyo ya ditoro le dikganyogo. Dipapadi le mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo di tsepelela go go šomišana le go kwešišana.

BITIO

Funda Wandé
Beke 5

Sepedi

5 METS

LEBELELA BITIO

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

makatša

toro

kgethegile

tšwelela

go hemela godimo ka go makala

Setiripi sa lefoko

Sipho o boditše koko, “Mokgalabje o mpoditše gore ke bogele Khumbul’ekhaya le wena mo thelebišeneng.”

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 98

② Mongwalo 1

Aa Xx

③ Mongwalo 2 Ntsoaki o ntsepelela ka mahlong ge a ntsebiša ditaba.

④ Mongwalo 3 bošego, dinaledi, leratadima, bašomi, ngwedi

⑤ DBE Leleme la Gae Letlakala 59

⑥ DBE Leleme la Gae Letlakala 62

⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 58

⑧ Pukuntšu

makatša toro kgethegile tšwelela
go hemela godimo ka go makala

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Lebotlelo la meetse la 500 ml, paluni, malepola a 2 a swikiri, phakete ya komelo
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe a tle le lebotlelo la polasitiki (go swana le lebotlelo la phinatepata)
- Pampiri (ya go gadima goba ya go se be le selo), dikero
- Didirišwa tša go nyakega go mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

Toro ya Sipho

Bošego bjo bongwe Sipho o ile a ba le **toro ya go makatša**. O lorile a kopane le mokgalabje yo mongwe. Mo torong ya gagwe mokgalabje o boletše le yena. O be a sa kgone go emiša go nagana ka toro ye. Koko wa gagwe o ile a mmošiša gore ke ka lebaka la eng a homotše. Bjale Sipho a mmošša ka toro ya gagwe.

Koko o ile a myemyela. "Mpotše gore mokgalabje yo o be a lebelelega bjang." Bjale Sipho a mmošša gore monna yo o be a na le mahlo a botho ebile a **myemyela kudu**.

O ile a bontšha Sipho seswantšho. "Jo" gwa re Sipho. "Yo ke monna wa ka torong yaka!"

"Yo ke rakgolo wa gago Sipho," a realo, "Ke nagana gore toro ya gago e kgethegile kudu" gwa bolela Koko, "o rileng mo torong?"

Sipho o ile a leka go gopola. O rile, "Mokgalabje o mpoditše gore ke tla hloka go hlokomela lapa le ge ke godile. O rile ke bogele **Khumbul'ekhaya** le wena mo thelebišeng".

Koko o ile a sega. "Gabotse" a realo, "Khumbul'ekhaya e tlo tsena bošego bja lehono. Re tla e bogela." A fetša a sega gape, a re "Ebile ke kgale ke re ke tlo go iša moentong wa COVID".

Bošego bjoo Sipho le koko wa gagwe ba ile ba bogela **Khumbul'ekhaya** thelebišeneng. Ba bone ka fao monna yo mongwe a kgonneggo go hwetša buti wa gagwe ka gona. Ba be ba na le mengwaga ba sa bonane. Ba be ba thabile gore mafelelong ba kgonne go bonana. "Go a thabiša go bona batho ba thabile ka tsela ye," gwa bolela Koko.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

makatša – go se tlwaelege goba go se swane le tše dingwe

toro – dikgopolo tša go tla ka tlhaloganyong ya gago ge o robetše

Na o kile wa botša motho yo mongwe ka toro? O ile a re eng?

go myemyela kudu – go sega kudu o butše dipounama

Na o nagana gore Sipho a ka be a ile a bona seswantšho pele?

Khumbul'ekhaya – lenaneo la mo thelebišeneng leo le thušago batho ba go nyaka maloko a bo bona ba go timela

Ka morago gwa **tšwelela** mokgekolo yo mongwe mo sekirining. "Ke nyakana le maloko a ba lapa la buti waka", a realo. A bontšha seswantšho sa monna.

Koko wa Sipho a **fegela** godimo. "Jo" a bolela, "Ekaba e le gore?" Sipho a kwa gore se sengwe se se botse se be se direga.

O ile a gopola ka mo mokgalabje wa ka torong a bego a myemyela a mo lebeleletše. "Jo!" a goelela, "Mosadi wa mo thelebišeng o swana le mokgalabje wa ka torong yaka! Ba myemyela go swana! Na o a mo tseba Koko? O a mo tseba?"

Theeletša! Theeletša, gwa bolela Koko, "Re swanetše go kwa gore o reng!" Mosadi yola o be a sa bolela thelebišeng. "Ke nna Duduzile Gumede. Leina la buti wa ka ke Bheki Gumede. Re be re dula Eshowe. O be a le yo mogolo go nna. Re **ahlogane** kgale kudu.

Mmegi wa go tšwa Khumbul'ekhaya a boa thelebišeng. "Ge gona le motho yo a ka thušago Duduzile go hwetša buti wa gagwe ke kgopela a leletše nomoro ye..."

Koko o ile a bea letsogo la gagwe molomong. "Ke sesi wa rakgolo wa gago yo monnyane," a bolela. "Ga ke kgolwe!" A leletša nomoro ka yona nako yeo.

Letšatši leo ba Khumbul'ekhaya ba etla gae e bile letšatši le le botse kudu. Koloi ya sebaibai e tlišitše Duduzile ka gae. Baagišane ka moka ba be ba tlile go bona gore go direga eng.

Duduzile le Koko wa Sipho ba ile ba dula fase ba bolela ba sa fetše. "Ke maswabi gore buti wa gago ga a sa le gona mo lefaseng!" gwa bolela Koko. "O be a ka thabela go go bona!" Ba ile ba lla ba atlana ebile ba sega gomme ba lla gape.

Duduzile o ile a atla Sipho a re o swana le rakgolo wa gagwe. Sipho a re, "O dirile gore re go hwetše. Ka torong yaka."

"Mohlomongwe o dirile bjalo," gwa realo Koko a myemyela.

tšwelela – go bonagala

fegela – go hemela godimo ka lebaka la go makala

Ke ka lebaka la eng koko a ile a fegela godimo?

ahlogana – go sa hlwe le bonana

mmegi – motho wa go tsebiša lenaneo thelebišeng

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng baagišane ba tlile go bogela? O nagana gore ba be ba ikwa bjang?

Na o nagana gore rakgolo wa Sipho ka nnete o boditše Sipho go hwetša sesi wa gagwe?

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Toro ya Siphopho

Pele ga Go Bala

- Kgopela barutwana go bolela ka toro ye ba ilego ba ba le yona.

Go Bala

- Balela kanegelo godimo ebile o botšiše dipotšišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Na Siphopho o lorile ka mang?
- Na o nagana gore Koko le Siphopho be ba ba ikwa bjang ge ba bona Duduzile sekirining?
- Na o nagana gore Khumbul'ekhaya ke lenaneo le lebotse thelebišeng? Ka lebaka la eng?

PM LETL
78-79

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go paka borotho

Tsebo ya Pele

- Na o ka fa maina a batho ba bangwe ba go šoma bošego? Na o nagana gore ke ka lebaka la eng ba šoma ge re robetše?

Tsebo e Mpsa

- Ke ka lebaka la eng bapaki ba marotho ba šoma bošego?
- Ke ka lebaka la eng borotho bo tšea nako ye telele go bo dira?

Balela barutwana letlakala o be o bale le bona

LETL 84

15 mets

DITHLAKA

NTS nts

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a modumo

- Barutwanaba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

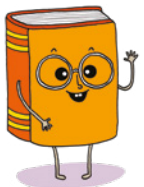
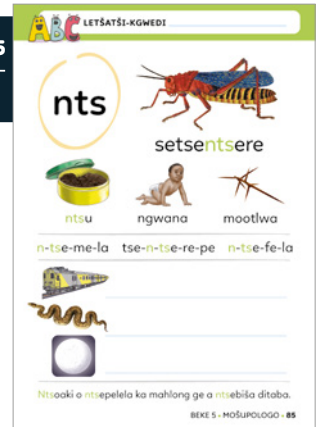
Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL 85

15 mets

GO BALA

Toro ya Siphopho

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona eng go seswantšho se sengwe le sengwe?

Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

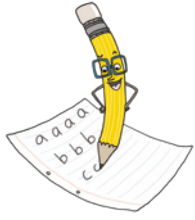
Kwešišo

- Letlakala 78** šupa lentšu la go re botša gore Siphopho o be a nagana gore toro ya gagwe ga se ya tlwaelega.
- Letlakala 79** šupa mantšu a go re botša gore mokgalabje o boletše a reng.
- Letlakala 80** šupa lentšu la gore botša gore Koko o boletše a reng.
- Na o tseba bjang gore Koko o be a maketše?
- Na o ka ikwa bjang ge o ka bona seswantšho sa motho yo o mo tsebago thelebišeneng?

LETL
78-83

15 mets

MONGWALO

Mongwalo

LETL 86

15 mets

Paterone le ditlhaka (5 mets)

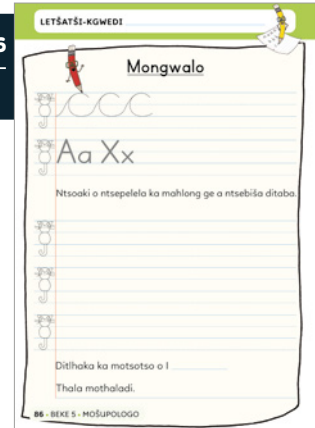
- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala paterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipolelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

Lefoko (5 mets)

- Barutwana ba kopiša lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).
- Ba bala nomoro ya ditlhaka tše ba di ngwadilego.
- Ba feleletša go kopolla lefoko.

Lekola boemo (5 mets)

- Barutwana ba šomiša dipheletshele tša mmala, ba dira sediko go ditlhaka tšeo di sego godimo ga methaladi.
- Na ditlhaka di dutše gabotse ka gare ga methaladi.

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tša mongwalo o fe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešongwana ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe mo letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Ahlaahla

- Bolela ka mo ditoro e ka bago dilo tše o di bonago ge o robetše efela e ka ba le dilo tše o di dumago.
- **Ka Bobedi:** Ahlaahla ka toro/se o se dumago.
- Re tlo dira mabotlelo a go bea ditoro tša rena tša go kgethega.

Kgabiša

- Bontšha ka fao re ka thalago

Lebotlelo la ditoro

30 mets

dinaledi tša dintlha tše tlhano le dinaledi tša dintlha tše tshela.

- Barutwana ba thala matšatši a 6, ngwedi le dinaledi.
- Ba khalaria dibopego gabotse le go di ripa. Di boloke gabotse go tlo di šomiša ka thutwana ya go latela.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

Peakanyo

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene go tšwa go letlakala 19 la beke.
- Lokiša didirišwa.
- Arola barutwana ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

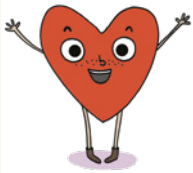
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošomo wa phapoši ka moka

- Ralokang papadi ya go swana le go swarana, go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

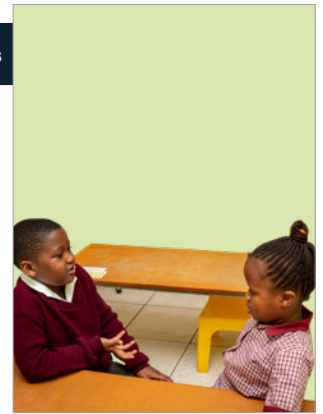

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 mets

- Barutwana ba dula gabotse ka go iketla ba tswalela mahlo.
- Ba nagana ka toro goba tumo ye ba nago le yona ka malapa a bona.
- Ba bula mahlo ba botšana ka toro ya bona.
- Boletang ka mo mošongwana wo o ka ba thušago go nagana goba go beakanya ka bokamoso bja bona.

TSEBO YA THOMA

Boitekelo bja komelo

LETL 87

15 mets

Tswalanya le thuto ya maabane

- Bolela ka mo komelo yeo bapaki ba borotho ba e šomišago e dirago gore borotho bo be bjo bogolo.
- Botšiša barutwana gore ba nagana gore go tlo direga eng ge re ka hlakantšha komelo le meetse a borutho le swikiri.

Dira boitekelo

- Tšhela meetse a borutho ao a ka bago 125 ml le malepola a magolo a 2 a swikiri ka gare ga lebotlelo. Tlaleletša ka komelo.

- Nanga paluni gomme o e beye godimo ga lebotlelo.
- Emela metsotso e 10 gomme o lebelele gore go direga eng.

Ahlaahla

- Barutwana ba feleletša letlakala.
- Komelo e nyaka borutho le dijo (swikiri) gore e gole. Ge e gola, e ntšha kgase ya carbon dioxide, ye e butšwellago paluni. Kgase ye ke yona e godišago borotho.

LETŠATŠI-KGWEDI

Boitekelo bja komelo

Na go direga eng ge re hlakantšha komelo le meetse a swikiri?

1. Na o nagana gore go direga eng ka paluni? Ka lebaka la eng?

2. Lebelela paluni ka thoko metsotso ye 10. Na o bona eng?

3. Bea tsebe kgauwe le paluni. Na o kwa eng?

BEKE 5 - LABOBEDI - 87

DITLHAKA

Kgetha lentšū la maleba

LETL 88

15 mets

Go itlwaetša medumo ya ditlhaka

- Ka lebelo, bontšha dikaratana tša ditlhaka tšeo ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya ditlhaka.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlophana.

Dira mošongwana

- Sepela sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lebelela/swaya mošongwana

LETŠATŠI-KGWEDI

Kgetha lentšū leo le nepagetšego.

nama, sentse, ntsefela, pheta, dipitšoma, pese

1. Asekhiri ye e a ntsefela.

2. Mma o bolale ka ntlong.

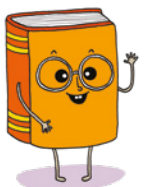
3. Ke tla go apela ye bese basasa.

4. Ge ke ega Gauteng ke sepela ka.

5. Matete o apere botse malaleng.

6. Ntsoaki o robala ka tše talamogaga.

BEKE 5 - LABOBEDI

GO BALA

Go bopa mafoko

LETL 187

15 mets

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letlakala 187).

Go Bala Mmogo

- Ke ka lebaka la eng go na le maswao a polelo go dikologa mantšu a mangwe?
- Na ke mang yo a bolelago-Sipho goba Koko?

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/ dihlopha tša mantšu

- **Mang?** Sipho
- **O dirile eng?** o boditše

- **Mang?** Koko
- **Ka mang?** Mokgalabje
- **O dirile eng?** o mpoitše gore ke bogele
- **Eng?** Khumbul'ekhaya
- **Kae?** thelebišeneng
- **Le mang?** Le wena

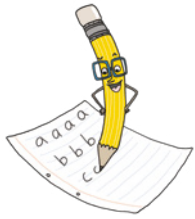
Hlakahlakantšha mantšu o bope lefoko gabotse

Kgorametša setiripi sa lefoko

- Barutwana ba kgorametša lefoko go PMM letlakala 89.

Sipho o boditše koko, "Mokgalabje o mpoitše gore ke bogele Khumbul'ekhaya le wena mo thelebišeneng."

BEKE 5 187

GO NGWALA MMOGO

Ngwala motswako

15 mets

Matseno

- Na motswako ke eng? Na re ka hwetša motswako kae?

Bontšha foreime ya go ngwala

- Lenaneo la ditswaki: Seo o se hlokago le gona se se kaakang.
- Lenaneo la ditaello: go dira eng; ka tatelano.

Akanya

- Akanya ka dijo tšeo re ka di dirago sekolong goba ka gae, mohlala, salate ya dienywa, sangwetše, bj.bj.

- Kgetha sejo se tee o ngwale motswako wa sona.
- Na re hloka eng?
- Na re swanetše go dira eng?

Go Ngwala Mmogo

- Diriša sebopego sa go nepagala le dikgopolo tša barutwana.
- Ngwala mafoko a mabedi a mannyane a go thoma ka madiri a tiragatšo go swana le go *lekanya*, *hlakantšha*, go *ripa*.

Tšeo di nyakegago:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Tšeo o swanetšego go di dira:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Ipshine ka _____!

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoleo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopa C le D

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši o botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Lebotlelo la ditoro

30 mets

Beakanya

- Barutwana ba beakanya go šomiša dibopego tše ba di khalarilego le go di ripa gore ba kgabiše mabotlelo a bona a go se be le selo.

Hlama

- Kgorametša dibopego go mabotlelo gomme o a tlogele gore sekgorametši se ome.

- Ngwala/thala ditoro tše dingwe/dikholofelo go matlakala a mannyane gomme o a tsentšhe ka gare ga lebotlelo.

Laetša

Itekole

- Feleletša rupuriki ka gare ga PMM letlakala 89.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

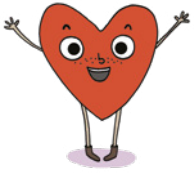
Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši oa lebelela ebile ofa maele

Khutšang

LABORARO

GO PHELA GABOTSE**Ke nagana, ke ikwa ...****15 mets****Potšišo**

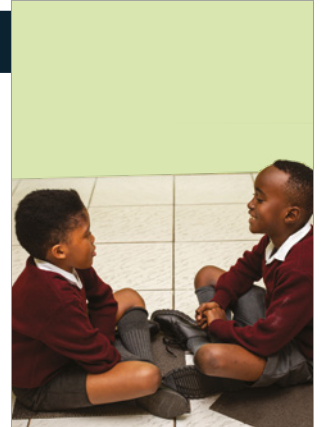
- Na ke ditoro tša mohuta mang tšeo o nago le tšona tša ge o le yo mogolo?

Ka Bobedi

- Ahaahla potšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (efa yo mongwe le yo mongwe sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA**Leratadima ka godimo ga rena****LETL 90****15 mets****Dira tšhate ya TNI ka ga leratadima**

- Feleletša dikarolo tša Se re se tsebago le Se re nyakago go se tseba.
- Tlogela tšhate letlapeng go feleletša ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho gomme o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša karabo bjang ka gae?
- Barutwana ba tliša dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA**NTš ntš****Tsebiša modumo**

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

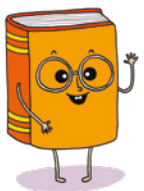
- Barutwana ba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Bala dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko**LETL 91****15 mets****GO BALA****Toro ya Sipho****LETL 78-80****15 mets****Go Bala Mmogo**

- Balela barutwana matlakala a mararo a mathomo a kanegelo ya *Toro ya Sipho* o be o bale le bona.

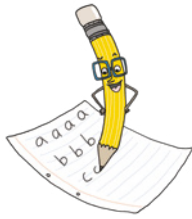
Go Bala ka Dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, fanang sebaka, yo mongwe le yo mongwe o bala letlakala le tee.

Go Bala o Nnoši

- Barutwana ba bala matlakala a mathomo a mararo a kanegelo ka go hwenahwena.

GO NGWALA **Motswako**

Lekola sebopego sa motswako

- Lenaneo la ditswaki (tše o di hlokago)
- Lenaneo la ditaelo (go dira eng)

Akaanya ka tlotlontšo

- Ditswaki le madiri a tiragatšo – *ripa, tlotša, sega, kereitara* bj.bj.
- Ngwala letlapeng.

Ngwala

- Feleletša karata gomme o thale seswantšho.

LETL 92

15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets

+ 30 mets

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA **Tuduetšo**

Itokiše

- Dira modumo wa lešata o butše molomo.
- Dira modumo ka boleta o tswaletše molomo.
- Bobola ka boleta le ka lešata.

Ahlaahla

- Bolelang ka dikošana tša go robatša bana. Dikošana tše di bitšwa dituduetšo.

- Ahlaahlang ge e le gore dikošana tše di swanetšwe go opelelwa godimo goba fase (mafolofolo).
- Laetša ka matsogo ka fao mootledi wa khwaere a ka laetšago go opelela fase goba godimo.

Ruta tuduetšo

- Kgetha o rute tuduetšo ya go tsebega, mohlala, *Homola ngwana homola ...*

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši oa lebelela ebile o fa maele.

Khutšang

30 mets

LABONE

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**

Tšhela folouru, tšhela komelo (x2)
Oli, oli! Letswai, letswai!
Tšhela meetse (x2)

Hlakantšha hlama, hlakantšha gape (x2)
Hlakantšha, hlakantšha! (x2)
Tšwela pele o hlakantšhe (x2)

Tlogela e kokomoge, komelo e a šoma (x2)
Kokomoga, kokomoga! (x2)
Ke nako ya go paka (x2)

Ka ontong, borotho bo a butšwa (x2)
Butšwa, butšwa! Fola, fola!
Ke nako ya go ja (x2)

TSEBO YA GO THOMA**Ditoro le dikholofelo tša ka****Tsebo ya Pele**

- Na re boletše eng ka ditoro le ditumo?

Bala letlakala

- Na o ka ngwala eng ka polokong e ngwe le e ngwe?
- Bobedi abelanang dikakanyo gore le ngwala ka eng.

Dira mošongwana**LETL 93****15 mets**

LETŠATŠI-KGWEDI

Dikholofelo le ditoro tša ka

Ngwala karabo e tee ka gare ga poloko ye ngwe le ye ngwe.

Sekola Ke holofelo gare ...	Bagwera Ke holofelo gare ...
Ge ke galo Ke duma gare ...	Tša lefase Ke duma gare ...

BEKE 5 - LABONE - 93

DITLHAKA**Ngwala mafoko a gago****Go itlwaetša modumo**

- Ka lebelo, bontšha dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya ditlhaka.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlophana.

Barutwana ba dira mošongwana

- Sepela sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lebelela/swaya mošongwana**LETL 94****15 mets**

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mafoko a gago.

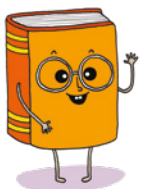
sethuthuthu.

morutši o ngwala letlapeng.

sekero.

matšoba ka pitsaneng.

94 - BEKE 5 - LABONE

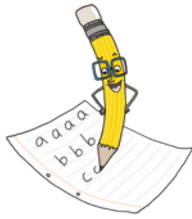
GO BALA**Tlotlontšu le polelo****15 mets****Dikaratamantšu**

- Laetša o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Nyaka o šupe mantšu ka gare ga PMM.
- Bea dikaratamantšu mo lebotong la mantšu gomme le di bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko go PMM letlakala 89.
- Na ke mantšu afe ao a re bontšhago gore mokgalabje o boditše Sipho gore o **swanetše** go dira sengwe? (swanetše)
- Na ke mantšu afe gape ao re ka a šomišago go bolela ditaello? (kgonne, swanela, swanetše go, hloka go)

GO NGWALA

Go kaonafatša mongwalo wa rena

15 mets

Ahlaahla Go Ngwala Mmogo

- Bala lefoko go tšwa mongwalong wa Labobedi wa Go Ngwala Mmogo.
- Laetša gore o ka dira bjang lefoko gore le kgahliše (mohlala, šomiša mahlaodi goba mahlathi, le madiri a go kgahliša).

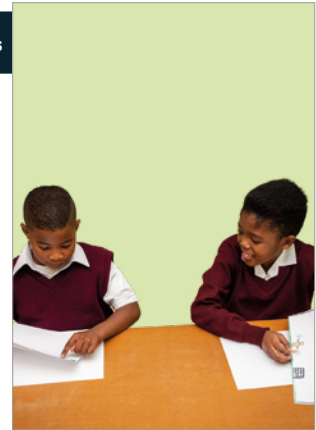
Go Bala Ka Bobedi

- Barutwana ba balela bagwera ba bona lefoko leo ba le ngwadilego maabane.

Lekola o kaonafatše

- Lekola mopeleto le maswaodikga a lefoko.
- Na o ka dira lefoko la gago gore le kgahliše?

Fetolang dibaka le boeletše le bagwera ba bangwe

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, balelang godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera ba bona.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets

+ 30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Diragatša tuduetšo

30 mets

Ahlaahla

- Na ke dikarolo dife tša koša tšeo di swanetšego go ba boleta le tše di swanetšego go opelelwa godimo?
- Na ke maswao afe a matsogo ao o ka a šomišago?

Diragatša

- Barutwana ba diragatša tuduetšo yeo ba ithutilego yona maabane.
- Ba ete pele o šomiša maswao a matsogo ao le kwanego ka wona.
- Dumelela morutwana o tee goba barutwana ba babedi go eta pele ka maswao a matsogo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši oa lebelela ebile o fa maele

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO**Rabotaki wa go tuma**

Letšatši ge le hlaba le ge le dikela le dira gore go be le mosegare le bošego. Se se fetoša ka mo leratadima le lebelelego mosegare le bošego.

Letšatši le thoma go bonagala go bogomaponono. Gantši le lebelelega bjalo ka namune. Mesong yohle letšatši le namelela godimo le godimo go fihlela gare ga leratadima gomme eba gare ga mosegare. Letšatši le thoma go theogela fase mosegare go fihlela le sobela bošego.

Leratadima le bonagala okare le fetola mmala ka lebaka la gore mahlasedi a letšatši a phadima go marathana a lerole mo moyeng. Mebala ya gona e na le maatla ge letšatši le hlaba le ge le sobela ka lebaka la gore gona le marathana a mantši ge letšatši le theogela fase.

Ka Bobedi

- Bolelang gore le hweditše eng.

Abelana

- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala godimo ga tšhate ya TNI.
- Ahlaahla o fe tshedimošo ka botlalo.

LETL 90
15 mets

TSEBO YA GO THOMA**Leratadima ka godimo ga rena**

Ngwala o thale ka se o se hweditšego

- Ngwala selo se tee se o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL 95
15 mets

DITLHAKA**Go Bala Mantšu ga go beelwa nako**

Go Bala Mantšu ka Bobedi

- Morutwana o balela mogwera motsotso o 1.
- Morutiši o lebelela nako.
- Thala sediko go lentšu la mafelelo leo le badilwego gomme mogwera a bale mantšu a go se balwe gabotse.
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o fiwa dibaka tše 3.

Bala mantšu

- Kgetha maitekelo a makaone. Ntšha mantšu ao a se go a balwa gabotse.
- Barutwana ba ngwala meputso ya bona e mekaone.
- Bontšha ka moo o ka kgonago go bala mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

LETL 96
15 mets

GO NGWALA**Ditaba tša ka**

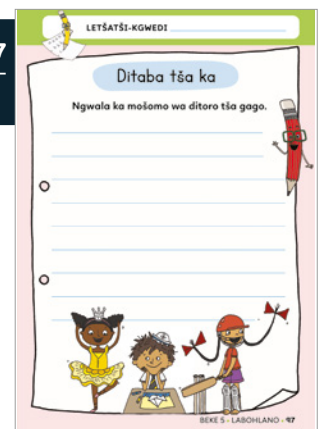
Ka Bobedi

- Ahlaahlang hlogotaba. Naganang gore le tlo ngwala ka eng.

Bonoši

- Ngwala *bonnyane* bja ditemana tše pedi tša mafoko a mararo ye nngwe le ye nngwe.

LETL 97
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša Mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

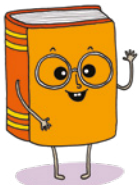
- Lokešetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, balelang godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o a theeletša ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le go fa maele

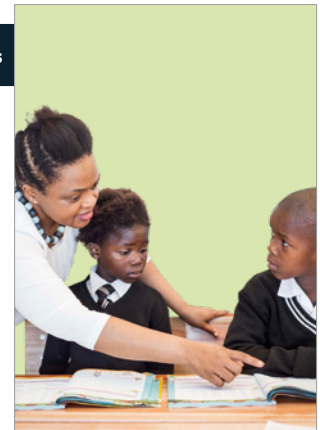
Bala

- Ka Bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.

Swaya Mošomo Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang mešomo ya ka gare ga Puku ya DBE ya mešongwana mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a lebelela ebile o fa maele.

Khutšang

30 mets

Na go direga eng bošego?

Beke ye re sa tsepelela go **Go direga eng bošego** efela re lebelela kudu go dithutamahlale le go lebelela leratadima bošego.

Mongwalo le mešongwana ya Tsebo ya go Thoma e tsepelela go dilo tše re kgonago go di bona go leratadima bošego le ka diripa tša ngwedi.

Kanegelo ya go Balelwa Godimo ke nonwane ya Australia yeo e bolelago gore ke lebaka la eng ngwedi o fetoga sebopego.

Barutwana ba tšwela pele ka lefoko le mošongwana wa mantšu ba lebeletše Go Bala Mmogo ka dibeke tše pedi, le go ngwala kanegelo ka mongwalo wa go Ngwala Mmogo le wa Go Ngwala ka Nnoši.

Medumo le Ditlhaka: re ithuta ka: **nth** le **hlw**. Ka Labohlano re dira mošongwana wa Piletšo. Mantšu a Piletšo ke: **mohlwa, sehlwaseeme, hlware, hlwekiša, lehlokwa**

Mo bekeng ye, dira tekolo ya semmušo ya Mongwalo, Bokgabo bja Go Bonwa, Go Theeletša le Go Bolela, Tsebo ya Go Thoma, Go Ngwala, Go Bala le Kwešišo (lebelela lenaneo la Tekolo ya Semmušo go letlakala 3).

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

dumela

sehlopha

gokara

sega

mohlomongwe

Setiripi sa lefoko

Bakgekolo ba babedi ba be ba dutše ba bolela
ba bolela. Ba ile ba lla ba gokarana ebile ba sega
gomme ba lla gape.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 114

② Mongwalo 1

Tt Ee

③ Mongwalo 2 Mma o nthomile gabo Nthabiseng efela
Nthepe a nthibela.④ Mongwalo 3 thutamahlale, ditoro, fetoga, sediko,
leswiswi

⑤ DBE Leleme la Gae Letlakala 63

⑥ DBE Leleme la gae Letlakala 70–71

⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 56

⑧ Pukuntšu

dumela sehlopha gokara sega mohlomongwe

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Phousetara e ntsho goba ya go pentwa ka mmala o moso, pampiri e tšhweu; kuranta, sekero, sekgorametši, dikherayone tše tšhweu goba tippex ya Bokgabo bja Go Bonwa
- Didirišwa tša go kgethega tše di nyakegago ka Thuto ya Boitšhidullo

Ngalindi Monna wa Ngwedi

Ditšo tša go fapafapana di anega dikanegelo ka mabaka a gore gobaneng dilo tša tlhago di le ka mokgwa wo di lego ka gona.

Kanegelo ye re tlo e theeletšago e tšwa Australia. Batho ba **bogolo-golo** ba Australia ba be ba **dumela** gore pele go e ba le batho, go be go na le nako ye e bitšwago "Nako ya go Lora". Ba anega kanegelo ye ya tlholego ka gore ke ka lebaka la eng ngwedi o lebelelega ka go fapana kgwedi ka kgwedi.

Kanegelo ye e hlakantšha batho le ngwedi, bjale o swanetše go theeletša ka tlhoko gore o kgone go kwešiša gore go direga eng.

Kgale kgale, ka Nako ya ditoro, pele ga ge ngwedi o eba ngwedi leratadimeng, ngwedi ebe ele monna. O be o na le basadi ba babedi le barwa ba babedi. Leina la ngwedi e be e le Ngalindi.

Ngalindi e be e le yo mogolo, wa mmele wa go bopega bjalo ka sediko. O be a tšwafa ebile a sa hlokomela ba gabo.

*Karolo ye ya kanegelo e hlaloša gore Ngalindi e be ele **ngwedi wa go tlala** ebile o kgona go mmona, sediko sa go phadima leratadimeng.*

Lapa la bo Ngalindi le be le befetšwe ka lebaka la gore o be a tšwafa kudu. Ba ile ba tšea sephetho sa gore ba nyaka go mo ruta thuto ka go mmetha ka dikgati. Ge ba mmetha, dikarolo tše dingwe tša mmele wa gagwe di ile tša timelela ebile a ota go feta.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

ditšo – dihlopha tša go fapana ka dinageng tša go fapana

batho ba bogolo-golo – batho ba go dula ka nageng pele, pele ba bangwe ba etla go dula.

dumela – go kgolwa gore selo se diregile.

ngwedi wa go tlala – ngwedi o lebelelega o bopegile bjalo ka sediko leratadimeng

Karolo ye ya kanegelo e hlalosa gore ge re bona ngwedi o e ba o mosesane leratadimeng ke ka lebaka la gore lapa la gagwe le be le betha Ngalindi ka dikgati gomme ba mo otiša.

Ngalindi o ile a namela mohlare o motelele gore a tšhabele lapa la gagwe la go befelwa. Go be go sena le motho yo a kgonago go mmona mohlareng wa dikala tše kgolo ebile ba be ba nagana gore o **timeletše**.

timeletše – go se bonagale

Karolo ye ya kanegelo e hlaloša gore ge re sa bone ngwedi leratadimeng, ke ka lebaka la gore Ngalindi o khutile godimo ga mohlare ebile re ka se kgone go mmona.

Efela Ngalindi o be a nyaka go dula ka mokgwa wo a lego ka gona: ele o mogolo, wa sebopego sa sediko ebile a tšwafa. Bjale ka morago ga matšatši a mararo, o thomile go bušetša diripa tša gagwe.

Karolo ye ya kanegelo e hlalosa gore ge ngwedi yo mofsa, wa go swana le **sekele** o bonagala leratadimeng, ke ka lebaka la gore Ngalindi o bušetša diripa tša gagwe mmogo.

sekele – thipa e bogale, ya go kobega ya go ba le mpheng wa go ripa bjang

Ka morago ga dibeke tše pedi, o be a boetše e le yena gape. O ile a fologa mohlare gomme a ya gae.

Karolo ye ya kanegelo e re botša gore ngwedi oba o mogolo gomme mafelelong wa ba sediko sa go tlala, go swana le Ngalindi yo mokoto, leratadimeng.

Ka bonakonyana, lapa la gagwe la thabela go mmona. Efela ka pelanyana Ngalindi a thoma go ba **lapiša** gape. Ba be ba sa thabele seo a se dirago. Bjale ba thoma go mo mmetha gape gomme ba mo tšeela diripa tša gagwe gape!

lapiša – go befediša batho

Ngalindi o ile a befelwa kudu efela o be a sa kgone go emiša se se bego se direga. O ile a ota le go feta. O ile a khutama gore a se bonwe ke motho, ebile a thoma go gola gape. Ngalindi o tlo phela a nyamelela ebile a **tšwelela** gape leratadimeng.

tšwelela – go boa gape

Seripa se sa kanegelo se hlalosa gore kgwedi ye nngwe le ye nngwe ngwedi o ba o monnyane ebile oa nyamelela go fihlela o tlala o eba sediko gape.

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Ngalindi Monna wa Ngwedi

Pele ga Go Bala

- Kgopela barutwana gore ba hlaloše gore ngwedi o lebelelega bjang beke ye.
- Na ba bone ngwedi o fapana?

Go Bala

- Balela kanegelo godimo gomme o botšiše dipotšišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Na kanegelo ye e tšwa nageng efe?
- Na kanegelo e leka go hlaloša eng?
- Na kanegelo ke ya nnete? Ka lebaka la eng?

PM LETL
92-93

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Leratadima bošego

Tsebo ya Pele

- Na o kgona go bona eng leratadimeng mosegare? Bošego?

Bala letlakala

- Lebelela letlakala gomme o bale sengwalwa.

Ahlahlala Sengwalwa

- Ke dilo mang tša go bonagala ka gare ga seetša sa letšatši?
- Ke dilo mang tša goba le seetša ka bo tšona?
- Ke dife tša go dirwa ke batho?
- Ke dilo mang tše wena o di bonega ka bowena?

LETL 99

15 mets

DITLHAKA

NTH nth

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

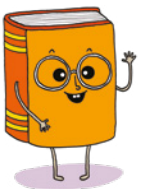
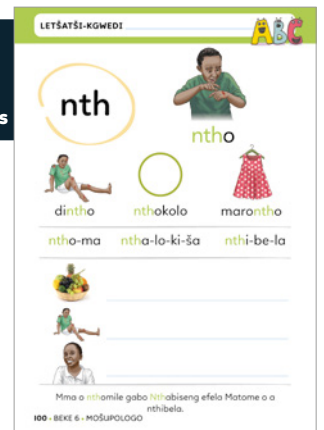
Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL 100

15 mets

GO BALA

Toro ya Siphio

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona mang mo diswantšhong? Go direga eng?

Balela barutwana kanegelo o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwana.

Kwešišo

- **Letlakala 81**, šupa mantšu a go re botša gore Koko ga se a tšea nako go leletša ba seteišene sa thelebišene.

- **Letlakala 82**, šupa mantšu a go re botša gore go tlile batho ba mmalwa go tšwa seteišeneng sa thelebišene ntlong ya Siphio le Koko.
- **Letlakala 83** šupa lentšu la go re botša gore Duduzile o be a rata Siphio.
- Šupa lentšu la go re botša gore koko o be a se na le nnete ya gore toro ya Siphio ke nnete.
- Na o ka rata go kopana le yo mongwe wa leloko la geno yo o sa ka go wa mmona pele?

LETL 81-83

15 mets

TEKOLO 1 YA MONGWALO

Kopolla mafoko

- Hlalosa gore wo ke mošongwana wa tekolo. O tla lebelela sebopego sa maleba, sekgoba, bogolo le peakanyo ya ditlhaka ka gare ga methaladi
- Barutwana ba kopiša mafoko.
- Thala mothlaladi mafelelong.

Go swaya:
Lebelela
letl 153
Meputso: 5

**LETL
101
15 mets**

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša Mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopa A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo.

**5 mets
+
30 mets**

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO BONWA KAROLO 1

Ahlaahla

- Bolela ka mmala wa leratadima bošego le ka mo ngwedi le dinaledi di lebelegago di le tše tšhweu go leratadima le lesu.
- Lebelela kuranta o bone ka mokgwa wo e bago ye ntsho goba ye tšhweu.
- Bontšha mohlala go letlakala 99. Bolela ka mo phapantšho ya mebala ye mešweu le ye meso e šomišitšwego ka gona.

Seswantšho sa boso le bošweu

Itokiše

- Go letlakala la kgale, barutwana ba lokiša seswantšho sa bošego sa bošweu le boso.
- Ba ripa dibopego tše ba di nyakago go kuranta le letlakala le le tšhweu.
- Bea dipopego tša letšatši la bosasa.

30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 159
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana ye mene go tšwa go letlakala 19 la beke.
- Lokiša didirišwa.
- Arola barutwana ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Bontšha didirišwa o hlaloše mešongwana e mene ya beke.
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Ralokang papadi ya go swana le go swarana, go khuta le go nyakana.

30 mets

LABOBEDI

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Toro ya Siphon

15 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 5

- Efa barutwana seripa sa letlakala la A4.
- Ba kgopele gore ba thale seswantšho sa seripa sa mathomo sa kanegelo ya *Toro ya Siphon* ebile ba ngwale lefoko.
- Bitša barutwana ka dihlophana tša ba ba hlano. Botšiša dipotšišo tše boleta le tše bothata ka *Toro ya Siphon*.
- Lekola tee tharo ya seripa ya phapoši ka nako ye. Feleletšang ka Laboraro le Labone la Beke 6.

Mohlala wa dipotšišo

- Anega kanegelo ya *Toro ya Siphon* ka tatelano.
- Na baanengwa ke bo mang mo kanegelong?
- Na ke mang motho yo ba mmonago mo lenaneong la thelebišene?
- Na Siphon o nagana gore o bone mang ka torong ya gagwe? Na o nagana gore o mmone ka nnete? Ka lebaka la eng?
- Na Duduzile o hweditše buti wa gagwe? ka lebaka la eng?
- Na o tseba bjang gore bakgekolo ba babedi ba thabetše go kopana?

TEKOLO 1 YA TSEBO YA GO THOMA

Na go na le eng leratadimeng bošego?

Botša barutwana gore wo ke mošongwana wa tekolo

Tswalanya le thuto ya maabane

- Gopotša barutwana ka se ba ithutilego sona ka leratadima bošego.

Dira mošongwana

- Barutwana ba araba dipotšišo.

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 10

LETL
102

15 mets

DITLHAKA

Tlatša ka ditlhaka tšeo di tlogetšwego

Go itlwaetša modumo

- Ka lebelo, bontšha dikaratana tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela modumo ya ditlhaka.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlophana.

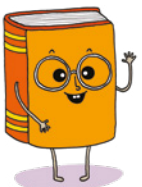
Dira mošongwana

- Sepela-sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lebelela/swaya mošongwana

LETL
103

15 mets

GO BALA

Go hlama mafoko

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letlakala 189).

Go Bala Mmogo

- Na "Bona" mo mathomong a lefoko la 2 e bolela ka bo mang?
- Na re ka šomiša eng ka ntle le "Bona"?

Botšiša dipotšišo o ripe mantšu

- Mang?** Bakgekolo ba babedi
- Ba dirile eng tše pedi?** ba dutše ba bolela ba bolela
- Mang?** Bona
- Ba dirile eng tše pedi?** Ba lla le go gokarana
- Mang?** Ka bobedi
- Ba dirile eng tše pedi?** le go sega le go lla
- Neng?** gape

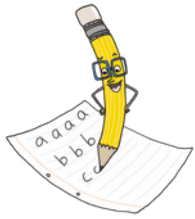
Hlakahlakantšha mantšu o bope lefoko gabotse

Kgorametša lefoko Kgorametša lefoko go PMM letlakala 104.

LETL
189

15 mets

GO NGWALA MMOGO

Matseno

- Barutwana ba bolela kanegelo ya *Toro ya Sipho* ka mantšu a bona.

Bontšha foreime ya go ngwala

- Šupa ditemana tše tharo, e nngwe le e nngwe ya kgopolo ya go fapana.

Akanya

- Na ke selo mang sa go makatša se o ka lorago ka sona?

Ngwala kanegelo

15 mets

- Na o ka dira eng mesong morago ga toro ye o bilego le yona?
- Na o ka dira eng ka toro?
- Na go diragetše eng mafelelong?

Go Ngwala Mmogo

- Ngwala kanegelo letlapeng, o šomiša dikakanyo tša barutwana.

Toro ya ka

Bošegong bjo bongwe ke lorile _____.

Mesong _____.

Kamorago _____.

Mafelelong _____.

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša Mongwalo o fe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO BONWA KAROLO 2

Hlama

- Lebelela leano la go dirwa ka Mošupologo.
- Beakanya dibopego tša go ripwa go dira bošego.
- Kgorametša dibopego go letlakala le lentsho.
- Tlaleletša dintlha ka dikherayone tše tšhweu goba go ripa dibopego.

Go swaya:
Lebelela
letl 159
Meputso: 5

Seswantšho sa mmala o moso le o mo šweu

30 mets

Bontšha

- Bontšha mešongwana ya bokgabo ka phaphošing.

Itekole

- Feleletša rupuriki go PMM letlakala 104.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

Diteišene tša mešongwana

30 mets

LABORARO

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Toro ya Siphō

15 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 5

- Efa barutwana seripa sa letlakala la A4.
- Ba kgopele ba thale seswantšho sa karolo ya bobedi ya kanegelo ya *Toro ya Siphō* ebile ba ngwale lefoko.
- Bitša barutwana ka dihlopha tša ba ba hlano. Botšiša dipotšišo ka kanegelo ya *Toro ya Siphō*, šomiša dipotšišo tše boleta le tše bothata.
- Lekola tee tharo ya phapoši nakong yeo. Feleletšang Labone la Beke 6.

Mehlala ya dipotšišo

- Anega kanegelo ya *Toro ya Siphō* ka tatelano.
- Na baanengwa ke bo mang ka go kanegelo?
- Na ke mang motho yo ba mmonago go lenaneo la thelebišene?
- Na Siphō o nagana gore o bone mang ka torong ya gagwe? Na o nagana gore o mmone ka nnete? Ka lebaka la eng?
- Na Duduzile o hweditše buti wa gagwe? Ka ebaka la eng?
- Na o tseba bjang gore bakgekolo ba babedi ba thabetše go kopana?

TSEBO YA GO THOMA

Lebelela ngwedi

Tsebo ya Pele

- Kgopela barutwana go anega kanegelo ya Ngalindi ka Go Balela Godimo.

Dira tšhate ya TNI ya go bolela ka ngwedi

- Feleletša diripa tša Se re se Tsebago le se re Nyakago go se tseba.
- Tlogela tšhate letlapeng go e feleletša ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla ka seswantšho o bale mongwalo le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tlo hwetša dikarabo bjang gae?
- Barutwana ba tla tla le dikarabo ka Labohlano.

LETL
105
15 mets

DITLHAKA

HLW hlw

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo.

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

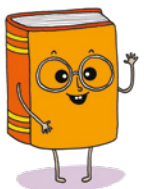
Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL
106
15 mets

GO BALA

Toro ya Siphō

Go Bala Mmogo

- Bala seripa sa bobedi sa PMM sa *Toro ya Siphō* le barutwana.

Balang ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, balang letlakala ka go fana sebaka go bala letlakala le tee yo mongwe le yo mongwe.

Go Bala ka Bonoši

- Bala matlakala a mararo a mafelelo a kanegelo ka go hwenahwena.

LETL
81-83
15 mets

TEKOLO 1 YA GO NGWALA

Toro ya ka

LETL
107
15 mets

Ikgopotše

- Balang gape sengwalwa sa go Ngwala Mmogo sa Labobedi.
- Gopotša barutwana ka dikakanyo tša kanegelo ka toro ya go makatša le gore o ka dira eng morago ga go e lora.
- Gopotša barutwana go ngwala ka lebaka leo le fetilego.
- Ba gopotše go ngwala ditemana tše tharo.

Ngwala

- Botša barutwana gore ye ke tekolo.
- Barutwana ba ngwala kanegelo ya bona e kopana ka toro.

Go swaya:
Lebelela
letl 154
Meputso: 10

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokošetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets
+
30 mets

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopa E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kvešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa A

- Balang kanegelo gape mmogo, le baleleng godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera ka go hwenahwena.
- Morutiši o a ba theeletša ge ba bala.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go opelela godimo le go opelela fase

30 mets

Matseno

- Gopotša barutwana ka tuduetšo ye ba e opetšego beke ya go feta.

Ahlaahla

- Na ke dikoša dife tše o ka di opelelago godimo? Bolela leina la koša ya go tuma/setšo.
- Na ke dikoša dife tše o ka di opelelago fase? Bolela leina la koša ya go tuma/setšo.

- Na o ka nagana ka koša ye e nago le diripa tša godimo le tša fase?

Dihlopha

- Dihlopha di kgetha koša ye e boletšwego ka mo godimo.
- Barutwana ba itlwaetša koša ya diripa tša godimo le tša fase.
- Leloko le tee la sehlopha le ka kgethwa bjale ka mootledi wa sehlopha.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABONE

TEKOLO 1 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Toro ya Sipho

15 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 5

- Efa barutwana seripa sa letlakala la A4.
- Ba kgopele ba thale seswantšho sa seripa sa boraro sa kanegelo ya *Toro ya Sipho* ebile ba ngwale lefoko.
- Bitša barutwana ka dihlopha tša ba bane go ya go ba bahlano. Botšiša dipotšišo ka kanegelo ya *Toro ya Sipho*, šomiša dipotšišo tše boleta le tše bothata.
- Lekola tee tharo ya mafelelo ya phapoši ka nako ya dithuto. Feleletšang Labone la beke 6.

Mohlala wa dipotšišo

- Anega kanegelo ya *Toro ya Sipho* ka lenaneo.
- Na baanengwa ke bo mang ka go kanegelo?
- Na ke mang motho yo ba mmonago mo lenaneong la thelebišene?
- Na Sipho o nagana gore o bone mang ka torong ya gagwe? Na o nagana gore o mmone ka nnete? Ka lebaka la eng?
- Na Duduzile o hweditše buti wa gagwe? Ka lebaka la eng?
- Na o tseba bjang gore bakgekolo ba babedi ba thabetše go kopana?

TSEBO YA GO THOMA

Go ya go robala

Tsebo ya Pele

- Re swanetše go ya go robala nako mang bošego?

Bala letlakala

- Lebelela diswantšho.
- Na go direga eng go seswantšho se sengwe le se sengwe?
- Na ke mešongwana efe mo go ye yeo le e dirago bošego?

Dira mošongwana

- Ka Bobedi, ahlaahlang mešongwana ye le e dirago. Šomišang mantšu a tatelano.
- Ngwala selo se tee seo o se dirago e se go sa thalwa (mohlala, go apara dipijama).

LETL
108
15 mets

DITLHAKA

Ngwala mantšu gabotse

Go itlwaetša medumo

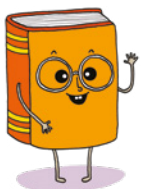
- Ka lebelo, laetša dithaka tšeo barutwana ba di rutilwego go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša barutwana ka o tee ka o tee le ka dihlopha.

Barutwana ba dira mošongwana

- Sepela-sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

LETL
109
15 mets

GO BALA

Tlotlontšu le polelo

Dikaratamantšu

- Bontšha o be o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Hwetša o šupe lentšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu go leboto la mantšu gomme le a bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko go PMM letlakala 104.
- Na o ka bale lentšu le "ba" ga kae le mo mafokong a (10)?
- Na lentšu le ke la mohuta mang? (*lentšu la go kopanya*)
- Na o tseba mantšu a mangwe a go kopanya?

15 mets

TEKOLO 1 YA GO BALA LE KWEŠIŠO

Toro ya Siphō

Matseno

- Botša barutwana gore ye ke tekolo.

Balela fase

- Barutwana ba bala kanegelo ya *Toro ya Siphō* gape.

Araba dipotšišo

- Barutwana ga se ba swanela go dira se ka kgopolo. Ba swanetše go hwetša dikarabo ka go lebelela sengwalwa.

Lebelelang dikarabo mmogo

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 10

LETL
110
15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kwešišo

Bala kanegelo ya *Toro ya Siphō*.

1. Toro ya Siphō e be e...
☐ thabisa ☐ makatša ☐ tšhoša

2. Siphō a baditše Koko gore ba swanetše go...
☐ lebelela thelebišene
☐ nyaka mmame wa gagwe
☐ bolela ka tōro

3. Mosadi wa mo thelebišening e be ele... wa Siphō.
☐ koko ☐ mma ☐ sesi wa rakgala

4. Ngwala dinomoro ga beakanya ditiragalo ka tutalano.
☐ Mosadi o be a nyaka buti wa gagwe.
☐ Siphō le Koko ba kopane le mosadi yō.
☐ Koko a founetše nomoro ya thelebišene.
☐ Siphō le Koko ba bogetše thelebišeni mmogo.

5. Ke nagana gore Siphō o ikwele a... le...
 ge a kopana le Duduzile, ka lebaka la
 gare...

110 • BEKE 6 • LABONE

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa B le C

- Balang kanegelo gape, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera
- Moruti o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRWA

Diragatša

Diragatša

- Dihlopha di šielana go diragatša koša ye ba e tlwaeditšego yona.
- Kgetha sehlopha sa boitshepo se diragatše pele.

Lekanyetša

- Reta sehlophana se sengwe le se sengwe.
- Reta mootledi wa sehlopha se sengwe le se sengwe.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

LABOHLANO

BOMOLOMO

Lebelela ngwedi

Ngwedi o bonagatša seetša sa letšatši. Karolo ya Ngwedi ye re e bonago e ya ka gore Ngwedi o rarela lefase kae.

Ge gona le **ngwedi wa go tla** re kgona go bona ngwedi o feletše ka lebaka la gore Lefase le magareng ga Letšatši le Ngwedi.

Ge re bona **ngwedi o mofsa** gora gore ngwedi o magareng ga Lefase le Letšatši. Seetša sa letšatši se ka thoko ga Ngwedi se se lebilego go tloga go Lefase, gore re se bone.

Mo gare ga Ngwedi wa go tla le Ngwedi o mofsa re kgona go bona ngwedi

gannyane, gomme ra bona ngwedi wo mogolo ge ngwedi o tla gape.

Ka Bobedi Bolela se o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba mmalwa go abelana le phapoše ka moka. Ngwala godimo ga tšhate ya TNI.
- Ahlaahla o fe tshedimošo ka botlalo.

LETL
105
15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ngwala o thale se o se hweditšego

Ngwala o thale se o se hweditšego

- Ngwala selo se tee seo o ithutilego sona.
- Thala seswantsho.

LETL
111
15 mets

DITLHAKA

Biletša mantšu

Biletša mantšu

- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe ka go kwagala le go nanya.
- Bušetša gatee fela.

Ngwala

- Efa barutwana nako ya go ngwala lentšu le lengwe le le lengwe.
- Ba swanetše go šomiša mongwalo wa bona o mokaone.

Lekola o phošolle

- Ngwalela barutwana mantšu letlapeng gore ba kgone go swaya.

LETL
112
15 mets

TEKOLO 2 YA GO NGWALA

Ditaba tša ka

Bonoši

- Botša barutwana gore se ke tekolo ebile e tlo swayiwa.
- Sa mathomo nagana ka se o tlo se ngwalago.
- Ba gopotše go:
 - Ngwala ditemana tše pedi bonnyane bja mafoko a mararo e nngwe le e nngwe.
 - Ngwala dikakanyo tša go kgahliša.
 - Lebelela mongwalo pele ba tliša dipuku.

Go swaya:
Lebelela
letl 154
Meputso: 5

LETL
113
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Copotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

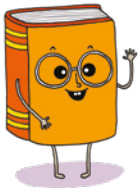
Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo wa Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa D le E

- Balang kanegelo gape, le balele godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le go fa dipoelo

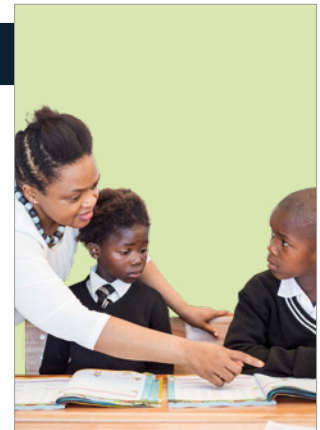
Bala

- Ka Bobedi, barutwana ba balelana sengwalwa sa bona sa Go Ngwala o Nnoši.
- Botša mogwera se o se ratago ka sengwalwa sa gagwe.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang puku ya mešongwana ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

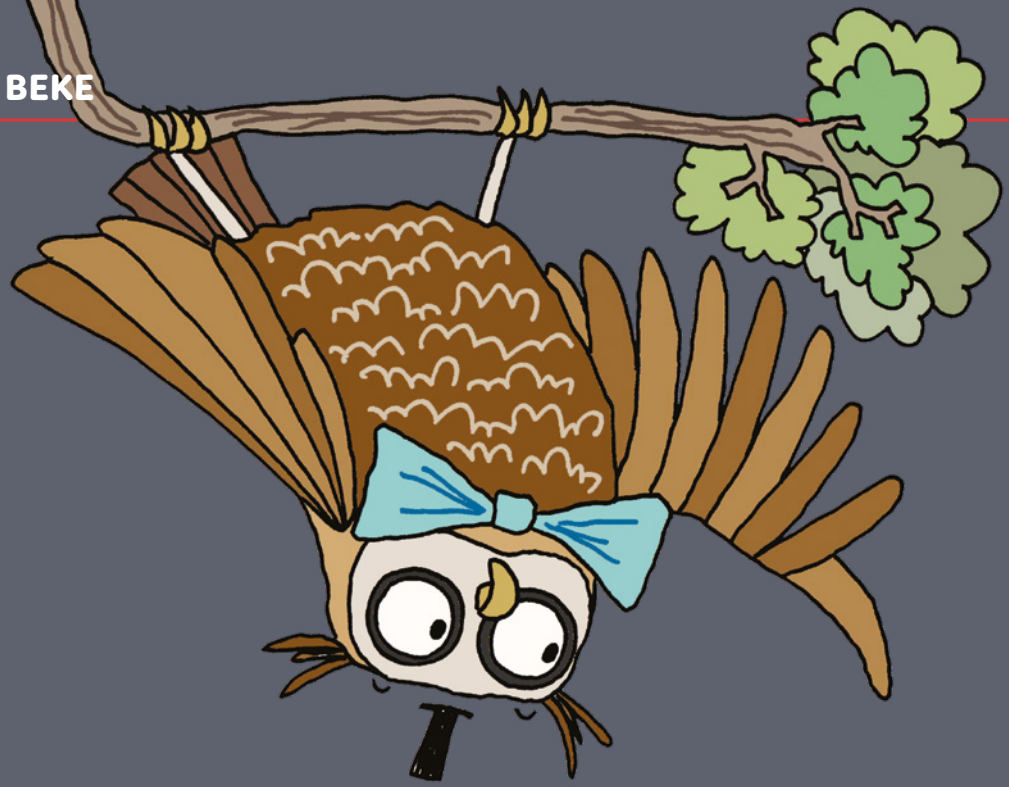
- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

Diphoofolo tša bošego

Mo dibekeng tše tše pedi tša go latela mešongwana e tsepelela go diphoofolo, dinonyana le diphedi tše dingwe tša bošego. Dikanegelo tša go Balelwa Godimo le Go Bala Mmogo di tsepelela go nonwane ka ga maribiši. Go Tsebo ya Go Thoma, barutwana ba hlopa le go swantšha diphedi tša go fapana, ba lebeletše phapantšho ya diphedi tša go fapana.

Medumo le Ditlhaka: re ithuta ka: **ntl** le **nkg**. Mošomo wa Labohlano ke wa Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako.

Bekeng ye, dira Tekolo ya Semmušo ka Tsebo ya Go Thoma, Thuto ya Boitšhidullo, Go Ngwala, Bokgabo bja Go Diragatša, Go Theeletša le Go Bolela (Lebelela lenaneo la Tekolo ya Semmušo go letlakala 3).

BITIO

Funda Wande
Beke 7

Sepedi

5 METS

LEBELELA BITIO

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

leribiši

tsoma

phošo

raka

motse

Setiripi sa lefoko

Kgale kgale, go be gona le mokgekolo yo mongwe yoo a bego a fihlile mafelong a bophelo bja gagwe. O be a bile le bophelo bja lethabo.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

1 Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 136

2 Mongwalo 1

Pp Gg

3 Mongwalo 2 Ntladi o rata go ntlema dieta efela go ntle molla ke bothata.

4 Mongwalo 3 mankgagane, magotlo, maribiši, ditau, mapogo

5 DBE Leleme la Gae Letlakala 74

6 DBE Leleme la Gae Letlakala 75

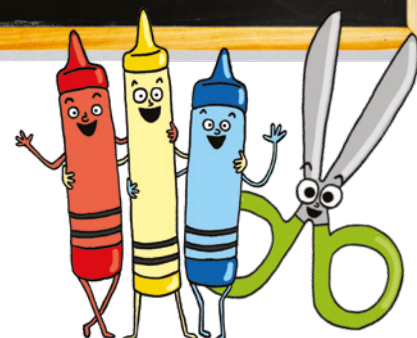
7 DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 62

8 Pukuntšu

leribiši tsoma phošo raka motse

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Dikherayone le matlakala a Bokgabo bja Go Bonwa
- Didirišwa tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo
- Dikarata-mantšu tša tekolo ya Thuto ya Boitšhidullo: go kitima, go taboga, go dula, go sepela, go ema
- Mmino wa dithuto tša Bokgabo bja Go Diragatša, mohlala
 - *Peter and the Wolf* by Sergei Prokofiev
 - *Carnival of the Animals* by Camille Saint-Saens
 - *The Lion King* 'The circle of life'
 - African folk music

Kanegelo ya leribiši

Kgale kgale, motseng wa kgole kgole, go be go na le mokgelolo yo mongwe yo a bego a fihlile mafelelong a bophelo bja gagwe. O be a bile le bophelo bja **lethabo**. O be a netefaditše gore bana ba gagwe ba phetše gabotse ebile ba thabile. O be a kgahlwa ke bobotse bja lefase, ebile a phetše bophelo bja gagwe ka botlalo.

Ka mengwaga ye 95, o be a lapile ebile a itokišetša go sepela lefaseng. O boditše leloko la gagwe ka moka gore o a ba rata, le gore o ya go robala, ke moka a ya malaong.

O ile a patlama malaong a nagana ka bophelo bja gagwe. O naganne ka dilo ka moka tše a di bonego, le batho ka moka ba a ba tsebago. O naganne ka bana ba gagwe le ditlogolo le ditlogolwana. O be a na le **dikgopolo** tše dintši tša lethabo.

“Go na le selo se tee seo nka ratago go se kwa pele ke laela lefase,” a nagana, “seo ke go kwa mokgotši wa ka wa kgale leribiši a lla la mafelelo. E bile mokgotse wa potego mengwaga ye mentši, a raka magotlo ebile a ntsebiša gore dilo ka moka kgaufsi le nna di na le khutšo.”

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

lethabo – lethabo le legolo kudu

dikgopolo – dilo tšeo o di gopolago tša kgale

Na o nagana gore mokgekolo o bile le bophelo bja lethabo?

Ke ka lebaka la eng a be a rata leribiši?

Leribiši leo le bego le dutše godimo ga lekala la mohlare ka ntle ga ngwako wa gagwe la araba tumo ya gagwe **semeetseng** la goeleta la re “Woo, woo! Woo, woo!”

Mokgekolo o ile a kwa modumo wa leribiši, a myemyela, a laela lefase. Leribiši le ile la fofa go swara magotlo ka lebaka la gore seo ke mošomo wa lona mo lefaseng.

Mesong ya go latela, morwa wa mokgekolo a ikwa a nyamile ka ge mma’gwe a hlokošetše. O be a rata mma’gwe kudu. E be e se mošemane, efela o be a tseba gore o tlo mo hlologela.

O be a nagana ka letšatši la mafelelo le a bego a na le yena. O be a gopola gore ka morago ga gore mma’gwe a ye malaong o kwele leribiši le goeletša. A thoma go **sola** leribiši ka lehu la mma’gwe. O o thomile go nagana gore ge nkabe leribiši le se ke la goeleta ka ntle ga ngwako, mma’gwe nkabe a sa phela. Ge a le gare a nagana ka se gantši o ile a se kgolwa.

Morwa o ile a botša baagišane gore ba rake maribiši. O ba boditše gore ge nkabe a ile a raka leribiši, mma’gwe nkabe a sa phela.

Baagišane ba be ba tseba gore mma’gwe o hlokošetše, bjale ba mo kgolwa. Ba ile ba raka maribiši ka moka motseng. Maribiši a ile a fofa a tšhaba motseng a thoma go tsoma magotlo mafelong a mangwe.

Magotlo a mannyane a ile a tšwa ka meleteng ye a bego a khutetše maribiši ka go yona a tšhaba. Magotlo a ile a thoma go ja dijo ka moka motseng. A ile a gola a nona a thoma go tswala magotlwana a mantši.

Dinoga di ile tša bona gore motseng gona le magotlo a mantši a go nona, bjale tša tla go ja magotlo.

Le lehono, moo batho ba rakago maribiši, go ba le magotlo a mantši go ja dijo tša bona. Ebile gona le dinoga tše dintši tša go tla go ja magotlo.

semeetseng – ka pela/ka bjako

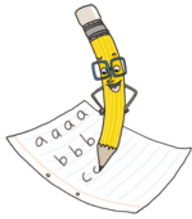
sola – gore ke phošo ya selo/motho yo mongwe

Na kgopolo ya gagwe ka leribiši e be ele ya nnete? Mma’gwe o hlokošetše ka lebaka la gore o be a tšofetše, e sego ka lebaka la gore leribiši le mmeditše.

Ke ka lebaka la eng magotlo a ile a tšwa a tšhaba?

Ke ka lebaka la eng dinoga di tšwele?

Na maribiši a be a šireletša motse bjang?

MONGWALO

Mongwalo

Paterone le ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala paterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipoele ka diboego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

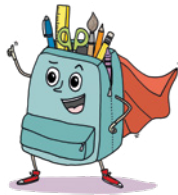
Lefoko

- Barutwana ba kopolla lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).
- Ba bala palo ya ditlhaka tše ba di ngwadilego.
- Ba feleletša go kopolla lefoko.

Lekola tshekamo

- Ka phentshele ya mmala, barutwana ba katološa methaladi ya ditlhaka fase.
- Na ditlhaka di rapamile ka mokgwa wa go swana?

LET
124
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoele.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešongwana ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala ga mathomo ga sehlopa A le B

- Tsebiša/hlofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Seswantšho sa sephedi sa bošego

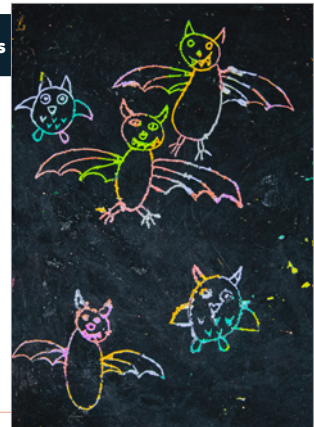
30 mets

Ahlaahla

- Lebelela diboego tša diphedi tša bošego ka go mošongwana wa Tsebo ya Go Thoma.
- Ahlaahla ka diphoofolo tša bošego gape/goba o lebelele diswantšho.

Ditokišetšo

- Šomiša dikherayone tša makhura go thiba letlakala la bokgabo ka leyara ya dikherayone tša mebala ya mehutahuta. Go se ke gwa ba le dikgoba mo dikherayoneng.
- Thoma go thiba leyara ka kherayone ye ntsho.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 min

Mošongwana wo o latelago o tlo lekolwa mo bekeng ye ebile o swanetšwe go akaretšwa go mešongwana ye e letelago:

- **Tlwaetšo ya sekgoba.** Latela ditaelo tša go bolelwa:
 - Sepela dikgato tše 6 o eya pele, tše 10 o e ya morago le tše 3 o e ya go la ngele. Ema
 - Sepela ka mathoko o fapanya maoto.
 - Taboga ga 6 ka leoto le tee gomme ka le lengwe taboga ga 9.
- **Go šomiša dikwi:** Araba ka go diragatša mantšu a dikaratana – kitima, taboga, tshela, dula, sepela, ema.

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana ye mene go tšwa go letlakala 19 la beke.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

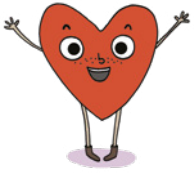
Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošongwana wa phapoši ka moka Ralokang papadi ya go swana le go swarana, go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

- Barutwana ba dula gabotse ka go iketla ba tswalela mahlo.
- Ba theeletša ka hloko go medumo ye ba ekwago kgaufsi le bona.
- Ba bula mahlo ba botšana gore ba kwele medumo ya mohuta mang.
- Bolelang ka moo medumo e kwagalago bošego, ka dinako tše dingwe e kwagala e le godimo bošego ka lebaka la gore ga go na le lešata la batho ebile dikoloi ga se tše ntši bj.bj.

15 mets

TEKOLO 2 YA TSEBO YA GO THOMA

Tše dingwe ka diphedi tša bošego

Botša barutwana gore wo ke mošongwana wa tekolo

Kgokaganya le thuto ya maabane

- Gopotša barutwana ka seo ba ithutilego sona ka diphedi tša bošego.

Dira mošongwana

- Lebelela diswantšho o bale mantšu.
- Thala mothladi go tloga go lentšu go ya go sephedi sa maleba. Sephedi se ka ba le mantšu a go feta le tee gape maina a mangwe a hlaloša diphedi tša go feta se setee.

Go swaya:
Lebelela
letl 158
Meputso: 10

LETL
125

15 mets

DITLHAKA

Kgetha lentšu la maleba

Go itlwaetša medumo

- Ka lebelo, bontšha dikaratana tša ditlhaka tseo barutwana ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya ditlhaka.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlopha.

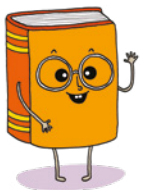
Dira Mošongwana

- Sepela sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lebelela/swaya mošongwana

LETL
126

15 mets

GO BALA

Go bopa mafoko

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letlakala 191).

Go Bala Mmogo

- Na o ka hwetša mantšu a go re botša gore kanegelo ye e diragetše mengwageng ye mentši ya go feta (*kgale kgale*)
- Na sekafoke se o se kwa kae gantši? (*mathomong a dikanegelo*)

Botšiša dipotšišo gomme o ripe mantšu/dihlopha tša mantšu

- **Neng?** Kgale kgale
- **Mang?** Mokgekolo
- **O dirile eng?** o be a fihlile
- **Kae?** mafelelong
- **A eng?** a bophelo bja gagwe
- **o bile le eng?** le bophelo
- **Bja mohuta mang?** bja lethabo

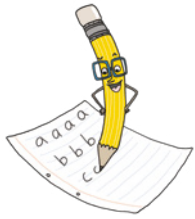
Hlakahlakantšha mantšu o hlame lefoko gabotse

Kgorametša lefoko go PMM letlakala 127.

LETL
191

15 mets

GO NGWALA MMOGO

Matseno

- Kgetha sephedi se tee seo phapoši e ithutilego ka sona.

Bontšha foreime ya go ngwala

- Hlogo: Leina la phoofolo.
- Temana 1: Mafoko a 2 goba a go feta ka ponagalo.
- Temana 2: mafoko a 2 goba a go feta ka mokgwa wo e sepelago ka gona.
- Temana 3: mafoko a 2 goba a go feta ka dijo le ka moo e di hwetšago ka gona.

Ditemana ka diphedi tša bošego

15 mets

Akanya

- Mantšu a go hlalosa ye nngwe le ye nngwe ya diphapantšho.
- Dira lenaneo la tlotlontšu, mohlala. dijo, setsongwa, bošego, e lebelelega, bogolo, e sepela bjang.

Go Ngwala Mmogo

- Šomiša mongwalo wa go nepagala le dikakanyo tša barutwana.

Hlogo: Leina la phoofolo

(E lebelelega bjang)

(E sepela bjang)

(E ja eng le gore e hwetša dijo bjang)

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

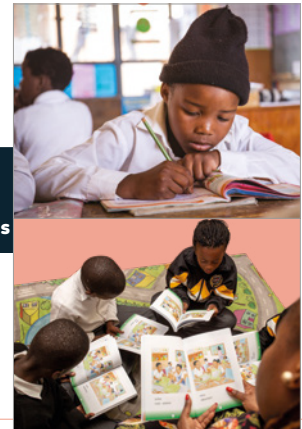
- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha C le D

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši o botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Feleletša ditokišetšo

- Barutwana ba feleletša ka go dira leyara e koto e ntsho godimo ga dikherayone tša mebalabala.

Hlama

- Barutwana ba šomiša phentshele go thala seswantšho sa sephedi sa bošego godimo ga letlakala le le ntsho.

Seswantšho sa sephedi sa bošego

30 mets

- Ba šomiša phatana ya ntlha go kgwarinya kherayone e ntsho go dira gore mmala o bonagale godimo ga lleyara ya mebalabala.
- Ba tlaleletša ka dilo tše dingwe ge go kgonega.

Bontšha

Go Itekola

- Feleletša rupuriki ka gare ga PMM letlakala 127.

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tlwaetšo ya sekgoba le go šomiša bokgoni bja dikwi

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.

Lekola Sehlopha 1

Tlwaetšo ya sekgoba:

- Latela ditaelo tša go boletlwa.
 - Sepela dikgato tše 6 o e ya pele, tše 10 o e ya morago le tše 3 o e ya go la ngele. Ema.

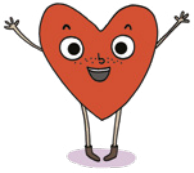
- Sepela ka mathoko o fapanya maoto.
- Taboga ga 6 ka leoto le tee gomme ka le lengwe taboga ga 9.
- **Go šomiša dikwi:** Araba ka go diragatša ga dikarathamantšu – kitima, taboga, tshela, dula, sepela, ema.

Khutšang

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

LABORARO

THUTAPHELO

Ke nagana, ke ikwa ...

15 mets

Potšišo

- Na ke ikwa bjang ge ke bolokegile bošego ka ngwakong? Ka lebaka la eng?

Ka Bobedi

- Ahlaahlang potšišo.

Abelanang

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (efa yo mongwe le yo mongwe sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA

Maribiši

Dira tšhate ya TNI ka ga maribiši

- Feleletša seo re se Tsebago, seo re Nyakago go se tseba le seo re lthutilego sona ka diripa.
- Tlogela tšhate letlapeng go e feleletša ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho gomme o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša karabo bjang ka gae?
- Barutwana ba tliša dikarabo ka Labohlano. **Ba lemoše gore ba tlo lekolwa ka dikarabo tša bona ka Labohlano.**

LETL
128

15 mets

DITLHAKA

NKG nkg

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

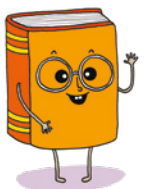
Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL
129

15 mets

GO BALA

Kanegelo ya leribiši

Go Bala Mmogo

- Balela barutwana matlakala a mararo a mathomo a kanegelo ya Leribiši o be o bale bona.

Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, fanang sebaka, yo mongwe le yo mongwe o bala letlakala le tee.

Go Bala o Nnoši

- Barutwana ba bala matlakala a mathomo a mararo a kanegelo ka go hwenahwena.

LETL
116-118

15 mets

TEKOLO 3 YA GO NGWALA

Sekaseka mongwalo wa go Ngwalwa Mmogo wa Labobedi

- Hlogo
- Ditemana tše tharo tša dikakanyo tša go fapana

Go swaya:
Lebelela
letl 154
Meputso: 10

Akanya tlotlontšu ka diphedi tša bošego (thala go mongwalo wa Tsebo Ya go Thoma, mongwalo wa Go Bala Mmogo le tsebo ka kakaretšo).

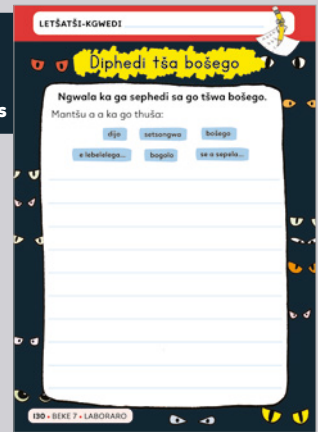
Diphedi tša bošego

- Sebopego, dijo, le ka mo e di hwetšago, e sepela bjang.

Ngwala

- Botša barutwana gore mongwalo wo o tlo lekolwa.
- Barutwana ba kgetha sephedi sa go fapana go mongwalo wo o šomišitšwego wa go Ngwala Mmogo.
- Feleletša mongwalo mothalading.

LETL
130
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets
+
30 mets

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba emiša go bala mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, balelang godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera ba bona.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Lokiša

- Kgetha sedirišwa sa mmimo seo se ka emelago diphoofolo ge di sepela.

Ahlaahla

- Botša barutwana gore mmimo o kgona go hlama diswantšho ka mogopolong, mohlala; mmimo wa go llela godimo o ka go dira gore o nagane ka ditau di rora, mmimo wa lebelo o ka go dira gore o nagane ka dipere di kata.

Itirele o be o hlošhe

30 min

Theeletša

- Ralokela barutwana mmimo wo o kgethilwego.
- Ka bobedi, bolelang ka phoofolo yeo ba naganago gore ke yona. Abelana dikakanyo le barutwana.

Šikinyega

- Raloka mmimo gape o laele barutwana go šikinyega go ya ka moretheto wa mmimo.

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tlwaetšo ya sekgoba le bokgoni bja dikwi

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.

Lekola Sehlopha 2

Tlwaetšo ya sekgoba:

- Latela ditaelo tša molomo:
 - Sepela dikgato tše 6 o e ya pele, dikgato tše 10 o e ya morago le tše 3 o e ya go la ngele. Ema.

- Sepela ka mathoko o fapanya maoto.
- Taboga ga 6 ka leoto le tee gomme ka le lengwe taboga ga 9.

Go šomiša dikwi:

- Araba ka go diragatša dikarathamantšu – kitima, taboga, tshela, sepela, dula, ema.

Khutšang

30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**

Molodi wa: **Bošego** (The English words go with Incy wincy spider)

Dinaledi di a phadima leratadimeng
(*Phaphasediša menwana*)
Maribiši a phethola maphego a re "whoo-
whoo" (*Phurulla matsogo*)
Bomankgagane ba fofa moyeng
(*fapanya matsogo moyeng*)
Dikatse di a taboga le go tsoma (*taboga*)

Dinkwe di namela mehlare (*go itiriša okare o
namela mohlare*)
Dinoko di kitimela go kgabaganya bjang
(*Go kitima lefelong le tee*)
Diphiri di a sega le go gobola (*gobola*)
Bjale nna ke patlama malaong ka robala
(*bea matsogo lehlakoreng la hloga*)

O ka šomiša sereto se goba morumokwano o mongwe wa go tsebega ka tekolo ya Bokgabo bja go Diragatša ka Beke 8, bjale netefatša gore barutwana ba itlwaetša se ga mmalwa mo matšatšing a go latela.

TSEBO YA GO THOMA**Tsebo ya Pele**

- Ahlaahlang ka polase le diphoofole tša go ruiwa tše barutwana ba di tsebago.

Bala letlakala

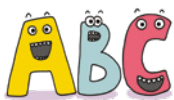
- Na diswantšho di bontšha eng?
- Na o bona diphedi tše dife?

Mosegare goba Bošego?**Dira mošongwana**

- Tswalanya diswantšho tša diphoofole le diswantšho tša diphoofole tša mosegare le bošego.

Sekaseka

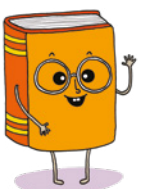
- Ka dihlopha lekolang dikarabo.

LETL 131**15 mets****DITLHAKA****Ngwala mafoko a gago****Go itlwaetša modumo**

- Ka lebelo, bontšha dikarata tša ditlhaka tšeo barutwana ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela modumo ya dikarateng.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlopha.

Barutwana ba dira mošongwana

- Sepela sepela ka phapošing o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana**LETL 132****15 mets****GO BALA****Tlotlontšu le polelo****15 mets****Dikaratamantšu**

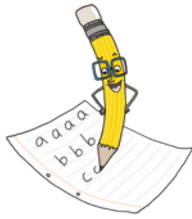
- Laetša o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Nyaka o šupe mantšu ka gare ga PMM.
- Bea dikaratamantšu mo lebotong la mantšu gomme le di bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko go PMM letlakala 127.

- Thala sediko go mantšu a go re botša kudu ka mokgekolo. (*kudu; tšofala*) Na lentšu le o le bitša eng? (*lehlaodi/mantšu a go hlalosa*)
- Na ke mantšu afe gape ao o ka a šomišago go mo hlalosa? (*wa kgale, yo mogolo, yo mogolo kudu bj.bj.*)
- Mo go lefoko la bobedi, ka ntle le go šomiša "go thaba kudu" nagana ka malatodi (*go nyama, bodutu, go se iketle*)

GO NGWALA

Go kaonafatša mongwalo wa rena

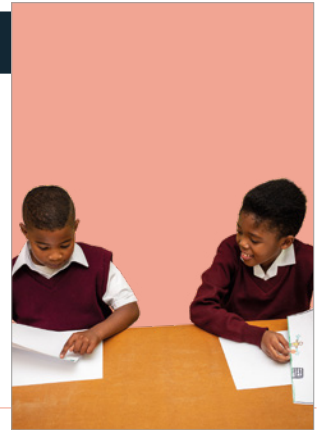
15 mets

Ahlaahla Go Ngwala Mmogo

- Bala lefoko go tšwa go Go Ngwala Mmogo ga Labobedi.
- Kgetha lentšu go lefoko o bontšhe gore o ka le fetola bjang ka lehlalošetša-gotee la go kgahliša (mohlala, *kitima* e ka ba *sobelela*, *kata*, *hlasela* bj.bj.).

Ka Bobedi: Bala, o lekole gomme o kaonafatše

- Barutwana ba balela bagwera lefoko go tšwa go mongwalo wa bona wa maabane.
- Lekola mopeleto le maswaodikga a lefoko mmogo.
- Na o ka dira gore lefoko la gago le kgahliše ka go šomiša lehlalošetšagotee la lentšu le tee?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo ofe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

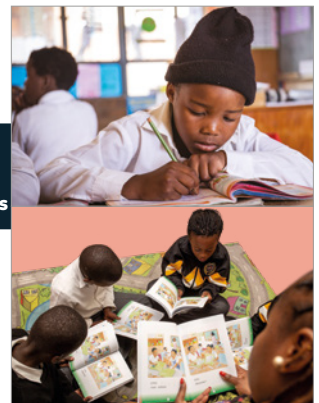
- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa B le C

- Balang kanegelo gape mmogo, balelang godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

TEKOLO 1 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

30 mets

Šikinyega go mmimo

Matseno

- Gopotša barutwana ka mmimo wo ba o theeditšego letšatši la go feta.
- Ba kgopele gore ba bolele ka moo ba bego ba šikinyega go ya ka mmimo.

Lokiša

- Raloka mmimo o mongwe wa go fapana o kgopele barutwana go naganaga ka phoofolo ye ba naganago ka yona.

Diragatša

- Barutwana ba šikinyega go ya ka mmimo, ba diragatša bjalo ka phoofolo yeo ba e kgethilego.
- Ba swanetše goba le mehuta ye mentši ya mesepelo.
- Lebelela o ngwale dintlha ka ditiragatšo tša bonoši.

Go swaya:
Lebelela
letl 160
Meputso: 5

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

30 mets

Tlwaetšo ya sekgoba le bokgoni bja dikwi

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.

Lekola Sehlopha 3

Tlwaetšo ya sekgoba:

- Latela ditaelo tša go bolelwa:
 - Sepela dikgato tše 6 o e ya pele, tše 10 o e ya morago le tše 3 o e ya go la ngele. Ema.

- Sepela ka mathoko o fapanya maoto.
- Taboga ga 6 ka leoto le tee gomme ka le lengwe taboga ga 9.
- Go šomiša dikwi:** Araba go ditiragatšo tša dikaritamantšu – kitima, tshela, taboga, dula, sepela, ema.

Khutšang

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

LABOHLANO

TEKOLO 2 YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Maribiši

Go na le mehuta e 12 ya maribiši mo Afrika Borwa. Le legologolo le bitšwa Leribiši la Lenong gomme le lennyane le bitšwa Leribiši la Scops.

Maribiši a thuša batho ka go tsoma le go ja magotlo le diphedi tše dingwe tše nnyane tša go ja dibjwalo le dijo tša go beiwa. Magotlo a ka dira gore batho ba lwale ka go tliša ditwatši goba matsetse ao a rwalelago malwetši ka malapeng goba go loma batho. Dinoga le tšona di tla ka malapeng go nyaka magotlo. Bjalo, maribiši a dira gore dinoga di se batamele kgaufsi le malapa.

Go swaya:
Lebelela
letl 150
Meputso: 5

Bitša dihlopha tše e ka bago tša barutwana ba tshela.

- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o go botša selo se tee ka maribiši.
- Tšwela pele ka tekolo ka thutwana ya go latela.
- Barutwana ba bangwe ba ngwala dikarabo go PMM letlakala 133

LETL

128

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Maribiši

Tšwela pele ka Tekolo 2 ya go Theeletša le Go Bolela 2

Barutwana ba a ngwala ebile ba a thala

- Ngwala o thale ka se o se hweditšego.
- Thala seswantšho.

LETL

133

15 mets

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go beelwa Nako

Go Bala mantšu ka Bobedi

- Morutwana o balela mogwera motsotso o 1.
- Morutiši o lebelela nako.
- Thala sediko go lentšu la mafelelo leo le badilwego gomme mogwera a bale mantšu a go se balwe gabotse.
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o fiwa dibaka tše 3.

Bala mantšu

- Kgetha maitekelo a makaone. Ntšha mantšu ao a se go a balwa gabotse.
- Barutwana ba ngwala meputso ya bona e mekaone.
- Gopotša barutwana gore ba ka kgona go bala mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

LETL

134

15 mets

GO NGWALA

Ditaba tša ka

Ka Bobedi

- Abelana dikakanyo ka seo o tlo se ngwalago.

Bonoši

- Ngwala ditemana tše pedi tša *bonnyane* bja mafoko ao e kabago a mararo.

LETL

135

15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša Mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go hlama ditlhaka tša go lekalekana ka go se kgaotše, go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

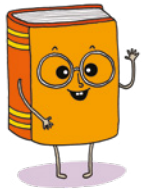
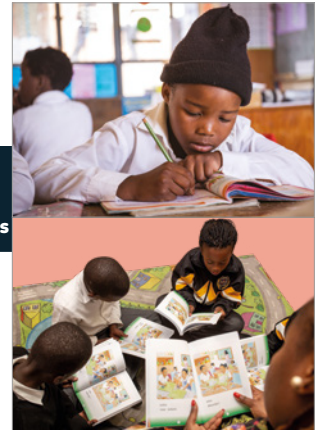
Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopa D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, balelang godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le dipoela

Go Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.

Swaya Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang mešongwana ya ka gare ga Puku ya mešongwana ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

15 mets

TEKOLO 1 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tlwaetšo ya sekgoba le bokgoni bja dikwi

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.

Lekola sehlopha 4

Tlwaetšo ya sekgoba:

- Latela ditaelo tša go bolelwa:
 - Sepela dikgato tše 6 o e ya pele, tše 10 o e ya morago le tše tharo o e ya go la ngele. Ema.

- Sepela ka mathoko o fapanya maoto.
- Taboga ga 6 ka leoto le tee gomme ka le lengwe taboga ga 9.
- **Go šomiša dikwi:**
Araba go ditiragatšo tša dikaratamantšu – kitima, taboga, tshela, dula, sepela, ema

Khutšang

30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

Diphoofolo tša bošego

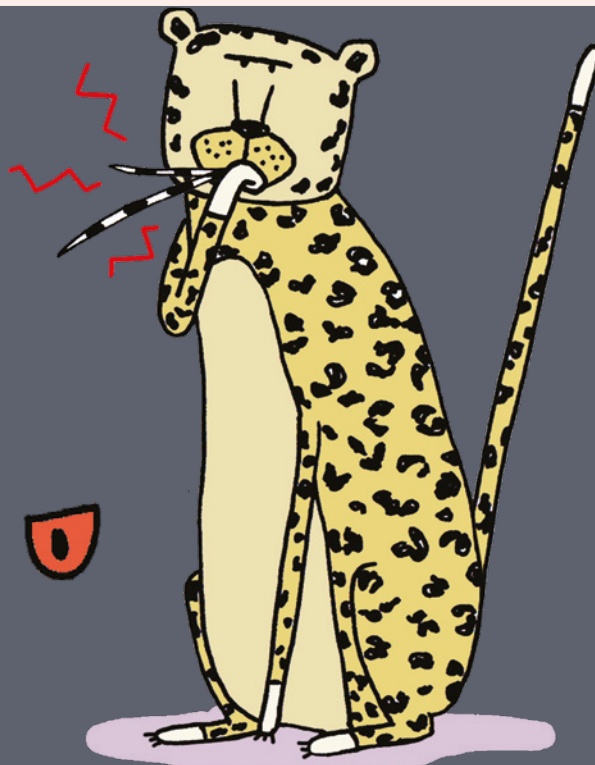
Mo bekeng ye re tsepelela go diphoofolo tša Bošego. Mongwalo wa Mabokgoni a Bophelo le mešongwana e tsepelela go diphedi tša go kgona go bona bošego le gore go direga eng mo mahlong a rena ge re le go seetša.

Kanegelo ya go Balelwa Godimo ke nonwane ye nngwe ka ga sephedi sa bošego- ka nako ye “nonwane ya sebopiwa” e ka ga ka fao noko e humanego meetlwa ka gona. Se ke mmotlolo wa mešongwana ya go Ngwalwa Mmogo le Go Šoma o Nnoši. Barutwana ba šoma ka dithoma le ditswalela kanegelo ya setšo go swana le “Kgale kgale...” le “Mafelelong...”.

Barutwana ba tšwela pele ka lefoko le mošongwana wa mantšu ba lebeletše sengwalwa sa Go Ngwalwa Mmogo ka dibeke tše pedi.

Medumo le Ditlhaka: gopola gore ye ke beke ya **tekolo** ya ditlhaka ebile re ithuta ka ditlhaka tše: **ntlw** le **nkw**. Ka Labohlano re dira mošongwana wa Piletšo. Mantšu a Piletšo ke: **pšhatlegile, iphsina, ngwaga, dienywa, ntlokgethwa**

Mo bekeng ye, dira tekolo ya Semmušo ya Go Bala le Kwešišo, Bokgabo bja Go Bonwa, Ditlhaka, Thuto ya Boitšhidullo le Tsebo ya Go Thoma (lebelela lenaneo la Tekolo ya Semmušo go letlakala 3.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

phela

raka

motse

tsoma

dinoga

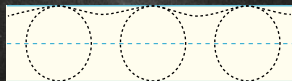
Setiripi sa lefoko

Ke ka lebaka leo, ge batho ba raka maribiši go eba le magotlo a mantši a go ja dijo tša bona. Ebile go ba le dinoga tše ntši tša go tla go ja magotlo.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

1 Go Bala ka Bobedi PMM Letlakala 152

2 Mongwalo 1

Oo Jj

3 Mongwalo 2 Lebo o bone mkgaditswane ka gare ga ntlwana ya malome.

4 Mongwalo 3 [inonwane, diphedi tša bošego, meetlwa, sethokgwa, mosegare

5 DBE Leleme la Gae Letlakala 77

6 DBE Leleme la Gae Letlakala 79

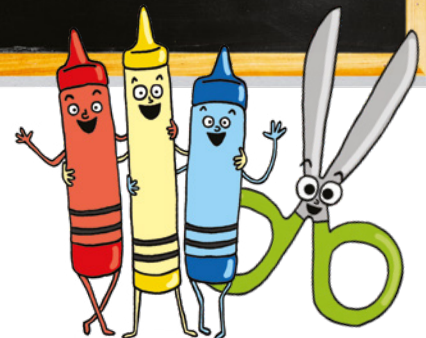
7 DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 64

8 Pukuntšu

phela raka motse tsoma dinoga

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Letsopa/polasitiki/hlama; pente ye tšhweu le ye ntsho; mahlokwa a mankgwari/mahlokwana le diphatana tše sesane tša Bokgabo bja Go Bonwa
- Didirišwa tša go nyakega ka mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhudullo

Ka fao dinoko di humanego meetlwa ka gona

Kgale kgale, ge lefase e sa le le lennyane, dinoko di be di se na le **meetlwa**. Di be di na le mokgopa wa go thelela o moso, le manala a matelele a bogale. Tau, phiri le ntšhu di ile tša kitimiša noko ka lebaka la gore di be di nyaka go lalela ka yona mantšibua.

Noko ya batho! E be e leka go ja bošego gomme e khuta mosegare, efela diphedi tše dingwe di be di e kitimiša.

Mantšibua a mangwe, tau ya tla e **itshepelela** lešokeng. E ile ya bona noko gomme ya re, "Ah, Dilalelo!" Noko e be e tletše ka letšhogo. E ile ya **epa** mo fase ka manala a yona a bogale, gomme ya tsena ka fase ga sehlwa.

Tau e be e tšwafa go mo latela, efela ge noko e e tšwa ka fase ga mehlare ya go hlaba, meetlwa ye metelele e metšhweu e be e mo hlabile mo letlalong la gagwe le boleta. "Jo!" ya goeletša. "Sehlwa se se **ntšhireletša** ka meetlwa ye e metelele!" Efela e ile ya tlela ke kakanyo ya botse.

E ile ya thokga dikala tša meetlwa ka sethokgweng ya di bea mo mokokotlong ya yona. Ya ya go dula lešokeng la go bulega go bona gore ke phoofolo efe ye e ka lekago go mo swara.

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

Na ke kanegelo ya mohuta mang ya go thoma ka "kgale kgale"

meetlwa – diphata tša go hlaba mokokotlong wa noko

itshepelela – go sepela gannyane

epa – go epa fase

itšhireletša – go bolokega

Na o nagana gore kakanyo ya noko e be ele eng?

Ge leribiši le **fofa** le etla ka lebelo go tšwa leratadimeng go swara noko, noko e ile ya phuthagana bjalo ka kgwele. Molomo wa leribiši le sehuba sa lona sa boleta tša wela ka sehlweng ka gare ga meetlwa gomme leribiši la fofa la tšhaba, ka lebaka la gore meetlwa e be e le hlabile kudu.

Phiri e tlile e tsatsela ka gare ga bjang, e nyaka dijo, "Mmm, noko ya go dumiša!" ya realo. Efela ge e batamela kgaufsi le noko, noko e ile ya phuthagana gomme meetlwa e metelele ya hlaba molomo wa phiri. "Jo!jo!jo! gwa lla phiri e tšhaba.

Letšatši la go latela, Noko ya ya go tšea meetlwa ye bogale ye mešweu. E ile ya bea letsopa mo mokokotlong wa yona gomme ya kgorametša meetlwa. Ge diphoofolo di bona letlalo la yona la go hlaba le bogale tša e katoga ka lebaka la gore di be di tšhaba meetlwa.

Mafelelong, dinoko ka moka tša thoma go gola meetlwa e metelele e bogale mo mekokotlong ya tšona. Di be di itšhireletša go diphoofolo tše di nyakago go di hlasela.

Ke ka lebaka leo lehono dinoko di nago le meetlwa ya go hlaba.

fofa – go tla ka lebelo

Na diphoofolo di ile tša kgona go swara noko?

Na noko e ile ya dira eng sa go latela?

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Ka mo dinoko di humanego meetlwa ka gona

Pele ga Go Bala

- Na ke dikanegelo tša mohuta mang tše di thomago ka “kgale kgale”?
- Bolela maina a dikanegelo tše o di kwelego tša go thoma ka tsela ye.

Go Bala

- Balela kanegelo godimo gomme o botšiše dipotšišo.

Morago ga Go Bala

- Na dinoko di be di lebelelega bjang pele di eba le meetlwa?
- Na noko e ile ya itšhireletša bjang?
- Ke ka lebaka la eng diphoofolo tše dingwe di be di ralokela kgole le yona?
- Na kanegelo ye ke ya nnete? Ka lebaka la eng?

PM LETL
120–121

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Go bona lefsifising

Tsebo ya Pele

- Na ke diphoofolo dife tše o di gopolago tša bošego?

Bala letlakala

- Lebelela diswantšho o balele barutwana o be o bale le bona.

Araba

- Barutwana ba araba dipotšišo mo letlakaleng.

LETL
137

15 mets

DITLHAKA

NTLW ntlw

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

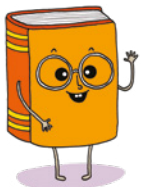
Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL
138

15 mets

GO BALA

Kanegelo ya Leribiši

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona mang mo diswantšhong? Go direga eng?

Balela barutwana kanegelo o be o bale le bona

- Barutwana ba šupa mantšu ka menwana.

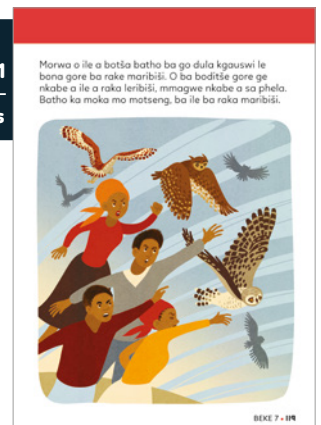
Kwešišo

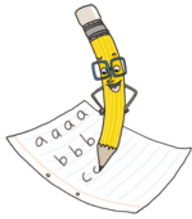
- **Letlakala 119**, šupa mantšu a go re botša gore letlakala le le bolela ka morwa wa mokgekolo.

- **Letlakala 120**, šupa lentšu la go re botša gore ke magotlo a makae ao a bego a dula motseng ge leribiši le sa dula gona.
- **Letlakala 121**, šupa mantšu a go re botša ka dilo tše pedi tšeo magotlo a di dirilego morago ga gore maribiši a sepele.
- Na o ka kgona go hwetša sekafoko sa go re botša lebaka la gore gobaneng magotlo a eja dijo tša batho.

LETL
119–121

15 mets

MONGWALO

Mongwalo

Paterone le ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala paterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipolelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

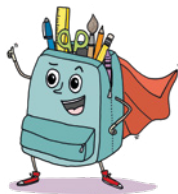
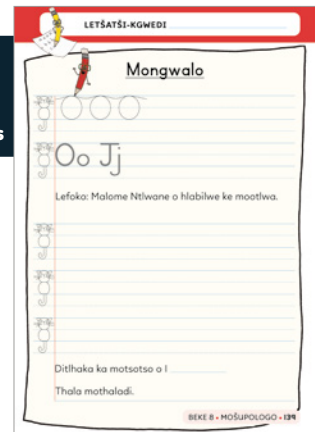
Lefoko

- Barutwana ba kopiša lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako).
- Ba bala nomoro ya ditlhaka tše ba di ngwadilego.
- Ba feleletša go kopolla lefoko.

Lekola go tsepamiša

- Ka pentshele ya mebala, barutwana ba katološa methaladi ya ditlhaka.
- Na ditlhaka di rapamile go swana?

LETL
139
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša Mongwalo o fe dipolelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana go ngwalela ka gare ga methaladi le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets
+
30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 152
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA GO BALA LE KWEŠIŠO

Sehlopha A

- Barutwana ba bala kanegelo ya bona go tšwa go diantholotši tša bona
- Biletša barutwana ka o tee ka o tee go tla go bala gomme o ba theeletše.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a bala motsotso 1–2.
- Botšiša dipotšišo go lekola kwešišo ya bona.

TEKOLO 2 YA BOKGABO BJA GO BONWA KAROLO 1

Dira noko

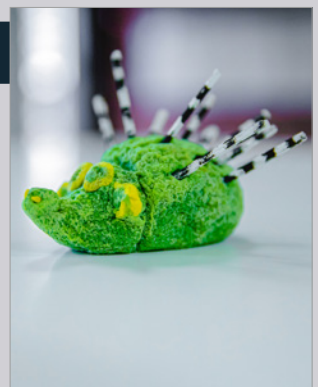
30 min

Ahlaahla

- Na dinoko di lebelelega bjang? Na di na le mmala wa mohuta mang? Na di na le sebopego se se bjang?
- Na di na le eng mo mekokotlong ya tšona?

Hlama

- Barutwana ba dira meetlwa ka mahlokwana a mangkwari goba a go ntšha ditšhila ka menong.
- Ba penta mahlokwana bjalo ka meetlwa ya dinoko.
- Bea gabotse go feleletša ka Labobedi.

Go swaya:
Lebelela
letl 159
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 min

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mebedi go tšwa go letlakala 19 la beke, bjalo ka Tekolo 2 (go raloka dipapadi) e tlo direga ka Laboraro le Labohlano.
- Lokiša didirišwa.
- Arola barutwana ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

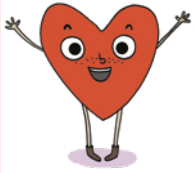
- Bontšha didirišwa o hlaloše mešongwana ya beke.
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Ralokang papadi ya go swana le *Katse le Legotlo* goba papadi ka kgwele go swana le khirikhete, kgwele ya dinao bj.bj.

LABOBEDI

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

15 min

- Barutwana ba dula fase ba fapakantše maoto ebile ba tswaletše mahlo.
- Ba botše gore ba nagane ba dutše kgaufsi le mollo. Ba botše ba nagane ka muši.
- Ka bobedi barutwana ba botšana se ba se “bonego” ka mušing.
- Morutwana o tee goba ba babedi ba abelana le sehlopha.

TSEBO YA GO THOMA

Mahlo

Bala

- Lebelela seswantšho sa leihlo. Bolela maina a dikarolo.

Mošongwana

- Bala ditaelo ka go PMM.
- Ka bobedi, barutwana ba dira dinyakišišo ka letšatši. Ba gopotše gore ba SEKE ba lebelela letšatši thwii ka mahlo a bona.

Araba

- Barutwana ba feleletša dikarabo ka go PMM.

Lekola

- Lekola dikarabo le barutwana.

LETL
140

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Mahlo

Na go direga eng go mahlo seetieng?

1. Lebelela mahlo a magwera wa gago. Na a kgona go bona dikarolo ka moka tša go fapana?
2. Tšwelang ka ntle letšatšing.
3. Magwera a tee: tswalela mahlo a a khupetše ka matsogo a gago. Bolela metsotso e 10 ka gona. Bala mahlo.
4. Bala mahlo a gago gomme o re magwera wa gago a lebelele karolo ye ntšho ya leihlo. Na karolo e ntšho ya leihlo e fetoga bjang seetieng?

Na se se ra gore leihlo le dumela seeti se senti goba se se nyane?

140 • BEKE 8 • LABOBEDI

TEKOLO 1 YA DITLHAKA

Tlatša medumo

LETL
141

15 mets

Biletša medumo

Barutwana ba ngwala medumo ka mapokising ge o ba biletša.

1. thw	3. ngw	5. tlw
2. psh	4. hlw	

Biletša mantšu

1. hlware	3. thutlwa	5. dipshio
2. lengwalo	4. ntlokgethwa	

Go swaya:

Lebelela
letl 151

Meputso: 10

Tšea dipuku go ya go swaya

LETŠATŠI-KGWEDI

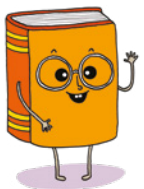
Ngwala ditlhaka

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Ngwala ditlhaka tšeo di tlogetšwego.

 ngwako	 thu a
 are	 okgethwa
 le alo	 di io

BEKE 8 • LABOBEDI • 141

GO BALA

Go bopa mafoko

LETL
193

15 mets

Ripa Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letlakala 193).

Go Bala Mmogo

- Ke ka lebaka la eng go na le difegelwana (,) ka mathoko ka moka a mantšu *moo batho ba rakilego maribiši?*

Botšiša dipotšišo o ripe mantšu/ dihlopha tša mantšu

- **Ka lebaka la eng?** Ke ka lebaka leo
- **Bo mang?** batho
- **Ge ba dira eng?** ge ba raka
- **Eng?** maribiši
- **Go ba le eng?** go ba le magotlo

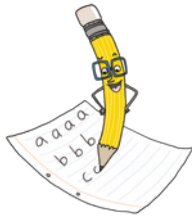
- **A makae?** a mantši
- **A go dira eng?** a go ja
- **Eng?** dijo tša bona
- **Tša mang?** tša bona
- **Ebile go ba le eng?** go ba le dinoga
- **Tše kae?** Tše ntši
- **Tša go dira eng?** tša go ja
- **Eng?** magotlo

Hlakahlakantša mantšu o bope lefoko gabotse

Kgorametša lefoko go PMM letlakala 142.

Ke ka lebaka leo, ge batho ba raka maribiši go e ba le magotlo a mantši a go ja dijo tša bona. Ebile go ba le dinoga tše ntši tša go tla go ja magotlo.

BEKE 8 • 193

GO NGWALA MMOGO**Ngwala nonwane****15 mets****Matseno**

- Ikgopotšeng dinonwane tše pedi ka ga noko le pitsi.

Bontšha foreime ya go ngwala

- Tsepelela go "kgale kgale..." "mafelelong ..."
- "Le ke ka lebaka leo ...".

Akanya

- Na barutwana ba tla ngwala ka sephedi sefe?
- Na ke bothata bja mohuta mang bjo sephedi se ka ba go le bjona?
- Ke tharollo ya mohuta mang yeo ba ka bago le yona go bothata?

Go Ngwala Mmogo

- Ngwala nonwane letlapeng, o šomiša dikakanyo tša barutwana.

Kgale kgale

(Bothata)

(Tharollo)

Mafelelong

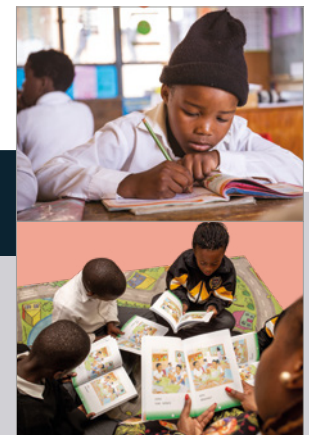
Ke ka lebaka la

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA**Lekola mongwalo**

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

**5 mets
+
30
mets**

Go swaya:
Lebelela
letl 152
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA GO BALA LE KWEŠIŠO**Sehlopha B**

- Barutwana ba bala kanegelo ya bona go tšwa go diantholotši tša bona.
- Biletša barutwana ka o tee ka o tee go tla go bala gomme o ba theeletše.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a bala motsotso 1–2.
- Botšiša dipotšišo tša kwešišo.

Go swaya:
Lebelela
letl 159
Meputso: 5

**TEKOLO 2 YA BOKGABO
BJA GO BONWA KAROLO 2****Dira noko****30 mets****Dira**

- Barutwana ba dira sebopego sa noko ka letsopa goba hlama ya go ralokiša.
- Tsenya ditho tše dingwe go swana le maoto/ dinao, mosela, mahlo le nko.

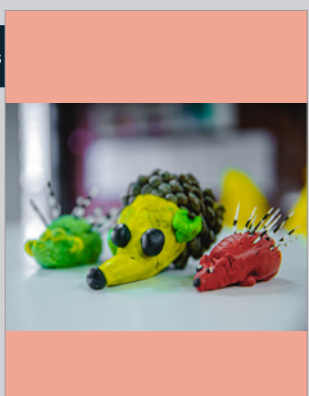
- Kgorametša meetlwa yeo ba e dirilego letšatši la go feta godimo ga letsopa.
- Tlogela gore e ome.

Bontšha

- Bontšha dimotlolo ka phapošing.

Go itekola

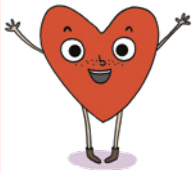
- Feleletša rupuriki ka gare ga PMM letlakala 142.

THUTO YA BOITŠHIDULLO**Diteišene tša mešongwana****30 mets****Itokiše****Diteišene tša mešongwana**

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o fa maele.

Khutšang

LABORARO

THUTAPHELO**Ke nagana, ke ikwa ...****15 mets****Dipotšišo**

- Na ke ikwa bjang ge ke le ka ntle bošego?

Ka Bobedi

- Ahlaahla dipotšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (efa yo mongwe le yo mongwe sebaka mo kotareng).

TSEBO YA GO THOMA**Bošego bja dinaledi****LETL 143****15 mets****Tsebo ya Pele**

- Botšiša barutwana gore na ba gopola seswantšho sa "Disonopolomo" ka Kotara 2. Na ba gopola leina la rabotaki wa go tuma?

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho gomme o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo?
- Na o ka rata go tseba eng gape ka hlogotaba?
- Barutwana ba tla le dikarabo ka Labohlano.

DITLHAKA**NKW nkw****LETL 144****15 mets****Tsebiša modumo**

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo.

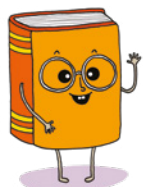
- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko**GO BALA****Kanegelo ya Leribiši****LETL 119-121****15 mets****Go Bala Mmogo**

- Balela barutwana seripa sa bobedi sa *Kanegelo ya Leribiši* o be o bale le bona.

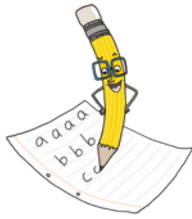
Go Bala ka dihlopha

- Ka dihlophana tša maloko a mararo, fanang sebaka, yo mongwe le yo mongwe o bala letlakala le tee.

Go Bala o Nnoši

- Barutwana ba bala matlakala a mathomo a mararo a kanegelo ka go hwenahwena.

GO NGWALA Nonwane ya phoofolo

Sekaseka

- Sekaseka mongwalo wa go Ngwala Mmogo wa letšatši la go feta.

Akanya tlotlontšu

- Akanya ka mantšu a go fapana a dinonwane tša diphoofolo.

Ngwala

- Barutwana ba kgetha nonwane ya bona gomme ba a e ngwala.
- Ba ka e phatlalatša ka pukung ya ka phapošing ka beke 10.

LETL
145
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

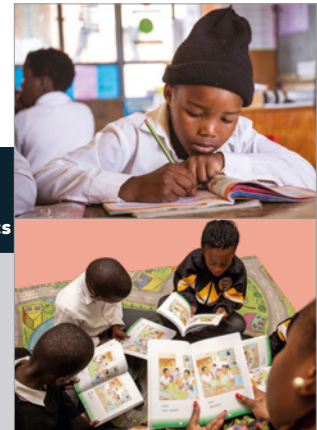
Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets
+
30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 152
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA GO BALA LE KWEŠIŠO

Sehlopha C

- Barutwana ba ipalela kanegelo ya bona go tšwa go diantholotši tša bona.
- Biletša barutwana ka o tee ka o tee go tla go bala gomme o ba theeletše.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a bala motsotso 1–2.
- Botšiša dipotšišo tša kwešišo.

TEKOLO 2 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA (DITOKIŠETŠO)

Itokiše

- Bolelang sereto go tšwa go beke 7 (goba sereto se sengwe sa maleba) le barutwana.

Ahlaahla

- Bolelang ka mehuta ya ditiro tša mothaladi wo mongwe le wo mongwe.
- Ahlaahlang gore ke mohuta ofe wa "lentšu" wo o ka šomišwago mothalading wo mongwe le wo mongwe – godimo, boleta, ka lebelo, ka go nanya.

Go swaya:
Lebelela
letl 160
Meputso: 5

Reta ebile o diragatše

30 mets

- Ahlaahla gore o tlo ema bjang ge o reta:
 - Lebelela babogedi thwii ka mahlong.
 - Ema thwii.
 - Šomiša ditlhagišo tše dintši.

Mošomo wa sehlopha

- Itlwaetšeng go diragatša sereto mmogo.
- Dihlopha di tlo lekolwa letšatši la go latela.

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO LENANEO 1

Ralokang papadi

30 min

Kgetha papadi Kgetha papadi ya go swana le Katse le Legotlo goba ya kgwele go swana le kgwele ya maoto goba kherikhete.

Lebelela o lekole seripa sa barutwana ka thutwana ye.
Hlalosa mošongwana

- Botša barutwana ka melao ya papadi yeo o e kgethilego.

- Lekola gore ba kwešiša melao ka go botšiša dipotšišo.
- Efa barutwana didirišwa tša go nyakega.

Raloka papadi

- Barutwana ba raloka papadi.
- Lebelela o lekole seripa sa barutwana.

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

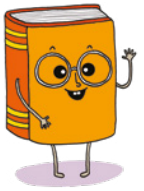

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**

Molodi wa koša (English tune): *This is the way we ...*

Maribiši bošego a re , “whoo-
whoo-whoo,
whoo-whoo-whoo-whoo-whoo-
whoo
Maribiši bošego a re , “whoo-
whoo-whoo,”
Bošego ka moka!

Diphiri bošego di re, ha-ha! ha-ha! ha-ha! ha-ha!
ha-ha! ha-ha!”
Diphiri bošego di re “ha-ha! ha-ha! ha-ha! ha-ha!
ha-ha! ha-ha!”
Bošego ka moka!
(Dira ditemana tše dingwe ka diphedi tša bošego
tša go fapana.)

GO BALA**Dinnete ka dinoko****Lokiša**

- Botša barutwana gore ba swanetše go bala sengwalwa ka bo bona.
- Ba tla araba dipotšišo ka go PMM letlalala 147 bjalo ka mošongwana wa tekolo.

Bala

- Barutwana ba bala mongwalo ka bonoši.
- Ba dumelele go ahlaahla ka se ba se badilego le bagwera ba bona.

**LETL
146****15 mets****TEKOLO 3 YA TSEBO YA GO THOMA****Kwešišo****Matseno**

- Botša barutwana gore ye ke tekolo.

Pušeletšo

- Barutwana ba bala mongwalo gape go PMM letlakala 146.

Araba dipotšišo

- Barutwana ba šoma ka bonoši go araba dipotšišo tša kwešišo tše di theilwego go sengwalwa.

Go swaya:
Lebelela
letl 158
Meputso: 10

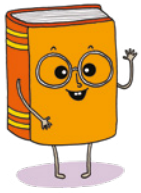
**LETL
147****15 mets****DITLHAKA****Ngwala mantšu gabotse****Go itlwaetša modumo**

- Ka lebelo, bontšha dikaratana tša ditlhaka tše ba ithutilego tšona go fihla gona bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya ditlhaka.
- Botšiša ka bonoši le ka dihlophana.

Barutwana ba dira mošongwana

- Sepela sepela ka phapošeng o thuša barutwana mo go hlokegago.

Lebelela/swaya mošongwana**LETL
148****15 mets**

GO BALA

Tlotlontšu le Polelo

15 mets

Dikaratamantšu

- Laetša o bale lentšu le lengwe le le lengwe.
- Nyaka o šupe mantšu ka gare ga PMM.
- Bea dikaratana tša ditlhaka mo lebotong la mantšu gomme le di bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko go PMM letlakala 142.

- Ge o ka tlogela mantšu a gare ga difegelwana (mo batho ba rakago maribiši) na lefoko le sa tla go kwagala? Ka lebaka la eng?
- Balela lefoko godimo ka ntle le sekafoko.
- Nagana ka sekafoko se sengwe se o ka se šomišago (*mohlala*, mafelong ao go se nago maribiši GOBA mo go nago le dijo tše dintši, bj.bj).

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo ofe dipelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

5 mets
+
30 mets

TEKOLO 2 YA GO BALA LE KWEŠIŠO

Sehlopha D

- Barutwana ba bala kanegelo ya bona go tšwa go diantholotši tša bona.
- Biletša barutwana ka o tee ka o tee go tla go bala gomme o ba theeletše.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a bala motsotso 1–2.
- Botšiša dipotšišo go lekola kwešišo.

Go swaya:
Lebelela
letl 152
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

30 mets

Reta sereto

Mošongwana wa Sehlopha

- Barutwana ba na le motsotso e mennyane go itlwaetša sereto ka sehlopha.
- Gopotša barutwana go ema thwii, ba rete ka go kwagala gomme ba dire le ditiragatšo.

- Lebelela barutwana ka bonoši sehlopheng.
- Kgopela dihlopha tša boitshepo go diragatša pele.

Lekanyetša

- Reta barutwana o ba lebogise.

Go swaya:
Lebelela
letl 160
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši oa lebelela ebile o fa maele.

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO**Bošego bja dinaledi**

Vincent van Gogh o pentile "Bošego bja dinaledi" morago ga gore a be ka sepetelele sebaka se se telele. Mebala ya gona ke ya go tibia gape e fodile. O be a nyamile kudu ge a be a penta seswantšho. Batho ba bangwe ba nagana gore o be a tseba gore o tlo hloka fela ka pela ke ka lebaka leo seswantšho se lebelelega e le sa manyami.

Ka Bobedi

- Bolela se o se hweditšego.

Phapoši

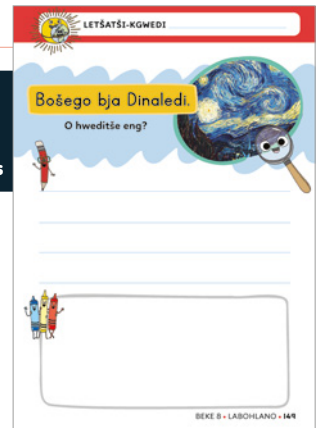
- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala godimo ga tšhate ya TNI.
- Abelana o fe tshedimošo ka botlalo.

TSEBO YA GO THOMA**Bošego bja dinaledi**

Ngwala o thale se o se hweditšego

- Ngwala selo se o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETTL 149 15 mets

TEKOLO 2 YA DITLHAKA**Piletšo**

Biletša mantšu

pšhatlegile ipshina ngwaga dienywa ntlokgethwa

- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe ka go kwagala gape ka go nanya.
- Bušetša ga tee fela.

Go swaya:

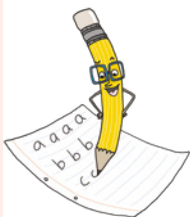
Lebelela
letl 151

Meputso: 5

Ngwala

- Efa barutwana nako ya go ngwala lentšu le lengwe le le lengwe.
- Ba swanetše go šomiša mongwalo wa bona wo mo kaone.

LETTL 150 15 mets

GO NGWALA**Ditaba tša ka**

Tsebiša sethoma-lefoko

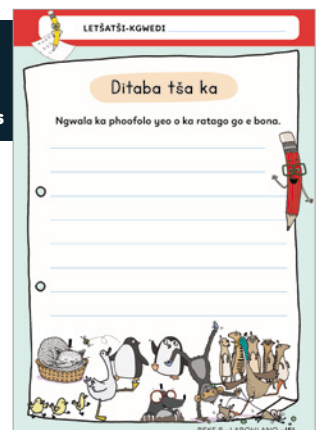
Bobedi

- Ahlaahla hlogotaba. Nagana ka seo o tlo se ngwalago.

Bonoši

- Ngwala ditemana tše pedi ka mafoko ao e ka bago a mararo.

LETTL 151 15 Mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tša Mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša go ngwala ditlhaka tša go lekalekana le go lemoga ditlhaka tša bona tše kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Lokišetša barutwana go dira mešomo ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešongwana e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

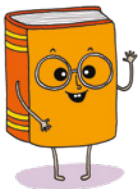
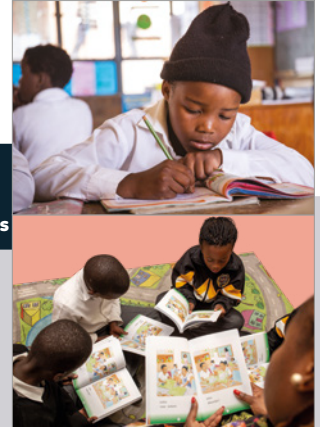
Go swaya:
Lebelela
letl 152
Meputso: 10

TEKOLO 2 YA GO BALA LE KWEŠIŠO

Sehlopha E

- Barutwana ba bala kanegelo ya bona go tšwa go diantholotši tša bona.
- Biletša barutwana ka o tee ka o tee go tla go bala gomme o ba theeletše.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a bala motsotso 1-2.
- Botšiša dipotšišo go lekola kwešišo.

5 mets
+
30 mets

GO BALA

Go lekola le go fa maele

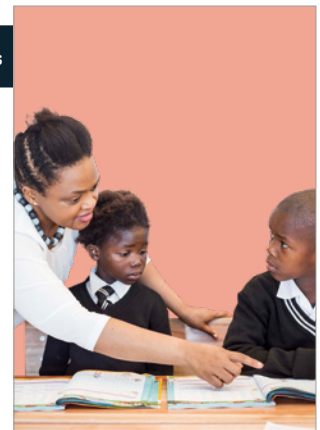
Bala

- Ka Bobedi, barutwana ba balelana mongwalo wa bona wa go ngwalwa ka bonoši.
- Botša mogwera ka seo o se ratilego ka mongwalo wa bona.

Swaya mošomo wa go Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang mešomo ya ka gare ga Puku ya mešomo ya DBE mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

15 mets

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Ralokang papadi

Kgetha papadi Kgetha papadi ya go swana le *Katse le Legotlo* goba ya kgwele go swana le kgwele ya maoto goba khirikhete. Kgetha papadi ya go fapana le ya Laboraro.

Lebelela o lekole seripa sa barutwana ka thutwana ye.

Hlalosa mošongwana

- Botša barutwana ka melao ya papadi yeo o e kgethilego.
- Lekola gore ba kwešiša melao ka go botšiša dipotšišo.
- Efa barutwana didirišwa tša go nyakega.

Raloka papadi

- Barutwana ba raloka papadi.
- Lebelela o lekole seripa sa barutwana.

30 mets

Go swaya:
Lebelela
letl 161
Meputso: 5

Nako ya go kgethega le ba lapa

Mo bekeng ye re tsepelela go kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo ya **Matšatši a go Kgethega**. Re lebelela a mangwe a matšatši a maikhutšo a sedumedi, ra tsepelela go manyalo ao a ketekwago go ditšo ka moka.

Re bala kanegelo ya lenyalo leo le tlogo direga gomme ra ngwala dipego ka meletlo ya sekolong le ya malapa re šomiša lebaka leo le tlogo.

Medumo le Ditlhaka: re boeletša ditlhaka tše: **psh/pšh** le **nyw/ngw**. Mošomo wa Labohlano ke wa Go Bala Mantšu Ga Go Beelwa Nako.

Go mešongwana ya Bokgabo bja Go Bonwa barutwana ba dira phaphete yeo ba e šomišago go Bokgabo bja Go Diragatša. Dipapadi tša Thuto ya Boitšhidullo le mešongwana di tsepelela go go šoma mmogo le tšhomišano.

BITIO

Funda Wande
Beke 9

Sepedi

5 METS

LEBELELA BITIO

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

lenyalo

botse

go se lokologe

moletlo

setšo

Setiripi sa lefoko

Mmago Letago o mmoditše gore mmane wa gagwe o a nyalwa ka maikhutšo a Desemere gomme o nyaka gore Letago a tle a ete pele ka lenyalo.

MOŠOMO WA GO ŠOMA O NNOŠI

① Go Bala ka Bobedi **PMM Letlakala 175**

② Mongwalo 1

③ Mongwalo 2 Kgwadu o bone dikgwale tše tshela di ipshina ka nokeng.

④ Mongwalo 3 lenyalo, monyadiwa, dikhanakhana, keteka, folaga

⑤ DBE Leleme la Gae Letlakala 85

⑥ DBE Leleme la Gae Letlakala 91

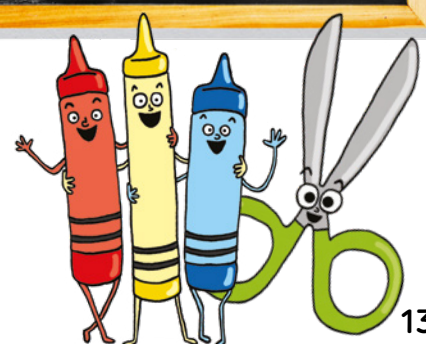
⑦ DBE Mabokgoni a Bophelo Letlakala 64

⑧ Pukuntšu

lenyalo botse go se lokologe moletlo setšo

DIDIRIŠWA TŠA MOŠOMO

- Pampiri, dikherayone/ dikhokhi, dikero, sekgorametši disetikara tša Bokgabo bja Go Bonwa
- Šomiša mašelana a kgale goba wulu, pampiri ya mebala, matlakala a dimakasine, bj.bj. le tše dingwe tša go kgabiša diphaphete
- Diswantšho tša manyalo
- Didirišwa tše di hlokegago tša mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

Letago wa go eta ngwetši pele

Ka letšatši le lengwe mmago Letago o ile a tla a e tšwa toropong. Letago le Koko ba be thabetše go mmona.

'Ke na le ditaba tše botse, Letago,' gwa realo Mmago Letago, 'Sesi wa ka o nyaka gore o be **mosetsana wa go eta ngwetši pele** o lenyalong la gagwe.'

Letago o ile a ntšha maahlo. 'Yo, Mma!' a realo, 'Nna, ka eta ngwetši pele! Lenyalong la mmane?'

Mmagwe o ile a sega. 'Ee,' a realo, 'ka morago ga dikgwedi tše mmalwa. Lenyalo le le tlo ba go la KZN ka maikhutšo a Keresemose.

Letago o ile a ikwa a thabile kudu. O ile a bina bina gomme mmagwe le koko bona ba ile ba sega. O ile a emiša go bina.

'Mosetsana wa go eta ngwetši pele o dira eng? Ke tlo apara eng? Go tlo direga eng?'

'Go lokile,' mmagwe a realo, 'sa pele re swanetše gore re go hweletše roko e tšhweu ye botse, ka gore o swanetše gore o swane le **monyadiwa** yo monnyane. O tlo rwala matšoba mo hlogong, gape o tlo swara a mangwe ka diatleng tša gago.'

DIPOTŠIŠO LE TLOTLONTŠU

Na o kile wa ya lenyalong?
O bone eng gona moo?

Mosetsana wa go eta ngwetši pele – motho yo a sepelago ka pele ga monyadiwa lenyalong

Na o nagana gore Letago o ikwele bjang?

monyadiwa – mosadi yo a nyalwago

Letago oile a **akanya** ka tsela yeo a tlogo lebelelega ka yona. ○

"Na ke tlo ba ke nnoši?" gwa botšiša Letago. "Aowa" gwa realo mmagwe, "Le tla ba le le ba babedi, motswala wa gago Zandile le yena o tlo eta pele le wena."

"Re tlo ba re dira eng?" gwa botšiša Letago. "Le tlo ipshina kudu" gwa realo Koko, "gape wena le Zandile le tlo ba le le botsana kudu."

"Wena le Zandile re tlo le apeša gabotse," gwa realo mmagwe.

"Ge monyadiwa a lokile, re tlo ya kerekeng."

Kua kerekeng re tla hwetša **monyadi** a le ka ntle a letile." ○

Wena le Zandile le tlo tsena ka kerekeng le le pele ga monyadiwa. Re tlo swanelwa ke go sepela ka go nanyina ka gore ke nako ya go kgethega kudu."

Mmagwe o ile a tšwela pele "Go tlo ba le **moletlo** ka kerekeng. Wena ○ le Zandile le swanetše gore le homole. Ka morago ga se le tlo tšwa ka kerekeng le le ka morago ga monyadiwa. Ka moka re tlo ya moo moletlo o swanelwago gona ra ya go keteka."

'Na **kamogelo** ke eng" gwa botšiša Letago. Koko o ile a hlaloša. ○ "Ke moletlo wa lenyalo," a realo. "Go tlo ba go na le tente e kgolo e tšhweu, go tla ba go na le mmimo o montši ebile go binwa. Gape go tlo tšewa dinepe tše dintši kudu!"

"Go tlo ba go na le dijo tše ntši tše bose kudu," gwa realo mmagwe. "Wena le Zandile le tlo dula le monyadi tafoleng, ke holofela gore le tlo ipshina kudu la ba la bina."

Koko o ile a botša Letago gore tše ga se tšona fela tšeo di tlogo diragala. O ile a re, "Mmane wa gago o nyalwa ke monna wa MoZulu ka fao o tlo ba le manyalo a mabedi. Lenyalo la mathomo ke la ka kerekeng mola la bobedi e le la **setšo**." ○

O rile le tlo ba ka letšatši la go latela gomme baeng ka moka ba tlo ya lapeng la bo monyadi. Batho ba tlo tliša dimpho tša mapai le dilo tše dingwe tšeo banyadi ba ka di šomišago ka lapeng la bona.

"Re tlo apara diaparo tša setšo," a realo. "Ke tlo go hweletša diaparo tša go kgethega kudu gomme o tlo apara dipheta mo meriring ya gago le molaleng. O tlo ba wa bina mmimo wa setšo le basetsana ba bangwe."

"Ke nagana gore e tloba mafelelo a beke a mabotse kudu bophelong bja ka!" gwa realo Letago. "Ebile ke fela pelo!"

akanya – go nagana ka goba go bopa seswantšho ka monaganong

monyadi – monna yo a nyalago

moletlo – tiragalo ya go kgethega goba ya sedumedi

kamogelo – moletlo wo batho ba bago le wona ka morago ga lenyalo

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng Letago le Zandile ba swanetše go homola ka kerekeng?

setšo – selo seo se dirwago ka lebaka la meetlo ye itšego

Na o ka rata go ba karolo ya lenyalo? Na karolo e kaone go wena e ka ba efe?

MOŠUPOLOGO

GO BALELA GODIMO

Letago wa go eta ngwetši pele

TG LETL
134-135
15 mets

Pele ga Go Bala

- Botšiša barutwana ka meletlo ya bohlokwa yeo ba ilego ba ya go yona le ba malapa a bona.

Go Bala

- Balela kanegelo godimo o botšiše dipotšišo.

Ka Morago ga Go Bala

- Na mmame wa Letago o tlo ba le manyalo a makae?
- Na se se šetše se diragetše goba se sa tlo direga? O tseba se bjang?
- Na ke karolo efe ya kanegelo ye ye o ipshinnego ka yona kudu?

TSEBO YA GO THOMA

Nyakišiša ka meletlo

LETL
160
15 mets

Tsebo ya Pele

- Na o kile wa keteka meletlo wa go swana le Keresemose goba Eid? O ratile eng kudu?

Tsebo e mpsha

- Na ditumelo tša go fapafapana di keteka meletlo efe?
- Na dikarolo tša go kgethega tša meletlo ye ke dife?

Balela barutwana letlakala o be o bale le bona

DITLHAKA

PSH psh le PŠH pšh

LETL
161
15 mets

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

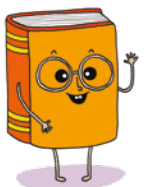
Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

Go Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

GO BALA

Letago wa go eta ngwetši pele

LETL
154-159
15 mets

Go bolela ka diswantšho

- Na o bona mang go seswantšho se sengwe le se sengwe?

Balela barutwana kanegelo ka moka o be o bale le bona

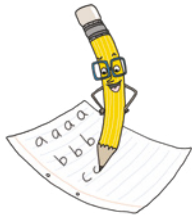
- Barutwana ba šupa mantšu ka menwanwa.

Kwešišo

- Letlakala 154**, šupa lentšu leo le re botšago gore mmame wa Letago o tlo nyalwa neng.

- Letlakala 155**, šupa lentšu leo le re botšago gore Letago o be a thabile.
- Na Letago o botšišitše mmagwe dipotšišo tše kae?
- Letlakala 158**, šupa lentšu leo le re botšago gore go tla eng ka morago ga lenyalo la ka kerekeng
- Letlakala 159**, šupa lentšu leo le re botšago gore go na le lenyalo le lengwe la go fapana ka morago ga lenyalo la kerekeng.

MONGWALO

Mongwalo

LETL
162
15 mets

Dipaterone le ditlhaka

- Bontšha paterone le ditlhaka letlapeng.
- Barutwana ba ngwala dipaterone le ditlhaka.
- Efa barutwana dipelo ka dibopego, sekgoba, bogolo le go ngwala ditlhaka ka gare ga methaladi.

Lefoko

- Barutwana ba kopolla lefoko ka motsotso o 1 (morutiši o bea nako)
- Ba balela palo ya ditlhaka tšeo ba di ngwadilego.

Lekola go kgopamiša

- Barutwana ba ngwala methaladi ka moka ya ditlhaka ya go ya fase ka kherayone.
- Na morutwana o tšwela pele le go kgopamiša ka go swana?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go kgetha tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

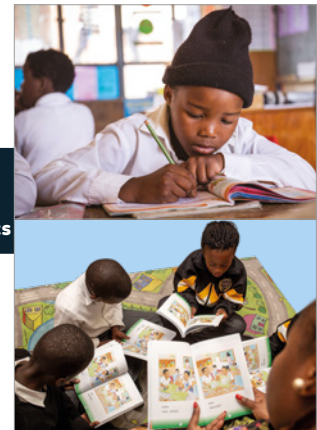
- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Ahlaahla

- Bolela ka mehuta ya go fapanafapana ya diaparo tšeo batho ba ka di aparago manyalong.

Dihlopha

- Barutwana ba šoma ka dihlophana tša ba bane. Se sengwe le se sengwe se kgetha moanegwa o tee go moletlo wa lenyalo, mohlala, monyadiwa, mofelegetši wa monyadiwa, mofelegetši wa monyadi, bj.bj.

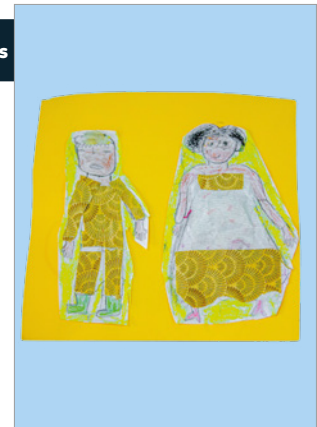
Dihaphete

30 mets

- Ahlaahlang gore e tlo ba lenyalo la mohuta mang.

Thala

- Barutwana ba thala moanegwa wa bona go letlakala la A4 gomme ba mo khalara.
- Bea diswantšho gabotse le tle le di feleletše le go di kgabiša ka Labobedi.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

30 mets

Lokiša

- Kgetha mešongwana ya go fapana e mene ya beke go letlakala la 19.
- Lokiša didirišwa.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

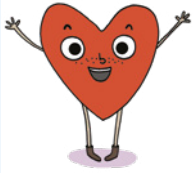
- Bontšha didirišwa gomme o hlaloše diteišene tše nne tša beke.
- Barutwana ba dira mešongwana ya go ekiša.

Mošongwana wa phapoši ka moka

- Ralokang papadi ya go swana le go fošetšana, go swarana ka diatla, go khuta le go nyakana.

LABOBEDI

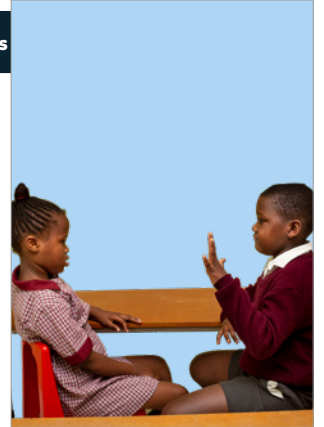

THUTAPHELO

Nna wa go ba le šedi

- Botšiša barutwana ka mekgwa ya go iketla yeo ba ithutilego yona mo ngwageng yeo e ba thušitšego kudu.
- Itlwaetše boitšhidullo bja go hema.
- Itlwaetše boitšhidullo bja go sega.
- Gopotša barutwana gore ba ka šomiša mekgwa ye nako e nngwe le e nngwe le ge ba se sekolong.

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Meletlo ya go kgethega

Kgokaganya le thuto ya maabane

- Gopotša barutwana ka meletlo ya go fapafapana yeo ba badilego ka yona.

Dira mošongwana

- Bala dihlogotaba.
- Tlatša sethalwa.

Ka Bobedi: Lekola mošomo

- Lekola dikarabo.

LETL
163

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Meletlo ya go kgethega
Tlatša sethalwa.

	Diwali	Eid Al-Fitr	Keresemose
Neng?			
Nako e kaakang?			
Batho ba dira eng 1			
Batho ba dira eng 2			

BEKE 9 • LABOBEDI • 163

DITLHAKA

Kgetha lentšu la maleba

Go itlwaetša modumo

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

Lekola/swaya mošongwana

LETL
164

15 mets

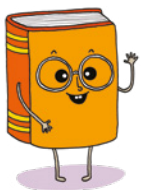
LETŠATŠI-KGWEDI

Kgetha lentšu leo le nepagetšego.

ngwana kgwale
dipshio hlware nkwe
pšhatile

1 Hlware ke naga ye kotsi kudu.
2 Mma o nyamile ka gore bana ba lefasetere la gagwe.
3 Malose ke _____ wa malame.
4 _____ ke phoofolo ya go dula letokeng.
5 Nonyana ya _____ e agile sehloga godimo ga mahlane.
6 Rakgolo o swerwe ke bolwetši bja _____.

164 • BEKE 9 • LABOBEDI

GO BALA

Go bopa lefoko

Ripa

- Barutwana ba ripa setiripi sa lefoko (letl 195).

Go Bala Mmogo

- Humana lenalana mo lefokong. Na le emetše eng?
- Na ke mantšu a makae a o ka a humanago a go bolela ka basadi le basetsana?

Botšiša dipotšišo o ripe mantšu/dihlopha tša mantšu

- **Mang?** Mmago Letago
- **O dirile eng?** o mmoditše
- **Eng?** gore mmame wa gagwe

- **O dira eng?** o a nyalwa
- **Neng?** Ka maikhutšo a Desemere
- **O dira eng?** o nyaka gore
- **Mang?** Letago
- **A dire eng?** a tle a be
- **Eng?** a ete ngwetši pele

Hlakahlakantšha mantšu o bope lefoko gape

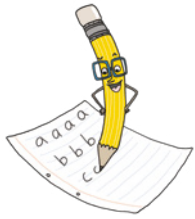
Kgorametša lefoko ka go PMM letlakala 165.

LETL
195

15 mets

Mmago Letago o mmoditše gore mmame
wa gagwe o a nyalwa ka maikhutšo a
Desemere gomme o nyaka gore Letago a
tle a ete pele ga ngwetši ka lengalo.

BEKE 9 195

GO NGWALA MMOGO

Poledišano

15 mets

Matseno

- Na sekolong re keteka dilo dife? Mohlala: Matsatši a dipapadi, Letšatši la Bohwa, maikhutšo a sedumedi, Letšatši la Seruthwane, Letšatši la Dipuku la Lefase, bj.bj.

Laetša foreimi ya go ngwala

- Ditemana tše tharo tša kgopolo e kgolo e tee.
- Dipotšišo tša go thuša go tsepelela go dikakanyo.

Akanya

- Na re ka ngwala ka moletlo ofe?
- Na re o keteka neng? Ke mang a tlo tlogo? Re dira eng, re apara eng, re ja eng, bj.bj.

Go Ngwala Mmogo

- Šomiša sebopego sa go nepagala le dikakanyo tša barutwana.
- Ngwala ka lebaka le le tlogo, mohlala, Ka kgwedi ya Mei ngwaga wo o tlogo mo sekolong re tlo keteka Letšatši la Dipuku la Lefase.

Temana 1:
Mokete wa eng?
Neng?

Temana 2:
Go tla tla bo mang?
E tla ba neng?

Temana 3:
Na re tla dira eng?

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go kgetha tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha A le B

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Diphaphete

30 mets

Hlama

- Šomiša mašela a kgale goba wulu, pampiri ya mebala, matlakala a dimakasine, le tše dingwe go kgabiša diswantšho tša diaparo tša lenyalo.

Aga

- Ripa baanegwa gomme o kgorametše go karata.
- Kgomagantšha se sengwe le se sengwe go patlana go dira phaphete.

Itekole

- Tlatša rupuriki ya PMM letlakala la 165.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

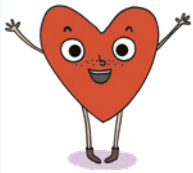
Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mešongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABORARO

THUTAPHELO

Ke nagana, ke ikwa ...

Potšišo

- Na wena le ba lapa la geno le rata go keteka moletlo ofe?

Ka Bobedi

- Ahlaahlang potšišo.

Abelana

- Kgetha barutwana ba babedi go abelana (e fa barutwana ka moka sebaka mo kotareng).

15 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ditšo tša manyalo

Dira tšhate ya TNI ka ga Union Buildings

- Tlatša dikarolo tša Tšeo re di Tsebago le Tšeo re Nyakago go di tseba.
- Tlogela tšhate letlapeng le e feleletše ka Labohlano.

Bala letlakala

- Ahlaahla seswantšho o bale sengwalwa le barutwana.

Bolela ka potšišo

- Na o tla hwetša bjang karabo ka gae?
- Barutwana ba tle le dikarabo ka Labohlano.

LETL
166

15 mets

DITLHAKA

NYW nyw le NGW ngw

Tsebiša modumo

- Theeletša o be o bolele modumo.
- Hlokomela molomo wa gago.

Lemoga mantšu a mangwe a go ba le modumo

- Barutwana ba ka fa mantšu a mangwe a modumo.

Ka Bobedi

- Balang dinoko le mantšu.

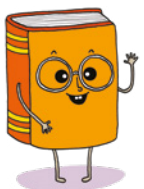
Go Ngwala

- Ngwala mantšu a diswantšho.

Bala lefoko

LETL
167

15 mets

GO BALA

Bala kanegelo ya Letago wa go eta ngwetši pele

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mararo a mathomo a kanegelo ya Letago wa go eta ngwetši pele le phapoši.

Go Bala Ka dihlopha

- Ka dihlopha tša ba bararo, šielanang go bala letlakala le tee yo mongwe le yo mongwe.

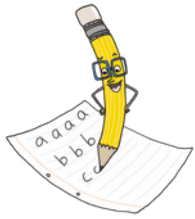
Bala o Nnoši

- Bala matlakala a mararo a mathomo a kanegelo ka go hwenahwena

LETL
154-159

15 mets

GO NGWALA Moletlo wa lapa la gešo

Sekaseka sebopego

- Ditemana tše tharo tša mafoko a go ka ba a mabedi.
- Temana e nngwe le e nngwe e ba le kgopolo e kgolo e tee.

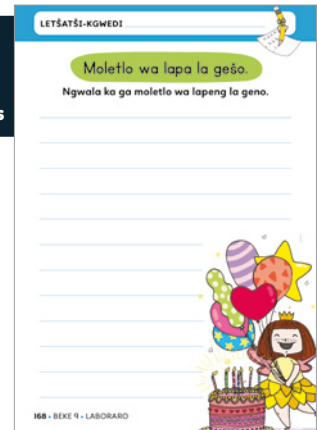
Ahlaahla tlotlontšu

- Meletlo ya go fapafapana; maina a maloko a lapa, bj.bj. Koko le rakgolo, batswala, bj.bj. mafelo; mešongwana ye e ka dirwago.
- Gopotša barutwana go šomiša lebaka le le tlogo (moletlo o sa le tseleng), mohlala, Ka Desemere re *t/a* keteka Keresemose. Ka moka re *t/a* ya ntleng ya koko.

Ngwala

- Tlatša foreimi ya go ngwala.

LETL
168
15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go kgetha tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mešomo ya beke ya Go Šoma o Nnoši (e ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la mathomo ga sehlopha E

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha A

- Balang kanegelo gape mmogo, le balela godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le bagwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Pontšho ya Phaphete

Itokiše

- Opela koša ya go keteka.

Dihlopha

- Šomiša diphaphete tše le di dirilego ka Bokgabo bja Go Bonwa gomme le dire tiragatšo e nnyane ka ga lenyalo.

Diragatša

- Abelana tiragatšo le sehlopha se sengwe.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Barutwana ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

30 mets

LABONE

BOMOLOMO**Opela/Reta****15 mets**

Emišetša matsogo godimo –
Keteka!

Emišetša matsogo gabedi –
Keteka!

Emišetša menwana ya megogorupa e
mebedi –
Keteka!

Binela košana ya lethabo –
Keteka!

Ema thwii o dire lešata la go keteka!
Keteka!

Tla re ketekeng moletlo wa mafefelo!

GOBA

Kgetha koša ka ga mokete wa ditumelo tša
maleba tša barutwana ba gago.

TSEBO YA GO THOMA**Na ke ithutile eng?****Tsebo ya Pele**

- Gopotša barutwana ka dikanegelo tša go fapanafapana le dikgwegwe tšeo ba ithutilego ka tšona mo ngwageng.
- Botšiša barutwana gore ba ipshinne ka eng kudu.

Bala letlakala

- Na diswantšho le mantšu ke dife?

Dira mošongwana

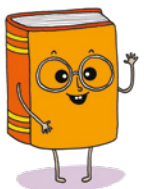
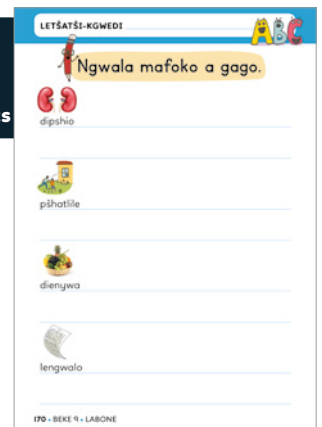
- Bala mantšu
- Ahlaahlang dikgwegwe ka moka le tšeo ba ithutilego tšona bjale ka phapoši.

**LETL
169****15 mets****DITLHAKA****Ngwala mafoko a gago****Go itlwaetša modumo**

- Ka lebelo, laetša dikaratana tša medumo yeo barutwana ba ithutilego yona go fihla ga bjale.
- Barutwana ba bolela medumo ya dikarataneng.
- Botšiša dihlopha le ka bonoši.

Dira mošongwana

- Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana moo go hlokegago.

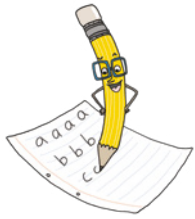
Lekola/swaya mošongwana**LETL
170****15 mets****GO BALA****Tlotlontšu le polelo****15 mets****Dikaratamantšu**

- Laetša o be o bale lentšu.
- Hwetša o be o šupe mantšu ka go PMM.
- Bea dikaratamantšu go lentšu la lebotong gomme o le bale gape.

Setiripi sa lefoko

- Bala setiripi sa lefoko ka go PMM letlakala 165.
- ka mang? (*Letago*)
- Na 'yena' ya bobedi e bolela ka mang? (*mmame wa Letago*)
- Na 'o' le 'yena' di ra monna goba mosadi?
- Na o ka šomiša mašala afe ge o bolela ka monna?

GO NGWALA

Kwešišo ya Go Ngwalwa

Bala ka setu

- Barutwana ba bala kanegelo ya Letago mosetsana wa o eta monyadiwa pele.

Araba dipotšišo

- Barutwana ga ba swanela ke go dira se ka go inaganela fela. Ba swanetše ba lebelele sengwalwa go hwetša dikarabo.

Lekolang dikarabo mmogo

LETL
171
15 mets

LETSATŠI-KWEDI

Kwešišo

Bala kanegelo ya Letago wa go eta ngwetši pele.

1 Ke mang a boditšego Letago ka lenyalo?

☐ mmagwe ☐ koko wa gagwe ☐ Zandile

2 Na ke dipara dife tša go kgethega tšeo Letago a tlo go di apara?

☐ rako e tšhweu ☐ matsaba hlogang ☐ rako ya mebalabala

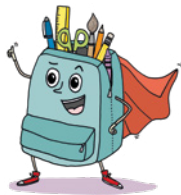
3 Kanegelo

☐ e diragala gona bjale ☐ e šetše e diragetše ☐ e sa tlo direga

4 Na mosetsana wa go eta ngwetši pele o dira eng lenyalong?

5 Na moletla wa setšo o tla swanelwa kae?

BEKE 9 - LABONE - 171

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola Mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go kgetha tlhaka ya bona e kaone.

Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).

- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha B le C

- Tsebiša/nolofatša kanegelo ka mo go hlokegago.
- Barutwana ba ipalela kanegelo ka go hwenahwena.
- Ba ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe gomme morutiši a botšiša dipotšišo tša kwešišo.

5 mets
+
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Papadikekišo

30 mets

Ahlaahla

- Gopotša barutwana go ekiša (diragatša tiragalo goba mošongwana ka ntle le go šomiša mantšu).

Dihlopha

- Barutwana ba kgetha moletlo ka dihllopha, mohlala, moletlo wa letšatši la matswalo.
- Ba nagana ka ditiragalo tšeo di laetšago moletlo.

Diragatša

- Sehlopha se sengwe le se sengwe se diragatša papadikekišo yeo se ithutilego yona ka phapošing.
- Phapoši ka moka e leka go akanya gore ke mokete ofe.

Lekanyetša

- Retang le go bethela dihllopha ka moka diatla.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

30 mets

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mošongwana.
- Ba dira mošongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele.

Khutšang

LABOHLANO

BOMOLOMO**Ditšo tša manyalo**

Ditšo tša go fapanafapana le dihlopha tša batho di na le ditšo tša manyalo tša go fapafapana. Ditšo tše dingwe di ba le meletlo ya sedumedi ka kerekeng, mosque goba tempeleng. Ba bangwe ba ba le meletlo ya setšo ka gabo monyadiwa goba monyadi. Ba bangwe ba ba le yona ka moka. Go ditšo tše dingwe monyadi o lefela tefo goba magadi a monyadiwa. Go ditšo tše ntši baeng ba fa monyadi le monyadiwa dimpho.

Manyalo gantši a akaretša moletlo le moketeko. Gantši go ba le diaparo tše botse, moletlo ka tenteng, holong goba hoteleng goba ka gae. Batho ba ja dijo tše dibose. Le ge lenyalo e ka ba la setšo, la sedumedi goba le bonolo, lenyalo ke nako yeo ba lapa ba ketekago le banyalani ba bafsa.

Bobedi Bolela seo o se hweditšego.

Abelana

- Kgopela barutwana ba babedi go abelana le phapoši. Ngwala go tšhate ya TNI.
- Ahlaahla le go fa tshedimošo ya tlaleletšo.

LETL

166

15 mets

THUTO YA GO THOMA**Ditšo tša manyalo**

Ngwala le go thala seo o se hweditšego

- Ngwala seo o ithutilego sona.
- Thala seswantšho.

LETL

172

15 mets

DITLHAKA**Go Bala Mantšu ga go beelwa nako**

Go Bala mantšu ka bobedi

- Balela mogwera motsotso o tee.
- Morutiši o beela barutwana motsotso o tee.
- Dira sediko go lentšu la mafelelo leo o le badilego gomme mogwera o balela mantši ao a badwilego bošaedi.
- Morutwana o mongwe le o mongwe o na le dibaka tše tharo.

Balela mantšu

- Kgetha bao ba itikelego bokaone. Ntšha mantšu ao a se a balwago gabotse.
- Barutwana ba ngwala meputšo ya bona ya go tšwa pele mothalading.
- Laetša ka tsela yeo o balago mantšu a mantši ka go itlwaetša gantši.

LETL

173

15 mets

MONGWALO**Ditaba tša ka**

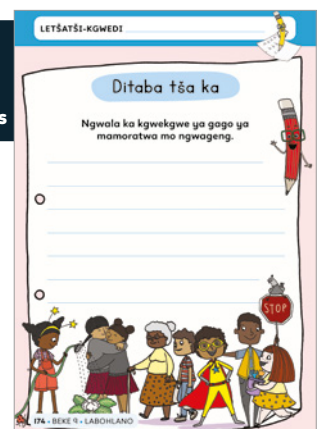
Tsebiša sethoma lefoko

Ka Bobedi

- Abelana ka dikakanyo ka ga tšeo le tla go di ngwala.

Bonoši

- Ngwala temana e tee ya *bonnyane* bja mafoko a mararo.

LETL

174

15 mets

GO ŠOMA O NNOŠI LE GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA

Lekola mongwalo

- Lekola dipuku tše dingwe tša mongwalo o fe dipoelo.
- Gopotša barutwana go itlwaetša tsela ya go hlama ditlhaka ka go se kgaotše, mongwalo wa go lekanela, go ngwala ka methalading, go se kgopamiše gape le go kgetha tlhaka ya bona e kaone.

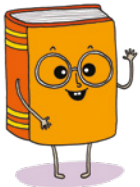
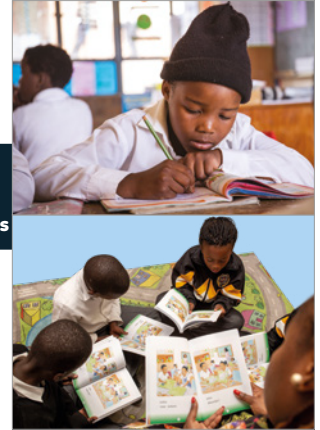
Go Šoma o Nnoši

- Tsebiša mošomo wa beke wa Go Šoma o Nnoši (o ngwadilwe letlapeng).
- Barutwana ba dira mešomo e mebedi ka letšatši ka ntle le ge ba dira GBHS.

GBHS: Go Bala la bobedi ga sehlopha D le E

- Balang kanegelo gape mmogo, le balela godimo.
- Barutwana ba bala kanegelo le mogwera.
- Morutiši o theeletša barutwana ge ba bala.

5 mets
+
30 mets

GO BALA Go lekola le dipoelo

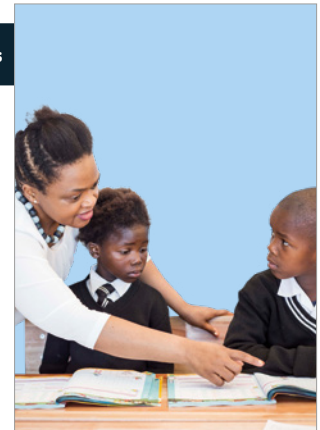
Bala

- Ka bobedi, barutwana ba balelana ditaba tša bona.

Swaya mošomo wa Go Šoma o Nnoši

- Lebelelang mešongwana ya ka gare ga dipuku tša mešomo tša DBE mmogo.
- Barutwana ba phošolla goba ba feleletša.

15 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Diteišene tša mešongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go seteišene sa mešongwana.
- Ba dira mešongwana.
- Morutiši o a ba lebelela ebile o ba fa maele..

Khutša

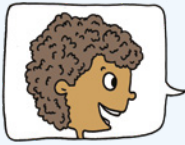
30 mets

KAKARETŠO YA BEKE

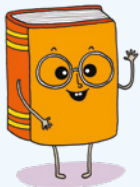
Beke ya Tiišetšo le Poeletšo

Beke ye ke ya poeletšo ka fao ga go na mananeo a letšatši ka letšatši ao a swanetšego go latelwa. O tla hwetša ditšhišinyo tša mešongwana ya poeletšo yeo e ka dirwago nako e nngwe le e nngwe mo bekeng.

MEŠONGWANA YA POELETŠO YA GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- Laela barutwana gore ba kgethe kanegelo yeo ba ratago gore o e bale gape.
- Ka morago ga fao, kgopela morutwana o tee goba ba babedi gore ba anege kanegelo e nngwe.
- Ka Bobedi: ba anegela mogwera kanegelo ya mmamoratwa.
- Reta merumokwano goba direto ka bonoši goba ka dihlopha tše nnyane.
- Laletša yo mongwe wa bašomi goba wa mo motseng yo a sa tšwago go nyalwa goba go nyala a tle a botše phapoši ka ga moletlo wa lenyalo.
- Ithute dikoša tša dihla ge go le maleba, mohlala, dikoša tša Keresemose le Ngwaga o Mofsa.
- Opelang Koša ya Setšhaba.

MEŠONGWANA YA POELETŠO YA GO BALA

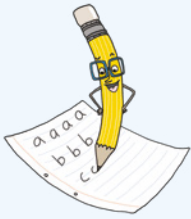
- Bala kanegelo yeo barutwana ba ipshinnego ka yona mo kotareng gape ka go PMM.
- Fetola maemo le barutwana e be 'barutiši' go dikanegelo tša go fapafapana.
- Ka Bobedi: bala setiripi sa lefoko sa beke ye nngwe le ye nngwe.
- Ka Bobedi: bala dingwalo tša go balwa ka bobedi tša beke ye nngwe le ye nngwe.
- Ka Bonoši: Bala dipuku tša sekhutlong sa go bala/ bokgobapuku.

MEŠONGWANA YA POELETŠO YA DITLHAKA

- Ka bobedi balang gape mantšu ka ga ditlhaka
- Phadišano ya sehlopha ge go balwa dikaratana tša mantšu ka go nepagala.
- Boeletša go bala mešongwana ya Go Bala Mantšu ga go beelwa nako le ya Piletšo gomme o leke go oketša meputso,
- Netefatša gore matlakala ka moka a mešongwana ya Go šoma o Nnoši a feleleditšwe ka go PMM.
- Mešongwana ya ditlhaka a ka go Puku ya Mešomo ya DBE.

POELETŠO YA MEŠONGWANA YA GO NGWALA

- Barutwana ba rulaganya le go ngwala dinonwane ka bothakga gape (Beke 8).
- Ba fe matlakala a go ba le methaladi gore barutwana ba ngwale kanegelo yeo ba e ratago.
- Ba botše ba leke go bolela le mantšu ao ba sa a tsebego goba ba šomiše mantšu a Lebotong.
- Hlohleletša dihlopha tša barutwana go dira puku ya go ya sekhutlwane sa go bala.

POELETŠO YA MEŠONGWANA YA TSEBO YA GO THOMA/BLTP

Barutwana ba ka feleletša matlakala ao a sego a fetšišwa ka go Puku ya Mošomo ya DBE ya Mabokgoni a Bophelo. Mešongwana e mengwe ga e nyake phentshele le pampiri fela, e akaretša go thala, go diragatša, go aga goba go ahlahlala.

MEŠONGWANA YA BOKGABO BJA GO BONWA

- Efa barutwana didirišwa tša bokgabo go swana le dikherayone, dikhoki le matlakala a go se lekane a mebala ya go fapafapana.
- Dumelela barutwana go kgetha gore ba nyaka go thala eng.
- Laela barutwana gore ba laetše sehlopha goba phapoši mošomo wa bona ba be ba hlaloše seo ba kgethilego go se thala.
- Dira bokgabo bja dihla le ditiroatla mo go nepagetšego, mohlala, bokgabo bja go dira dilo, mohlala; tša Kresemose.

MEŠONGWANA YA THUTO YA BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

- Šomiša diphaphete tšeo barutwana ba di dirilego o dire pontšho ya diphaphete ya tlaleletšo.

MEŠONGWANA YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

- Ralokong dipapadi ša setšo.
- Ebang le letšatši la dipapadi moo dihlopha di phadišanago ka bo tšona. Dira mešongwana go tšwa mo kotareng.

LELEME LA GAE: PEAKANYO YA TEKOLO YA GO SE BE YA SEMMUŠO LE TEKOLO YA SEMMUŠO YA KOTARA 4

- **Kgokagano ya lenaneothuto** la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmalwa wa go taga.
- Mešongwana ya tekolo ya semmušo e laetšwa ka dipoloko tše mmala wa go tiba
- **Mešongwana ya tekolo ya go se be ya semmušo:** Swaya poloko beke ye nngwe le ye nngwe ge o bona gore barutwana ka bontši ba fihleletše dipolelo.
- Ngwala fase barutwana bao o bonago gore ba sa hloka thušo. O tla swanelwa ke go ruta thuto ye gape goba o ba fe tlhahlo ye nngwe ya go tsenelela.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O theeletša dintlha kanegelong le go araba dipotšišo tša go ba le dikarabo tše dintši. Mohlala "Na o nagana gore o be a swanetše go ...?"										POELETŠO
2	O theeletša le go araba seboledi seo morutwana a sa se bonego?										
3	O tšweletša maikutlo ka sengwalwa le go fa mabaka, mohlala, "Se se dirile gore ke befelwe ka lebaka la gore ..."										
4	O araba dipotšišo tša go nyaka karabo ya boikgopolelo le go thekga karabo, mohlala, "Ke ka lebaka la eng o re bjalo?"										
5	O bolela ka maitemogelo a gagwe le ditaba tše dingwe tša kakaretšo. Mohlala, bolela ditaba o šomiša polelo ya go itlhaloša										
6	O theeletša ntle ga go tsena ba bangwe ganong go laetša tlhompho go seboledi, o botšiša dikarabo gore a kwešiše le go swaya go seo a se kwelego.										
7	O kgatha tema go raloka dipapadi tša mantšu go swana le "Ke ba tlhodi ..."										
8	O theeletša tatelano ya ditaelo tša go hlakahlakana le go araba ka tsela ya maleba										
9	O kgatha tema go dikahlaahlo tša go šišinya dihlogotaba tše go tlo boletwago ka tšona le go botšiša dipotšišo go hwetša tshedimošo le go fa pego ka mošomo wa sehlopha										
10	O bolela metlae le dithai a šomiša lentšu la go kwagala le kwagatšo ya maleba										
DITLHAKA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O ithuta medumo e mefsa										POELETŠO
2	O bopa mantšu ka go šomiša ditlhaka										
3	O tšweleletša thelelo ya ge a bala mantšu ao a tlwaelegilego										
4	O laetša tsebo ya medumo ka piletšo										
GO BALA LE KWEŠIŠO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O bala dipuku tša boikgopolelo le tša dinnete bjale ka phapoši ka moka le morutiši										POELETŠO
2	O bala dipuku bjale ka phapoši ka moka le morutiši, o laetša tatelano ya ditiragalo le lefelo la kanegelo										
3	O bala direkto le dikoša le phapoši ka moka le go ahlaahla mekgwa ya go fapafapana le kgetho ya mantšu ya moreti										

TEKOLO

GO BALA LE KWEŠIŠO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	O araba dipotšišo tša boemo bja godimo tšeo di lego ka ga sengwalwa se se badilwego, mohlala, "Go ya ka wena ...?"										POELETŠO
5	O kgona go bolela gore o ratile kanegelo gape le go thekga goba go fahlela karabo ya gagwe, mohlala, "Ga se ka rata kanegelo ka lebaka la gore ..."										
6	O hlagiša maikutlo go diswantšho tša dikgatišo tša go swana le kuranta, diswantšho tša makasine, phousetara, dipapatšo, mohlala, "Ke ratile seswantšho sa makasine ka lebaka la gore ..."										
7	O šomiša mantšu a go balwa ka go bonwa, ditlhaka, bokgoni bja kamano le popego ya tshekatsheko ya go tikhouta										
8	O šomiša maano a go iphošolla ge a bala: go bala gape, go ema, go itlwaetša lentšu pele a le balela godimo										
9	O a itekola ge a bala, go lemoga mantšu le kwešišo										
MONGWALO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O hlama ditlhaka tše nnyane le tše kgolo ka go nepagala le ka lebelo le tsela ya maleba										POELETŠO
2	O kopolla le go ngwala dipaterone tša mongwalo go mongwalo wo o kopantšwego										
3	O kopolla le go ngwala temana e tee ya mafoko a magareng ga methaladi e 3-4 ka sengwalwa seo o se gatišitšwego										
4	O kopolla le go ngwala dibopego tša go fapafapana tša go ngwala										
GO NGWALA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	O tšea karolo go kahlaahlo ya go kgetha hlogotaba yeo le tlogo ngwala ka yona										POELETŠO
2	O ngwala sereto se bonolo goba koša										
3	Ngwala, o gatiše kanegelo ya gago ya ditemana tše pedi o šomiša polelo ya go swana le "Kgale kgale" le "Mafelelong"										
4	Ngwala ditemana tše pedi (mafoko a lesome) ka maitemogelo a gago goba tiragalo ya ka gae go swana le moletlo										
5	O dira kakanyo, go ngwala le go tšweleletša kanegelo ya gagwe ya mafoko a tshela le go ngwala leina la kanegelo la maleba										
6	Beakanya tshedimošo go tšhate goba tafola										
7	O šomiša dibopego tša tshedimošo ge a ngwala go swana le go ngwala motswaki goba sengwala sa dinnete										
8	O šomiša lebaka leo le fetilego, la bjale le leo le tlogo ka tsela ya maleba										
9	O latelanya sengwalwa ka go šomiša mantšu a go swana le "mathomo" "gwa latela" "mafelelong"										
10	O šomiša mopeleto wo o nepagetšego le maswaodikga (khutlo, fegelwana, maswaopotšišo, leswao makalo) gore ba bangwe ba kgone go bala seo se ngwadilwego										

GO THEELETŠA LE GO BOLELA Dirupuriki le Mananeo a Tekolo

GO THEELETŠA LE GO BOLELA Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Theeletša kanegelo ka boipshino (Beke 6 Labobedi/Laboraro/Labone) PMM letl 96, 98, 100						5 meputso
Morutwana:	1	2	3	4	5	
- O anega kanegelo ya <i>Toro ya Sipho</i> ka tatelano, e na le mathomo, bogare le mafelelo - O araba dipotšišo tša boleta ka maleba - O araba dipotšišo tša bothata ka maleba	O palewa ke go anega kanegelo ka tatelano le go palelwa ke go araba dipotšišo tše bonolo ka tsela ya maleba	O anega mathomo a kanegelo gape o araba potšišo e tee goba tše pedi	O anega mathomo le bogare bja kanegelo ka tatelano le go araba dipotšišo ka moka tše bonolo	O anega mathomo, bogare le mafelelo a kanegelo le go araba dipotšišo tše bonolo le tše dingwe tša bothata	O anega kanegelo ka moka ka tatelano go tloga mathomong, bogare le mafelelong le go araba dipotšišo tše bonolo le tše bothata ka boitshepo	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo: Abelana seo o ithutilego sona ka diphenkwini (Beke 7 Labohlano) PMM letl 128, PM letl 116						5 meputso
Morutwana:	1	2	3	4	5	
- O bolela mafoko a 2-3 ka maribiši (Mošongwana wa go Nyakišiša) - Leemo – go ema thwii le go lebelela babogedi - Kwagatšho ya lentšu – la go hlweka le go kwagala	O bolela ka hlogotaba ka mantšu a 2-3 fela. Leemo le kwagalo ya lentšu di a fokola.	O bolela ka hlogotaba ka mafoko a 1. Leemo le kwagalo ya lentšu di a fokola.	O bolela ka hlogotaba ka mafoko a 2. Leemo le kwagalo ya lentšu ke ga magareng	O bolela ka hlogotaba ka mafoko a 3. Lentšu le a kwagala ebile o ema gabotse.	O bolela ka hlogotaba ka mafoko a 3 a mabotse. O ema gabotse ebile o tloga a kwagala gabotse kudu.	
TEMOGO YA KA PHAPOŠING (Beke 1-9)						10 meputso
Morutwana:	1	2	3	4	5	
- O theeletša dikanegelo le go tšea karolo ka boipshino - O anega dikanegelo tšeo di balwago le go anegwa ka tatelano - O bolela dikanegelo tša gagwe ka boitshepo - O araba dipotšišo ka kanegelo yeo e balwago goba go anegwa - Ba fa dikgopolo tša bona ka kanegelo	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5	
Morutwana:	1	2	3	4	5	
- O tšea karolo ka mafolofolo go dikahlaahlo tša ka phapošing gomme o šelana le bagwera ba gagwe - O bolela ka dikakanyo tša ba bangwe - O theeletša ditaello tša go kopakopana ka šedi - O kgopela tlhalešo ge a sa kwešiši - O latela ditaello ka tsela ya maleba	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5	
Palomoka						20 meputso

DITLHAKA Dirupuriki le Mananeotekolo

DITLHAKA Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo wa DITLHAKA: Ngwala medumo (Beke 8 Labobedi) PMM letlakala 141, PM letlakala 124						10 meputso
1 go karabo e nngwe le e nngwe ya maleba: Medumo: 1. thw 2. psh 3. ngw 4. hlw 5. tlw Mantšu: 1. hware 2. lengwalo 3. thutiwa 4. ntlokgethwa 5. dipshio						
DITLHAKA Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo wa DITLHAKA: Piletšo (Beke 8 Labohlano) PMM letlakala 150, PM letlakala 130						5 meputso
Moputso 1 go karabo e nngwe le e nngwe ye e nepagetšego: 1. pšhatlegile 2. ipshina 3. ngwaga 4. dienywa 5. ntlokgethwa						
TEMOGO YA KA PHAPOŠING (Beke 1-9)						5 meputso
Morutwana:		1	2	3	4	5
1. O bopa mantšu ka go šomiša ditlhaka tšeo di rutilwego (mešongwana ya ka go PMM) 2. O bala mantšu ka go šomiša ditlhaka tšeo di rutilwego 3. O šomiša mopeleto ya boithamelolo ge a ngwala 4. O peleta mantšu ka tsela ya maleba go mešongwana ya piletšo 5. O laetša koketšego ya go bala ka thelelo (go nepagala le ka lebelelo)		O phethagatša khraetheria e 1 goba 0	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka						20 meputso

GO BALA LE KWEŠIŠO Dirupuriki le Mananeotekolo a Tekolo

GO BALA LE KWEŠIŠO Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Kwešišo ya go ngwalwa (Beke 6 Labone) PMM letlakala 110, PM 101					10 meputso
- makatša (1 moputso) - bogela thelebišene (1 moputso) - Sesi wa rakgolo wa Sipho (1 moputso) 2 – Mosadi o be a nyaka buti wa gagwe - Sipho le Koko ba kopane le mosadi yoo - Koko o leleditše nomoro ya thelebišene mogala - Sipho le Koko ba bogetše thelebišene mmogo (4 meputso) - Maikutlo a mabedi, mohlala, thaba, khuduego, go tšhoga, go itumela, go nyama, bj.bj. (2 meputso) + lebaka, mohlala, o kopane le motho yo mofsa, e be e le sesi wa rakgolo wa gagwe, bj.bj. (1 moputso)					
GO BALA LE KWEŠIŠO Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo (Beke 8 Mošupologo go fihla Labohlano) PM letlakala 123, 125, 127, 129, 131					10 meputso
Morutwana:					10
Go Bala ka Bomolomo (CBHS) - O balela morutišo godimo metsotso ye 3–5 - O šomiša mehlala ye e bonwago - O lemoga mantšu a go balwa ka go bonwa le go tikhouta mantšu a šomiša ditiha le tshekatsheko ya kamano ya tšona - O bala ka thelelo le tlhagišo - O araba dipotšišo tša go ka ba tše 3 (tša bonolo le tša bothata) - O kgona go tseba baanegwa le lefelo la kanegelo	2	4	6	8	10
	O palelwa ke go šomiša mehlala ye e bonwago go nagana gore kanegelo e ka ba e bolela ka eng. O bala lentšu ka lentšu go sengwalwa sa methaladi ye 3–4 gomme a araba ka maleba dipotšišo tše 3 tša bonolo ka maleba. O tseba maina a baanegwa le lefelo la kanegelo	Ca nnyane o kgona go nagana gore kanegelo e bolela ka eng. O balela godimo go tšwa go puku ya gagwe goba sengwalwa sa methaladi ye 5–6 gomme a araba dipotšišo tše 3 tša bonolo ka maleba. O tseba maina a baanegwa le lefelo la kanegelo	O kgona go nagana gore kanegelo e bolela ka eng. O balela ka go kwagala gabotse go tšwa go puku ya gagwe ya sengwalwa sa methaladi ya go feta 10 gomme a araba dipotšišo tše tharo ka maleba, tša bonolo le tša bothata. O kgona go fa maina a baanegwa le lefelo la kanegelo	O kgona go nagana gore kanegelo e bolela ka eng. O balela ka go kwagala gabotse go puku ya gagwe ya sengwalwa sa methaladi ya go feta 10 gomme a araba dipotšišo tše tharo ka maleba, tša bonolo le tša bothata. O kgona go fa maina a baanegwa le lefelo la kanegelo	
TEMOGO YA KA PHAPOŠING (Beke 1–9)					5 meputso
Morutwana:					5
- O theletša ka šedi le go botšiša le go araba dipotšišo ka nako ya Go Bala Mmogo - O tseba mantšu / sehlopha sa mantšu ka nako ya Go Bopa Mafoko ebile o kgona go ripa mantšu a maleba - O kgona go kopanya lefoko a nnoši ntle le thušo - O bala kanegelo ka bonoši le ka dihlophana - O rekhotla tlotlontšu go tšwa kanegelong ka gare ga pukuntšu ya gagwe.	1	2	3	4	5
	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					25 meputso

MONGWALO Dirupuriki le Mananeo a Tekolo

MONGWALO Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo (Beke 6 Mošupologo) PMM letlakala 108, PM letlakala 103						5 meputso
Morutwana:						5
- O ngwala mafoko a makopana a 2–3 a hlokomela gore ditlhaka di lebeletše ka thokong ya maleba, popego ya maleba ya ditlhaka tše dikgolo le tše dinnyane, bogolo le sekgoba magareng ga methaladi. - O šomiša maswaodikga, mohlala, dikhutlo, maswaopotšišo, fegelwana, ditsebjana le leswaomakalo ka tsela ya maleba. - Ngwala mantšu ka methalading.	1	2	3	4	5	
	O hloka thekgo go ngwala lefoko le 1 le lekopana a šomiša maswaodikga	O ngwala lefoko le 1 la go ba le maswaodikga a šeditše tsela ya maleba ya go ngwala ditlhaka efela ga a hlokomela sekgoba gareng ga mantšu le bogolo bja ditlhaka.	O ngwala lefoko le 1 la go ba le maswaodikga a šeditše tsela ya maleba ya go ngwala ditlhaka efela ga a hlokomela sekgoba magareng ga mantšu	O ngwala mafoko a 2 a go ba le maswaodikga a šeditše tsela ya maleba ya go ngwala ditlhaka. O hlokomela sekgoba magareng ga mantšu	O ngwala mafoko a 3 a go ba le maswaodikga a šeditše tsela ya maleba ya go ngwala ditlhaka, bogolo bja ditlhaka le sekgoba magareng ga mantšu	
	1	2	3	4	5	
	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5	
	1. O ngwala paterone a sa emiše pene letlakaleng 2. O hlama ditlhaka tše kgolo le tše nnyane gabotse 3. O ngwala mantšu ka go šomiša sekgoba magareng ga ditlhaka le mantšu 4. O Kopolla le go ngwala mafoko a mabedi goba go feta gabotse 5. O thala mothaladi thwii ka rula					
TEMOGO YA KA PHAPOŠING (Beke 1–9)						5 meputso
Morutwana:						5
- O ngwala paterone a sa emiše pene letlakaleng - O hlama ditlhaka tše kgolo le tše nnyane gabotse - O ngwala mantšu ka go šomiša sekgoba magareng ga ditlhaka le mantšu - O Kopolla le go ngwala mafoko a mabedi goba go feta gabotse - O thala mothaladi thwii ka rula	1	2	3	4	5	
	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5	
	1	2	3	4	5	
	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5	
	1. O ngwala paterone a sa emiše pene letlakaleng 2. O hlama ditlhaka tše kgolo le tše nnyane gabotse 3. O ngwala mantšu ka go šomiša sekgoba magareng ga ditlhaka le mantšu 4. O Kopolla le go ngwala mafoko a mabedi goba go feta gabotse 5. O thala mothaladi thwii ka rula					
Palomoka						10 meputso

GO NGWALA Dirupuriki le Mananeotekolo a Tekolo

GO NGWALA Mošomo 1 wa 1 Tekolo ya Semmušo: Ngwala kanegelo (Beke 6 Laboraro) PMM letlakala 107, PM letlakala 99						10 meputso	
Morutwana:		2	4	6	8	10	10
- O ngwala kanegelo pele a šomiša tlotlontšu le foreimi ya go ngwala - O šomiša ditlhakagolo (mathomong a lefoko le mainaina) le maswaodikga a maleba (khutlo, fegelwana, lenalana) - O thala seswantšho sa maleba sa kanegelo - Šomiša lebaka leo le fetilego		O swara bothata go tlatša foreimi ya go ngwala a nnoši. Ga a šomiše tlotlontšu ya kgwekgwe. Seswantšho ga se sepelelane le kanegelo.	O leka go ka tlatša foreimi ya go ngwala efa ga a šomiše dikgopolo tša pele goba tlotlontšu. O šomiša maswaodikga a mangwe ka tsela ya maleba. Seswantšho se sepelelane le kanegelo gannyane	O tlatša foreimi ya go ngwala eupša tlotlontšu e a hlaelela. O šomiša maswaodikga a mangwe ka tsela ya maleba. Seswantšho se sepelelane le kanegelo ga nnyane	O tlatša foreimi ya go ngwala ka tsela ya maleba, e fela tlotlontšu e a hlaelela. O šomiša maswaodikga a mantši ka tsela ya maleba. Seswantšho se sepelelane le kanegelo	O tlatša foreimi ya go ngwala ka go šomiša dikgopolo tša gagwe le tlotlontšu yeo e nonnego, maswaodikga a maleba le seswantšho sa maleba	10
GO NGWALA Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo wa: Ngwala ditaba (Beke 6 Labohlano) PMM letlakala 113, PM letlakala 102						5 meputso	
Morutwana:		1	2	3	4	5	5
- O ngwala bonnyane ditemana tše pedi (tša bonnyane mafoko a mabedi ye nngwe le ye nngwe) ka maitemogelo a gagwe goba ditaba tša gagwe - O šomiša ditlhakagolo mathomong a lefokong le mainaina) le maswaodikga a maleba (khutlo, fegelwana, lenalana)		O swara bothata go ngwala lefoko le 1 ka ditaba tša gagwe ebile ga a šomiše maswaodikga	O leka go ngwala temana e 1 ka ditaba tša gagwe efa o šomiša ditlhakagolo bošaeadi	O ngwala temana e 1 ka ditaba tša gagwe a šomiša ditlhakagolo le dikhutlo.	O ngwala ditemana tše 2 a šomiša ditlhakagolo, dikhutlo, popopolelo le mopeleto wa maleba.	O ngwala ditemana tša go feta 2 a šomiša ditlhakagolo, dikhutlo, popopolelo le mopeleto wa maleba.	5
GO NGWALA Mošomo 3 wa Tekolo ya Semmušo: Ngwala ditemana tše 3 ka diphedi tša bošego (Beke 7 Laboraro) PMM letlakala 130, PM letlakala 113						10 meputso	
Morutwana:		2	4	6	8	10	10
- O ngwala ditemana tše tharo a šomiša tlotlontšu ya kgwekgwe - O fa sengwalwa leina - O ngwala ditemana tše 3 tša mafoko a 2 a efa tshedimošo ka ga sephedi seo a se kgethilego - O laetša sengwalwa ka go thala seswantšho sa maleba		O swara bothata go ngwala sengwalwa a nnoši. Sengwalwa ga se sepelelane le hlogotaba. Tlotlontšu ya kgwekgwe ga se ya šomiša. Ga go na seswantšho goba ga se sa maleba	O leka go fetša go ngwala. Sengwalwa se sepelelane le hlogotaba ga nnyane. Ye nngwe ya tlotlontšu ya kgwekgwe e šomišitšwe. Seswantšho ga se na dintlha ka moka	O fetša go ngwala ebile sengwalwa se sepelelane le hlogotaba gantši. Tlotlontšu ya kgwekgwe e šomišitšwe gabotse. Seswantšho se magareng	O fetša go ngwala ka mo go lekanego ebile o šomiša tlotlontšu ya go hlogotaba. Sengwalwa se sepelelane le hlogotaba. Tlotlontšu ya kgwekgwe e šomišitšwe gabotse. Seswantšho ke sa maleba	O fetša go ngwala ka go šomiša dikgopolo tša gagwe le tlotlontšu ya go humma. Sengwalwa se sepelelane le hlogotaba. Tlotlontšu ya kgwekgwe e šomišitšwe gabotse. Seswantšho ke sa maleba ebile se na le dintlha ka moka	10
Palomoka						25 meputso	

Letlakala la meputso la Leleme la Gae la Kotara 4

				Leina							
					Go Theeletša le Go Bolela 20%	Ditlhaka 20%		Go Bala le Kwešišo 25%	Mongwalo 10%	Go Ngwala 25%	
				5	Beke 6	PM letl. 96, 98, 100	GO THEELTŠA LE GO BOLELA 1: RUPURIKI letl. 150 O anega kanegelo, tatelano ya ditiragalo, araba dipotšišp tše bonolo le tše bothata				
				5	Beke 8	PM letl. 128, 131	GO THEELTŠA LE GO BOLELA 2: RUPURIKI letl. 150 Ofa tshedimošo ka phousetara				
				10	Dibeke 1–9		TEKOLO YA PHAPOŠI: LENANEO LA DITLHAKA letl. 150 Dikanegelo, dikahlaahlo le ditaelo				
				20	Meputso ya godimo		GO THEELETŠA LE GO BOLELA				
				10	Beke 8	PMM letl. 141 PM letl. 124	DITLHAKA 1: RUPURIKI letl. 151 Ngwala medumo				
				5	Beke 8	PMM letl. 150 PM letl. 130	DITLHAKA 2: RUPURIKI letl. 151 Piletšo				
				5	Dibeke 1–9		TEKOLO YA PHAPOŠI: LENANEO LA DITLHAKA letl. 151				
				20	Meputso ya godimo		DITLHAKA				
				10	Beke 8	PM letl. 123, 125, 127, 129, 131	GO BALA LE KWEŠIŠO 1: RUPURIKI 1 letl. 152 Go bala ka bonoš				
				10	Beke 8	PMM letl. 148 PM letl. 129	GO BALA LE KWEŠIŠO 2 RUPURIKI 1 letl. 152 Araba dipotšišo tša go ngwalwa tša kwešišo				
				5	Dibeke 1–9		TEKOLO YA PHAPOŠI: LENANEO LA DITLHAKA letl. 152				
				25	Meputso ya godimo		GO BALA LE KWEŠIŠO				
				5	Beke 6	PMM letl. 101 PM letl. 95	MONGWALO 1: RUPURIKI letl. 153 Maswaodikga, go bopa ditlhaka, sekgoba				
				5	Dibeke 1–9		TEKOLO YA PHAPOŠI: RUBURIKI letl. 153 Mešongwana ka moka ya mongwalo ka go puku ya go ngwalela				
				10	Meputso ya godimo		MONGWALO				
				5	Beke 6	PMM letl. 101 PM letl. 95	GO NGWALA 1: RUPURIKI 1 letl. 154 Go ngwala ditaba tša gago – Ditaba				
				10	Beke 6	PMM letl. 113 PM letl. 102	GO NGWALA 2: RUPURIKI 1 letl. 154 Go ngwala kanegelo ka lebaka le le fetilego				
				5	Beke 7	PMM letl. 103 PM letl. 113	GO NGWALA 3: RUPURIKI 1 letl. 154 Temana				
				5	Beke 8	PMM letl. 145 PM letl. 127	GO NGWALA 4: RUPURIKI 1 letl. 154 Lengwalo				
				25	Meputso ya godimo		GO NGWALA				

MABOKGONI A BOPHELO: GO BEAKANYETŠA TEKOLLO YA GO SE BE YA SEMMUŠO LE TEKOLLO YA SEMMUŠO YA KOTARA 4

- **Kgokagano ya lenaneothuto** la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go taga.
- **Mešongwana ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba.
- **Mešongwana ya tekolo ye e sego/ya semmušo:** Swaya poloko beke ye nngwe le ye nngwe ge o bona gore barutwana ka bontši ba fihleletše dipolelo.
- Ngwala fase barutwana bao o bonago gore ba sa hloka thušo. O tla swanelwa ke go ruta thuto ye gape goba o ba fe tlhahlo ye nngwe ya go tsenelela.

TSEBO YA GO THOMA LE BLTP		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ditlwaelo											
1	O ahlahlala dikgopolo le maikutlo a gagwe ka ga kgwekgwe ya hlogotaba										
2	O ahlahlala matšatši a boikhutšo le a mangwe a go kgethega										
Hlogotaba											
3	Naga ya gešo										
	Kgokagano										
	Bophelo bošego										
	Meletlo le matšatši a go kgethega										
Dikgopolo tše bohlokwa le mabokgoni											
1	Dikgopolo tša thuto ya tša Leago: go boloka (beke 1), go hlola le ditlamorago (beke 4, 5), go tlwaela (beke, 5–8) lefelo (beke 1, 2, 3, 4), ditšwalano le go ithekga (beke 9) phapano le boswananoši (beke 3, 4, 9), phetogo (beke 3, 4)										
2	Dikgopolo tša Thuta Mahlale: bophelo le go phela (beke 5–8), maatla le phetogo (beke 4), polanete ya lefase le fo feta (beke 1, 2, 5, 6, 7, 8)										
3	Mabokgoni a tshepetšo ya saense, tsela ya go nyaka go tseba, yeo e akaretšago go lebelela (beke 4), go bapetša (beke 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9), go hlaola (beke 6, 7, 8), go lekanetša (beke 4) boitekelo (beke 4) le go kgokagana (beke 4, 8)										
4	Mabokgoni a tshepetšo ya Thekenolotši: nyakišiša (beke 4), tlhama (beke 4), dira (beke 4), go lekanyetša (beke 4), go kgokagana (beke 4)										
BLTP											
1	Go phela gabotse moyeng le ga leago										
2	Tšwalano le batho ba bangwe										
3	Tšwalano le tikologo										
4	Mohola le maitshwano										
BOKGABO BJA GO BONWA											
Hlala ka go 2D											
1	Penta diswantšho goba o thale diswantšho tša go sepelelana le dikgwekgwe tša kotara										
2	Ahlahlala mebala, segalo, phopholego, phapantšho, sebopego										
3	Lebelela o ahlahlala diswantšho tša go tuma										
Hlala ka go 3D											
4	Bopa mmothele ka letsopa; ahlahlala sebopego, phopholego ithute bokgoni bja go diriša diatla										
5	Ahlahlala paterone le mothladi										
6	Dira diphaphete										
BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA											
TŠWELETŠO YA DIPAPADI LE MABOKGONI											
1	Go theeletša mmimo le go lemoga maikutlo bjalo ka 'go nyama', 'go thaba', 'go huduega'										
2	Go ruthetša mmele, ka go šomiša didiko, dikhutlo, kgopamo le go dira manyokenyoke										
3	Go lokiša lentšu: go šomiša dikoša le merumokwano go tsepelwetše go dinoto tša godimo le tša fase le phethogo go ya go lebelela goba boleta										

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
TŠWELETŠO YA DIPAPADI LE MABOKGONI											
4	Go opela dikoša gore o kaonafatše bokgoni bja go opela ka segalo se tee										POELETŠO
5	Go hlama tšhomišo ya modumo le mmimo go dira tikologo ya kanegelo ye e anegwago, a šomiša ditaenamiki, segalo, modumo wa seletšo le boleta go hlagašemo, maikutlo le mokgwa go swana le: 'rakgolo=segalo sa godimo, fase', 'nonyana = homola, segalo sa godimo, ka lebelo', bj.bj.										
6	Papadikekiši ya bonolo: go ekišetša ditiro tša letšatši le letšatši o tsepeletše boima, sebopego, sekgoba bjalo ka 'go khukhuna ka gare ga lewa le le sesane', "go raga kgwele lepatlelong le legolo" le tše dingwe										
7	Go šikeneyegela le go se šikinyege ka mahlakoreng ka moka: go sopagana le go go paroganya o le tee gape le mogwera										
8	Go khutšiša mmele le go iketla: go šikinyega go mmimo wa go nanya										
GO ITIRELA LE GO HLATHOLLA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	Go theeletša mmimo le go lemoga ka tsela ye ditaenamiki, segalo, modumo wa diletšo le boleta di kopanago ka wona go anega kanegelo bjalo ka <i>Peter le phiri</i> , bj.bj.										POELETŠO
10	Go dira boitšhikinyo bja maleba le baanegwa ka go šomiša legato la go šikinyega go hlatholla kanegelo bjalo ka <i>Peter le phiri</i> le tše dingwe										
11	Go tšweletša tiragatšo ya diphaphete ka go tsepelela go poledišano magareng ga diphaphete										
12	Go ithlotletša tshwaro, maemo le tswalano ya baanegwa bjalo ka molwantšhi, moanegwa wa phoofolo, molo, kgošigatšana, bj.bj.										
THUTO YA BOITŠHIDULLO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Go šikeneyegela goba go se šikinyege ka mahlakoreng ka moka goba go le tee • Fofela godimo kudu, sepela ka dikgato tše kgolo, sepela ka dikgato tše nnyane, tlola • Diatileletiki – go kitima • Diatileletiki – lebelo la go neeletšana										POELETŠO
2	Go kgona go itšhikinye • Dikaratamantšu tša go ba le mantšu a tiro a go fapana mo go ona – fofa, tlola, kitima, sepela, ema • Dipapadi tša go swana le thenisi goba khirikhethe le tše dingwe tša go šomiša kgwele										
3	Moretheto • Namela ditepisi o e ya fase le godimo o tokaetša – ga 10 • Go rutha, boitšhidullo bja go hema o šomiša dipakete tša meetse										
4	Go lomaganya • Go rutha – patlama ka dimpa, patlama ka mokotlo o rage maoto, raga maoto o sepediše matsogo tše o karego o a rutha										
5	Tokaetšo • Diatileletiki – dipapadi tša go tlola thapo e telele • Diatileletiki – dipapadi tša go tlola thapo ya godimo										
6	Tlwaetšo ya sekgoba • Go latela ditaello tša molomo, mohlala, 'Eya pele ka dikgato tše 6, eya morago ka dikgato tše 10, eya ka mathoko ka dikgato tše 3, bj.bj. • Go tlola kgati o nnoši goba le mogwera										
7	Lateraliti Tšhomišo ya mahlakore ka moka a bjoko goba lehlakore la go ja la mmele • Go otloga o e ya godimo le ka mahlakoreng.										
8	Dipapadi le dithaloko • Raloka dipapadi tša mehutahuta • Itlwaetše go butšwetša dipudula ka meetse • Barutwana ba lokela difahlego ka meetse gomme ba budula dipudula										

Tsebo ya Go Thoma le BLTP: Dirupuriki le Mananeo a Tekolo

Tsebo ya Go Thoma /BLTP Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Na go na le eng leratadimeng la bošego? (Beke 6 Labobedi) PMM letlakala 102, PM letlakala 96					10 meputso
Moputso o 1 go karabo ye nngwe le ye nngwe ya go nepagala Nnete (1); 2. E re fa seetša: Letšatši, Milky Way, dinaledi (3); O fa seetša sa letšatši: seteišene sa sekgobeng, sathelaete (2); 3. Seswantšho 1 – disathalaete (1), Seswantšho 2 – disathalaete, seswantšho 2 – kgwele ya kgase (1), seswantšho 3 – kalaksi					
Tsebo ya Go Thoma/BLTP Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo: Nyalantšha diswantšho le maina (Beke 7 Labobedi) PMM letlakala 125, PM letlakala 110					10 meputso
Moputso o 1 go karabo e nngwe le enngwe ya go nepagala e kgolo kudu – thakadu (1), ya bolete kudu – leribiši (1), ya bogale – noko goba thakadu (1), ya lebelo – leribiši (1), ya go ja nama fela – leribiši le thakadu (2), e ja nama le dimela – phukubje (1); Meputso e 2: Ditshwele di tšwela ntle bošego; maribiši ke dipheidi tša bošego (2)					
Tsebo ya Go Thoma/BLTP Mošongwana 3 wa Tekolo ya Semmušo: Dipotšišo tša kwešišo (Beke 8 Labone) PMM letlakala 147, PM letlakala 128					10 meputso
Moputso o 1 go karabo e nngwe le e nngwe ya go nepagala 1. moriri (1); 2. T: Go kiba fase ka dinao (1), di šikinya meetlwa ya tšona (1), di kitimela go diphoolo tše dingwe (1); 3. Aowa (1) meetlwa ya tšona e boleta kudu. (1); 4. E ka ba 30 000 (1); 5. Aowa (1) meetlwa e mefa e a hloga ge ya kgale e hlohlorega. (1)					
TEKOLO YA PHAPOŠI: BLTP (Beke 1–9)					
Morutwana:	1	2	3	4	5
1. Go theeletša ka šedi ka nako ya dithuto 2. Go tšea karolo go dikahlaahlo 3. Go fa ba bangwe sebaka le go abelana 4. Go ahlaahla maikutlo a gagwe le dikgopolo 5. Go naganela barutwana ba bangwe	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikhraetheria tše 2	O phethagatša dikhraetheria tše 3	O phethagatša dikhraetheria tše 4	O phethagatša dikhraetheria tše 5
TEKOLO YA PHAPOŠI: Tsebo ya Go Thoma (Beke 1–9)					
Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O latela ditaelo 2. O šomiša tsebo ya gagwe ge a dira mešomo 3. O abelana ka dikakanyo tša gagwe go kaahlahlo 4. O fa kgopolo ya gagwe ka ga kgwekgwe ya taba, mohlala, ke ka lebaka la eng melao ya phaphoši e le bohlokwa? 5. Laetša bohlatse bja nyakišišo go mešomo ya 'Go nyakišiša'	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikhraetheria tše 2	O phethagatša dikhraetheria tše 3	O phethagatša dikhraetheria tše 4	O phethagatša dikhraetheria tše 5
Palomoka					10 meputso

BOKGABO BJA GO BONWA: Dirupuriki le Mananeotekolo le Tekolo

BOKGABO BJA GO BONWA Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Seswantšho sa boso le bošweu (Beke 6 Mošupologo/Labobedi) PM letlakala 95, 97					
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4	5 meputso
• Dira seswantšho sa ponagalo ya bošego ka go sekiripola • Ripa diboego tša meago le dilo tše dingwe ka kuranteng le go pampiri e tšhweu • Hlama seswantšho se sebotse seo se tialago letlakala • Tlaleletša ka dintlha tše dingwe gore seswantšho se felelele	Peakanyo ga se ya dirwa goba go dirwa ka maleba. Diboego ga di lemogege. Tlhamo ga se ya maleba.	Peakanyo ke ya go fokola. Diboego di a bonala gananyane efela ga se tša ripša ka bothakga. Seswantšho ga se sa tiala letlakala gabotse. Ga go na dintlha tše di tlaleleditswego.	Peakanyo ke ya magareng. Diboego di a lemogege gape di ripilwe ka bothakga bja go amogelega. Seswantšho se laetša go kgahliša. Go na le dintlha tše mmalwa tše di tlaleleditswego.	Peakanyo ke ya maleba. Diboego di ripilwe gabotse. Seswantšho ga se na boithamelolo kudu. Go na le dintlha tše dingwe tše di tlaleleditswego.	Peakanyo e dirilwe gabotse kudu. Dipobego di ripilwe gabotse. Seswantšho se a kgahliša ebile se laetša boithamelolo. Go na le dintlha tše dingwe tše di tlaleleditswego.
BOKGABO BJA GO BONWA Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo: Dira mmotlele wa noko (Beke 8 Mošupologo/Labobedi) PM letlakala 123, 125					
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4	5 meputso
• Dira seswantšho sa noko ka letsopa goba selo sa go bopa • Dira meetlwa ya nnete ka dipatlana goba selo sa go swana le tšona • Lokela 'meetlwa' go letsopa gore phoofolo e bonagale e ke ke ya nnete • Tlaleletša dilo tše dingwe go phoofolo	Sebopego ga se swane le noko le meetlwa ya gona ga se ya go kgodiša. Ga go na dintlha tše di tlaleleditswego.	Sebopego se bonolo efela se lebelelega bjalo ka phoofolo. Meetlwa ga se ya beilwa gabotse. Ga go na dintlha tše di tlaleleditswego.	Sebopego se bonala gananyane gomme le loketswe le go pentiwa. Go na le dintlha tše nnyane goba ga go na le seo se tlaleleditswego.	Sebopego sa phoofolo se bonagala gabotse le dintlha tše dingwe di tlaleleditswe. Meetlwa e pentilwe le go lokwelwa gabotse mo go swanetšego.	Sebopego se a kgodiša ebile se na le dintlha tše mmalwa tše di tlaleleditswego.
TEKOLO YA PHAPHOŠI (Beke 1-9)					
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4	5 meputso
1. Fetša mešomo ka moka 2. Laetša bohlatse bja peakanyo pele a thoma mošongwana 3. Šomiša didirišwa gabotse – dikero, diporaše tša go penta, sekgorametši, dikherayone, letsopa bj.bj. 4. O latela ditaelo 5. Laetša bohlatse bja go ipshina le boithamelolo	O phethagatša khraetheria e 1	O phethagatša dikheraetheria tše 2	O phethagatša dikheraetheria tše 3	O phethagatša dikheraetheria tše 4	O phethagatša dikheraetheria tše 5
Palomoka					
					15 meputso

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA: Dirupuriki le Mananeotekolo a Tekolo

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Itirele o hlaloše- itšhikinyetše mmino (Beke 7 Labone) PM letl 115				
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4
- Theeletša ka šedi go mmino wa diletšo - Šikinyega ka nako e go mmino - laetša boitšhikinyo bja go nanya le bja lebelo - Diragatša go šikenyegele goba go se šikinyege ka mahlakoreng ka moka goba go le tee, mohlala, kitima, paraganya, tlola, hlasela - Laetša gabotse phoofolo yeo ba e ekišetšago	Ga a theeletše mmino. Ga a kgone go šikinyega ka nako le go šikinygka ka go fapafapana. Ga go bonagale gore ba ekišetša phoofolo efe.	Ga a kgone go šikinyega ka nako ebile o šomiša phapano ya boitšhikinyo bja go balega. Ga go bonagale gore ba ekišetša phoofolo efe.	Go theeletša mmino. O šikinyega ka nako efela palo ya boitšhikinyo ke e mmalwa. Go a bonagala gore o ekišetša phoofolo efe.	O theeletša ka šedi. O šikinyega ka nako ebile o šikinyeka ka mehuta ya go fapafapana. Go a bonagala gore o ekišetša phoofolo efe.
BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA Mošongwana 2 wa Tekolo ya Semmušo: Reta sereto (Beke 8 Laboraro/Labone) PM letlakala 127, 129				
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4
- Gopola mantšu a morumokwano - Gopola ditiro tša mothladi o mongwe le o mongwe - Šomiša tihagišo le ditaenamiki tša go fapana go mothladi o mongwe le o mongwe - Ena ka go otloga o lebelela babogedi - Bušetša sereto go be le kwano le sehlopha	Ga a šome le sehlopha. Ga a gopole mantšu a morumokwano goba go dira ditiro. Ga a fetole ditaenamiki. Ga a kgokagane le babogedi.	Ga a kwane le sehlopha ka mehla. O gopola mantšu le ditiro tše dingwe. O fetola ditaenamiki ga nnyane. Ga a kgokagane le babogedi.	O reta le sehlopha ka moka. O gopola mantšu le ditiro tše dintši. Go na le go fapana nyana ga ditaenamiki. O fela a kgokagana le babogedi.	O reta le sehlopha ka moka. O gopola mantšu le ditiro ka moka. Go na le go fapana ga ditaenamiki. O kgokagana gabotse kudu le babogedi.
TEKOLO YA PHAPHOŠI (Beke 1-9)				
Murutwana o kgona go:	1	2	3	4
- Tšea karolo ka dithuto ka moka - Šoma le sehlopha – a emela sebaka sa gagwe, go abelana ka dikgopolo - Diragatša koša le merumokwano ka ditiro - Tšea karolo ka go raloka le go anega kanegelo ka boitshepho - O šikinyega le go bina ka go tswalanya le ka boitshepho	Kheraetheria e 1 e feditšwe ka katlego	Dikheraetheria tše 2 di feditšwe ka katlego	Dikheraetheria tše 3 di feditšwe ka katlego	Dikheraetheria tše 5 di feditšwe ka katlego
Palomoka				

THUTO YA BOITŠHIDULLO: Dirupuriki le Mananeo ya Tekolo

THUTO YA BOITŠHIDULLO Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Tlwaetšo ya sekgoba le Go kgona go itšhikinya (Beke 7 Labobedi–Labohlano) PM letl 111, 113, 115, 117				
1	2	3	4	5 meputso
Morutwana o kgona go laetša: Go itlwaetša sekgoba - Latela ditaelo tša molomo - Ya pele ka dikgato tše 6, ya morago ka dikgato tše 10, ya ka mathoko ka dikgato tše 3. Ema. - Sepela ka lehlakore a pherekantšhitše maoto - Tlalatla ga 6 ka leoto le tee le ga 9 ka leoto le lengwe Go kgona go itšhikinya - Araba dikaramantšu tša ditiro: fofa, tlola, kitima, sepela, ema	O leka go latela ditaelo tša molomo le tšeo di ngwadilwego. Ga a kgone go fetola lehlakore gabotse. O kgona go diragatša tše dingwe tša ditiro.	O latela ditaelo tša molomo le tšeo di ngwadilwego ka dinako tše dintši. O kgona go fetola lehlakore le go diragatša seripagare sa nako.	O latela ditaelo tša molomo le tšeo di ngwadilwego gabotse. O fetola lehlakore le go diragatša ditiro dinako tše dintši.	O latela ditaelo tša molomo le tšeo di ngwadilwego gabotse. O fetola lehlakore le go diragatša ditiro gabotse ka dinako ka moka.
THUTO YA BOITŠHIDULLO Mošongwana 1 wa Tekolo ya Semmušo: Dipapadi le dithaloko (Beke 8 Laboraro/Labohlano) PM letlakala 127, 131				
1	2	3	4	5 meputso
Morutwana o kgona go laetša: - Latela ditaelo - Kwešiša melao ya papadi - Go tšea karolo ka mafolofolo go papadi - Go šoma mmogo le barutwana ba bangwe	Ga a kgone go latela ditaelo. Ga a kwešiše melao goba go tšea karolo go papadi. Ga a kgone go šoma le ba bangwe.	O kgona go latela ditaelo tše mmalwa. O tseba melao e mentši le go tšea karolo papading. O tšhomišano mmogo ya gagwe le ba bangwe e swanetše go šetšwa.	O latela ditaelo ka moka. O tseba melao le go tšea karolo papading. Go šoma mmogo ga gagwe le ba bangwe ke ga magareng.	O latela ditaelo ka moka gabotse. O tseba melao le go tšea karolo ka botlalo go tšea karolo ka papading. O kgona go šoma mmogo gabotse le ba bangwe.
TEMOGO YA KA PHAPOŠING (Beke 1-9)				
Moputso 1 = kheraetheria e 1				
- Latela ditaelo - Fana sebaka - Go šoma le sehlopha - Go itokiša le go khutša - Go tokaetša ka leoto le tee - Tokaetša go dithapo goba didirišwa - Sepela ka dikgato tše kgolo le tše nnyane, go tloia	- Fofela godimo go thapo ya go tloia - Gatela godimo le fase ka morethetho - Otlologela godimo le ka mahlakoreng - Go kaba le go foša kgwele ya thenisi - Raloka dipapadi tša kgwele kherikhete le thenisi - Raloka papadi ya setšo - Latela melao ya dipapadi tše dingwe	- Tšea karolo go go rutha /boitšhidullo bja ka meetseng - Itlwaetša boitšhidullo bja go hema o itukišetša go rutha - Tšea karolo go mabelo a sehlopha, mohlala, peišano ya go neeletšana - Tlola, kitima o le tee le ge o na le mogwera - Go ekišetša taelo yeo o e kwago ka pela - Tšea karolo go dipapadi tša go itšhikinya ka tsela ye itšego go swana le go latela ditaelo tša molomo		
Palomoka				30 meputso

TEKOLO

Letlakala La Kotara 4 La Meputso Ya Mabokgoni A Bophelo

[illegible]

Funda Wande

Reading for Meaning

LIMPOPO
PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

DEPARTMENT OF
EDUCATION

VERSION 1.0